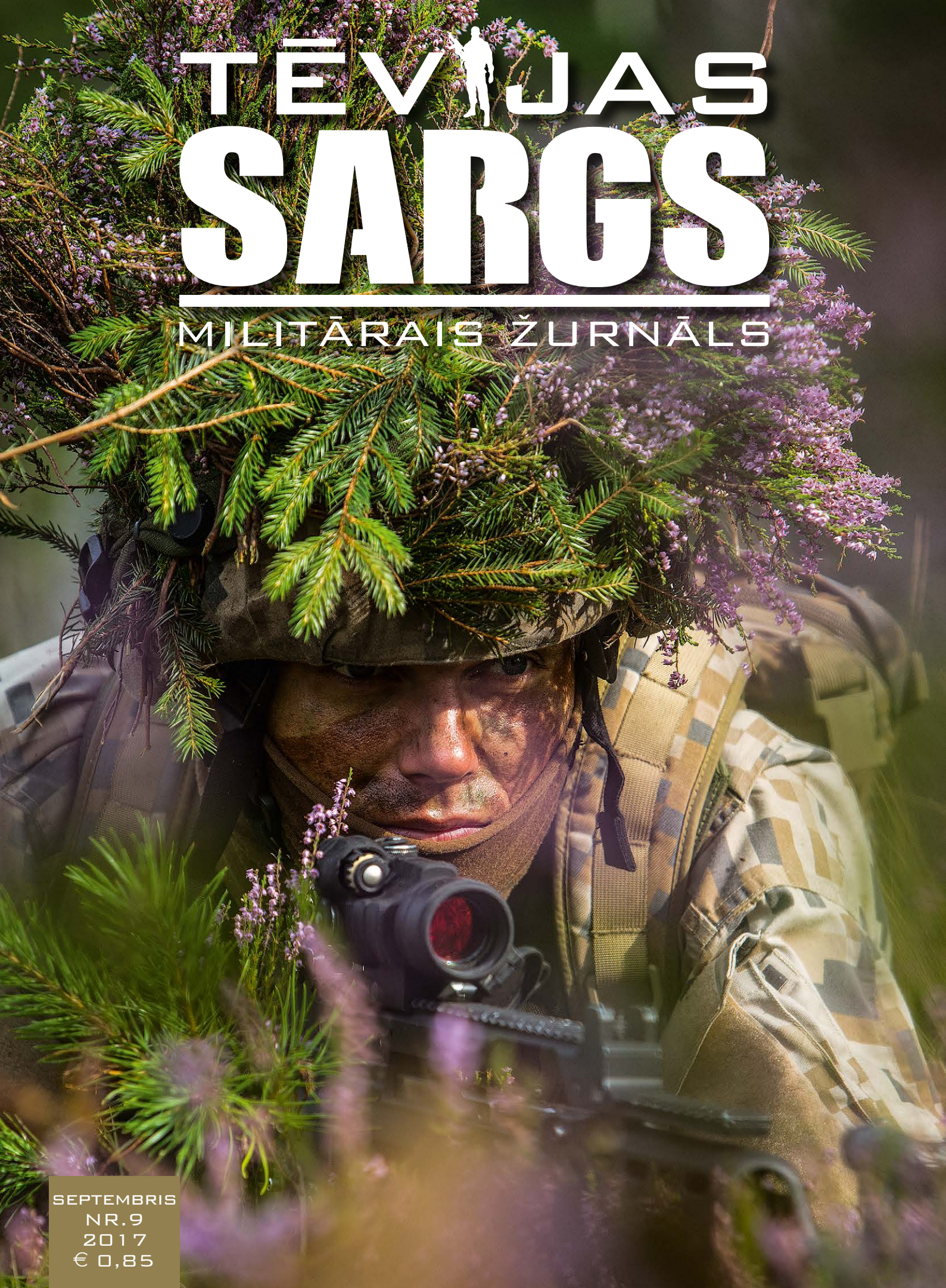

TĒVIJAS SARGS

MILITĀRAIS ŽURNĀLS

SEPTEMBRIS
NR.9
2017
€ 0,85

TĒVIJAS SARGS

MILITĀRAIS ŽURNĀLS

Militārais
žurnāls
ir lejupielādējams

Download on the
App Store

ANDROID APP ON

Google play

ES LIETĀM PIEEJU
VIENKARŠI 4

AKTUĀLAIS
INFORMĀCIJAS
TEHNOLOĢIJU DROŠĪBAS
JOMĀ 7

MAN NAV BAIL, ESMU
ĶIRURĢS 8

SĀK AR KĀRTĪBAS
UZTURĒŠANU PAGASTĀ UN
IZAUG LĪDZ NATO 10

«ZEMEŠSARDZES
PATRUĻA 2017» 11

PAR KO RAKSTĪJA
«TĒVIJAS SARGS» 12

APGŪTS AUSTRIJAS
BRUŅOJUMS UN PIEREDZE 14

PĀRNĒSĀJAMIE
ZENĪTRAĶEŠU KOMPLEKSI
«STINGER» 17

«DETONATORĀ»
IESAISTĀS JAUNAS VALSTIS 21

«OPEN
SPIRIT 2017» — BALTIJAS
JŪRA KĻUVUSI DROŠĀKA 22

ES KDAP UN
IEGUVUMI NO LATVIJAS
BRUŅOTO SPĒKU
DALĪBAS ES MILITĀRAJĀS
OPERĀCIJĀS 25

DOBELES
JAUNSARGI OTRO GADU
PĒC KĀRTAS IZCĪNA
DALĪŅA KAUSU 26

LATVIEŠI ASV
UN SPĀNIJAS KARĀ
1898. GADĀ 28

LATVIEŠU KARAVĪRI
CĪNĀS PAR BAUSKU
1944. GADA AUGUSTĀ UN
SEPTEMBRĪ 29

LHASA. OTRAIS
TIBETAS GEĻOJUMS 32

ĀRZEMJU ZINĀS 34

LĀZERIEROČI —
VAI TIEM IR NĀKOTNE? 36

Reģistrācijas apliecība nr. 90009222536
Izdevējs — Jaunsardzes un informāci-
jas centrs
Dibinātājs — LR Aizsardzības ministrija

Redakcijas adrese: K. Valdemāra ielā
10/12, Rīgā, LV-1473
Tālr. 67335383, fakss 67335384, e-mail:
redakcija@sargs.lv

Eiropas Militārās
preses asociācijas biedrs
www.empamil.eu

Iespiests Latvijas Ģeotelpiskās
informācijas aģentūrā
O. Vācieša ielā 43, Rīgā
Iespieduma veids — ofsets
Metiens — 5000 eks.

Galvenā redaktore **Līga Lakuča** —
67335383
Literārā redaktore
Rasma Priekule — 67335391
Žurnālists **Taivo Trams** — 67335391
Žurnāliste **Džoanna Eglite** — 67335391

Fotoredaktors **Gatis Dieziņš** —
67335399
Fotogrāfs **Normunds Mežiņš** —
67335399
Fotogrāfs **Gatis Indrēvics** — 67335391
Fotogrāfs **Ēriks Kukutis** — 67335391
Makets **Aļona Savicka** — 67335391

Red. pārstāvis ASV **I. Zuševics**.
5438 Wild Rose Circle, Greendale,
WI 53129.
Tālrunis: 4144213934
e-pasts: ivarsvz@yahoo.com

Red. pārstāve Austrālijā **I. Abele**.
Tālrunis 03 9432 3603,
e-pasts: ilzel.abele@gmail.com

Red. pārstāvis Kanādā **J. Bilinskis**.
210-570 Proudfoot Lane,
London, ON N6H 4Z1, Canada.
Tālrunis 519 474 1080
e-pasts: jbilinskis@rogers.com

Redakcijas viedoklis ne vienmēr sakrīt
ar autoru viedokli.
Autoru manuskriptus atpakaļ neizsūniedz.

23. augustā Rīgas Brāļu kapos notika Zemessardzes 26. gadadienai veltīta ceremonija, kuras laikā pie Svētās uguns altāra un Mātes Latvijas tēla ziedus nolika Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Leonīds Kalniņš, Zemessardzes komandieris brigādes ģenerālis Ainārs Ozoliņš, kā arī uzaicinātie viesi — Igaunijas zemessargu organizācijas «*Kaitseliit*» komandieris ģenerālmajors Mēlis Killi un Lietuvas KASP komandieris pulkvedis Arturs Jasinskis, ar kļusuma brīdi godinot kritušo karavīru piemiņu.

«Mans vislielākais paldies gan tiem cilvēkiem, kas stāvēja pie Zemessardzes pirmsākumiem un bija gatavi krist par savu valsti, gan tiem, kas noturēja zemessarga degsmi un sūtību grūtos laikos, gan tiem, kas šobrīd patriotisma un Latvijas mīlestības vārdā papildina zemessargu rindas, ziedo savu laiku un ir gatavi ziedot savu dzīvību par brīvu un neatkarīgu Latviju!» uzsvēra aizsardzības ministrs Raimonds Bergmanis.

Pārliecība par tautas paš aizsardzības organizācijas nepieciešamību radās 1991. gada barikāžu dienās. Šo gadu laikā Zemessardze ir izveidojusies par skaitliski lielāko Nacionālo bruņoto spēku struktūru un valsts aizsardzības pamatu. Zemessardze sniedz iespēju Latvijas Republikas pilsoņiem brīvprātīgi kalpot savai valstij, rūpējoties par tās drošību.

29. augustā ar Ministru kabineta lēmumu Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas rektora amatā apstiprināts pulkvežleitnants Valts Āboliņš.

Pulkvežleitnants V. Āboliņš bruņotajos spēkos dien kopš 1993. gada. Ilggadēji strādājis kā pasniedzējs Nacionālajā aizsardzības akadēmijā. No 2007. līdz 2011. gadam ieņēmis Sauszemes spēku kājnieku brigādes 1. kājnieku bataljona komandiera vietnieka un bataljona komandiera amatu. No 2011. līdz 2015. gadam bijis pasniedzējs Baltijas aizsardzības koledžā (*BALTDEFCOL*) Tartu, bet kopš 2015. gada jūlija ieņēmis Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas prorektora amatu.

Militāro izglītību pulkvežleitnants V. Āboliņš ieguvis Nacionālajā aizsardzības akadēmijā un Baltijas aizsardzības koledžā. Dienesta gaitā beidzis arī dažādus kvalifikācijas celšanas un specializācijas kursus. 2009. gadā pulkvežleitnants V. Āboliņš piedalījies starptautiskajā operācijā Afganistānā, Fārijābas provincē, kur pildīja Norvēģijas vadītās provinces Rekonstrukcijas grupas komandiera vietnieka pienākumus.

Pulkvežleitnants V. Āboliņš rektora amatā stājās 8. septembrī.

31. augustā Ādažu bāzē tika atklāts Kaujas atbalsta un nodrošinājuma mācību centrs, lai nodrošinātu karavīru un zemessargu standartizētu apmācību kaujas atbalsta un nodrošinājuma jomā.

Svinīgajā mācību centra atklāšanas ceremonijā piedalījās Aizsardzības ministrijas valsts sekretārs Jānis Garisons, Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Leonīds Kalniņš, Mācību vadības pavēlniecības apakšvienību komandieri, Regulāro spēku vienību komandieri, kā arī Ādažu bāzē izvietoto vienību komandieri.

4. septembrī aizsardzības ministrs Raimonds Bergmanis, Aizsardzības ministrijas valsts sekretārs Jānis Garisons un Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Leonīds Kalniņš tikās ar Lielbritānijas bruņoto spēku komandieri Gaisa spēku maršalu Stjuartu Piču un Lielbritānijas Aizsardzības ministrijas valsts sekretāru Stīvenu Lovgrovu, lai pārrunātu aktuālos divpusējās sadarbības, kā arī reģionālās un starptautiskās drošības jautājumus.

Lielbritānijas delegācijas sastāvā vizītē piedalījās arī Lielbritānijas vēstnieks Latvijā Kits Šenons un Lielbritānijas aizsardzības atašejs Gaisa spēku majors Marks Sapsfords.

Lielbritānijas aizsardzības nozares delegācija apmeklēja arī Ādažu bāzi, kur tikās ar Sauszemes spēku Mehanizētās kājnieku brigādes komandieri pulkvedi Ilmāru Ati Lejiņu, lai pārrunātu mehanizācijas projekta attīstību, kā arī apskatītu militāro tehniku, tai skaitā kaujas izlūkošanas kāpurķēžu bruņutehniku — *CRV(T)*.

2014. gada septembrī tika parakstīts Latvijas un Lielbritānijas starpvaldību pirkuma līgums, kas paredz 123 Lielbritānijas bruņoto spēku lietošanā esošo kāpurķēžu bruņutehnikas vienību iegādi Latvijas Sauszemes spēku Mehanizētās kājnieku brigādes vajadzībām. Mehanizācijas projekta ietvaros Latvija no Lielbritānijas saņēmusi jau vairāk nekā 60 kāpurķēžu bruņutehnikas vienību, un bruņutehnikas piegāde pakāpeniski turpināsies līdz 2020. gadam.

Mehanizācijas projekta mērķis ir attīstīt Nacionālo bruņoto spēku kaujas spējas, kā arī ilgtermiņā nodrošināt Latvijas un NATO kolektīvo aizsardzību, tāpēc kaujas izlūkošanas kāpurķēžu bruņutehnikas iegāde ir nozīmīgs ieguldījums Latvijas paš aizsardzības spēju stiprināšanā.

Mācību centrs nodrošinās centralizētu kaujas atbalsta un nodrošinājuma speciālistu apmācību, realizējot to tādās kaujas atbalsta jomās kā sprādzienbīstamu priekšmetu neitralizēšana, militāro inženieru apmācība, prettanku ieroču sistēmu un nodrošinājuma speciālistu apmācība. Mācību centrā atradīsies arī mehanizācijas mācību daļa, uguns atbalsta mācību daļa un simulatoru mācību daļa.

Kaujas atbalsta un nodrošinājuma mācību centrs veidots uz Nesprāgušās municijas neitralizēšanas skolas bāzes, un tas atradīsies tiešā Mācību vadības pavēlniecības komandiera pakļautībā.

Mācību vadības pavēlniecības darbības mērķis ir nodrošināt Nacionālo bruņoto spēku karavīru individuālo apmācību atbilstoši dienesta specifikai, ievērojot vienotus apmācības standartus.

6. septembrī vizītē Latvijā uzturējās Itālijas aizsardzības ministre Roberta Pinoti, lai tiktos ar aizsardzības ministru Raimonu Bergmani un Nacionālo bruņoto spēku komandieri ģenerālleitnantu Leonīdu Kalniņu.

Abu valstu amatpersonas pārrunāja reģionālās drošības situāciju, kā arī Latvijas un Itālijas divpusējo sadarbību aizsardzības jomā. Latvijas aizsardzības nozares vadība pateicās par Itālijas ieguldījumu NATO paplašinātās klātbūtnes kaujas grupā Latvijā.

Itālijas aizsardzības ministre apmeklēja arī Ādažu bāzi, kur tikās ar Nacionālo bruņoto spēku Sauszemes spēku Mehanizētās kājnieku brigādes

komandieri pulkvedi Ilmāru Ati Lejiņu un NATO paplašinātās klātbūtnes kaujas grupas Latvijā Itālijas kontingenta karavīriem, lai pārrunātu dienesta gaitu Latvijā.

Dalībai NATO paplašinātās klātbūtnes kaujas grupā Itālija uz Latviju nosūtījusi mehanizēto kājnieku rotu ar bruņumašīnām 160 karavīru sastāvā.

No 10. līdz 21. septembrim Latvijā viesojās Sabiedroto spēku augstākās virspavēlniecības Eiropā komandiera vietnieks (*Deputy Supreme Allied Commander Europe, DSACEUR*) ģenerālis Džeimss Everards, lai apmeklētu NATO vingrinājumu «*Steadfast Pyramid 2017*» un «*Steadfast Pinnacle 2017*» un tiktos ar aizsardzības nozares vadību.

Ģenerālis Dž. Everards tikās ar aizsardzības ministru Raimonu Bergmani un Nacionālo bruņoto spēku komandieri ģenerālleitnantu Leonīdu Kalniņu, lai pārrunātu aktuālos starptautiskās un reģionālās drošības jautājumus.

Vizītes ietvaros ģenerālis Dž. Everards apmeklēja NATO spēku integrācijas vienību Latvijā un NATO Stratēģiskās komunikācijas izcilības centru.

Vingrinājumi «*Steadfast Pyramid 2017*» un «*Steadfast Pinnacle 2017*» laikā no 10. līdz 22. septembrim norisinās Rīgā, Latvijas Nacionālajā aizsardzības akadēmijā. Tajos piedalās vairāk nekā 40 vecākie un augstākie virsnieki no NATO dalībvalstīm, kā arī partnervalstīm Somijas un Zviedrijas. Mācību «*Steadfast Pyramid*» un «*Steadfast Pinnacle*» mērķis ir pilnveidot augstākā līmeņa virsnieku un komandieru spējas plānot un vadīt apvienotās operācijas. Par pamatu vingrinājumiem tiek izmantota Visaptverošo operāciju plānošanas direktīva (*Comprehensive Operations Planning Directive*), kas ir viens no galvenajiem alianses apvienoto operāciju plānošanas dokumentiem. Mācību laikā tiek izspēlēts fiktīvs scenārijs, kas ietver kolektīvās aizsardzības operācijas.

Latvijā vingrinājumi «*Steadfast Pyramid*» un «*Steadfast Pinnacle*» tiek rīkoti kopš 2011. gada. Saskaņā ar Latvijas un NATO Transformācijas pavēlniecības vienošanos šis mācības mūsu valsti tiks organizētas līdz 2018. gadam.

No 8. līdz 21. septembrim Zviedrijas un Dānijas teritoriālajos ūdeņos notika ikgadējās militārās mācības «*Northern Coasts 2017*», kuru laikā tika trenēta kuģu komandu un vienību sadarbība ierobežotos un seklos ūdeņos starptautiskā vidē, izspēlējot dažādu krīžu scenārijus.

Mācībās «*Northern Coasts 2017*» Latvijas Jūras spēki piedalījās ar Jūras spēku štāba un apgādes kuģi A-90 «Varonis» un vienu virsnieku mācību vadības štābā. Jūras spēku štāba un apgādes kuģis A-90 «Varonis» šobrīd dienesta pienākumus pilda Baltijas valstu jūras eskadras (*BALTRON*) sastāvā. Mācībās «*Northern Coasts 2017*» piedalījās arī NATO 1. pastāvīgā jūras pretminu grupa, kuras komandvadību 29. jūnijā pirmo reizi pārņēma Latvija. *SNMCMG1* kuģu grupas štāba darbību nodrošina Latvijas Jūras spēku štāba un apgādes kuģis A-53 «Virsaitis».

«*Northern Coasts 2017*» vienlaikus ir arī *BALTRON* noslēdzošās mācības. Mācību laikā *BALTRON* štābs nokomplektēts ar virsniekiem no Latvijas, Lietuvas, Igaunijas un Polijas un *BALTRON* vada vienību, kuru veido seši kuģi no Lietuvas, Latvijas un Polijas.

Šogad mācības vadīja Zviedrija un kopumā tajās piedalījās Jūras spēku kuģi no 16 valstīm.

BALTRON tika izveidota 1998. gadā, un viens no galvenajiem Baltijas valstu sadarbības projekta mērķiem ir paaugstināt kuģu personāla profesionalitāti, piedaloties ikgadējās minū meklēšanas mācībās un operācijās, tostarp NATO pretminu vienības realizētajās operācijās. Vienlaikus šāda sadarbība veicina Baltijas valstu Jūras spēku savstarpējo savietojamību.

14. septembrī aizsardzības ministrs Raimonds Bergmanis tikās ar Kanādas parlamenta Senāta spikeru Džordžu Fēriju, lai pārrunātu valstu līdzšīnējo un turpmāko militāro sadarbību, NATO paplašināto klātbūtni Latvijā un reģionālās drošības aktualitātes.

«Kopš Latvijā ir izvietota Kanādas vadītā sabiedroto karavīru kaujas grupa, Latvijas un Kanādas divpusējās attiecības ir ievērojami paplašinājušas un ieguvušas jaunu šķautni. Esmu gandarīts par to, ka Kanāda ir ne tikai viena no mūsu sabiedrotajām NATO, bet arī izcilu divpusējo attiecību partnervalsts, kuras tiešā atbildībā ir NATO daudznacionālās vienības vadība Latvijā,» uzsvēra R. Bergmanis.

Dž. Fērijs apmeklēja arī Ādažu bāzi, lai tiktos ar Kanādas kontingenta karavīriem, kas dien Kanādas vadītajā NATO paplašinātās klātbūtnes daudznacionālajā kaujas grupā.

Kanādas bruņotie spēki NATO paplašinātās klātbūtnes ietvaros uz Latviju nosūtījuši aptuveni 450 Sauszemes spēku karavīru no mehanizētā kājnieku bataljona, kā arī bruņumašīnas, izlūkvadu un atbalsta elementus.

ES LIETĀM PIEEJU VIENKĀRŠI

Līga Lakuča

Foto — Normunds Mežiņš.

Latvijas Republikas Aizsardzības ministrijā šajā vasarā darbu uzsāka parlamentārais sekretārs Viesturs Silenieks. Cilvēks ar lielu pieredzi politikā. Pirms intervijas pārskatot pieejamo informāciju internetā, atrodamā arī vietne www.silenieks.lv. Tur paustais ļauj paskatīties uz viņu ne kā uz politiķi vai valsts iestādē strādājošo, bet kā uz cilvēku. Par to arī šī saruna.

— **Radošs cilvēks un politika.
Vai ir iespējama šāda savienība?**

— Tieši otrādi, ja nav radošuma, tad politikā vispār ir grūti. Tāds cilvēks ir garlaicīgs gan kolēģiem, gan pats sev. Es cenšos mazāk kritizēt citus, bet vairāk darīt. Tas arī noteica manu izvēli iesaistīties politikā. Atceros astoņdesmito gadu beigas, kad bija mītiņi, tautas sapulces, gājieni. Toreiz kopā ar savu vecmāti un vecvecmāti, kurai toreiz bija aptuveni 90 gadi, gājām no centra uz Mežaparku kājām. Tādā veidā arī es visā iesaistījos. Puča laiki un barikādes... Es ārkārtīgi nožēloju, ka vecāki mani nelaida uz barikādēm, lai kā arī man gribējās. No tēva puses mans veccaistēvs bija leģionārs. Viņa mājas bija Džūkstē, un mēs vasarās ar riteni izbraukājām vietas, kur viņš pats bija piedalījies kaujās. Rādīja un stāstīja, kur kas bija noticis. Tas bija tāds patiens stāsts, ne no grāmatām izlasīts. Stāsts par vērtībām — par brīvu Latviju, neatkarīgu Latviju. Arī 90. gadu beigās izskanēja tas pats, ka pietiek kritizēt un vajag kaut ko darīt. Bet darīt var tikai caur politiku, ja grib politiski kaut ko mainīt.

Tajā laikā es ārkārtīgi daudz klausījos Latvijas radio, tas man skanēja visu laiku fonā, visam sekoju līdzī. Tad arī iestājos Zaļajā partijā, jo tā atbilda maniem kritērijiem. Politiskās partijas es iedalu trīs dažādos tipos, kas nosaka katras partijas nākotni, dzīvotspēju vai mūža ilgumu. Nekad neesmu vilies šajā iedalījumā. Viens veids ir partijas, kuras rodas kaut kādu īstermiņa darbu dēļ. Tāds termiņš varētu būt aptuveni 10 gadi. Kā tipiskākais piemērs te būtu minams «Latvijas ceļš», kura pamatstāsts bija iestāties Eiropas Savienībā un NATO. Kad «Latvijas ceļš» to izdarīja, tad partija arī beidzās. Misija izpildīta. Tad tie paši sanāk kopā un mēģina rast jaunus mērķus, bet ne visiem vairs gribas. Tagad, kad būtu jāizvirza jauni mērķi, viņi vairs nespēj vienoties. Katram ir savs skatījums, un viņu savienība izjūk.

Otrs partiju veids ir tādas partijas, kurām ir izteikts līderis. Un to biedriem patiek līderis kā cilvēks un patiek arī viņa idejas. Slikti ir tas, ka tomēr lielai daļai cilvēku patiek viņš pats, nevis viņa idejas. Viņiem ārkārtīgi patiek līdera harismātiskā personība un pāris viņa citātu, bet visu pārējo viņi neredz un nedzird. Tāds ir bijis Šķēle, tāds ir bijis Repše, tāds ir bijis Zatlērs. Kad līderim kaut kas, teiksim tā, notiek, partija mirst. Labākais piemērs te ir Tautas partija, jo pēc Šķēles bija gan Segliņš, gan Kalvītis — vari mainīt, ko gribi, bet tas vairs neinteresē.

Savukārt Zaļā partija ir tas trešais tips — tur ir ilgtermiņa mērķi, kuri pēc būtības nav sasniedzami. Tie varbūt transformējas, kaut kā mainās. Tāds piemērs — ja es paprasītu, ko dara Gvatemalas Tautas partija, nez vai sagaidītu atbildi. Ja jautātu, ko dara Gvatemalas Zaļā partija, atbildi droši vien saņemtu. Bet tur nemaz nav tādas Zaļās partijas! Te ir tas stāsts, patiek kādam vai nepatiek, bet šajā jautājumā tu zini, ar ko rēķināties. Prognozējamība un tāds nepiepildītais mērķis ir šādas mūža laulības. Protams, ideju var degradēt, var sabojāt, var mainīties partijas vadītāji, nu un?! Nomainās viens, otrs, trešais, bet skaidri ir zināms, par ko viņi iestājas. Nemainās ideja. Ja arī kāda zaļā partija beidzas, vietā radīsies cita zaļā partija un ar tiem pašiem mērķiem, kurus mēs jau zinām. Tieši stabils ilgtermiņa pragmatiskais ceļš bija tas, kas mani saistīja. Un Zaļajā partijā ir visvairāk latvisko vērtību. Ja mēs skatāmies, latviskās tradīcijas, latviskā dzīvesziņa — tā nav tāda nacionālā ideja. Pamatā tās ir dabas vērtības, jo latvieši spēku ir raduši tieši dabā.

— **Kas jūsos ir ielicis šo vērtību pamatu, veidojis skatījumu uz dzīvi?**

— Nav tāda viena cilvēka, kuru varētu nosaukt. Tie ir pilnīgi visi cilvēki, ar kuriem esmu saskāries. To varētu salīdzināt ar dalību kādā pasākumā. Tu aizbrauc uz kaut kādu neizdevušos konferenci, un beigās

secinī, ka vienīgais, ko tu esi iemācījies — kā nevajag darīt. Bet... tas taču ir labi! Es tā arī pieeju lietām. Un tāpēc nav sliktu pasākumu, vienīgais, kas atšķir, — vai tu gūsti vairāk vai mazāk atziņu. Tie sliktākie ir viduvējie, ne šis, ne tas. Ne tu vari iemācīties kaut ko labu, ne arī to, kā nevajag darīt, — neko.

— Vai tas ir arī veids, kā jūs skatāties uz cilvēkiem?

— Jā! Nav sliktu cilvēku, bet ir cilvēki, kuri nav atraduši sev piemērotu vietu. Domāju, ka katram cilvēkam ir kāds talants, bet ir tādi, kuri šo talantu nav spējuši atrast. Viens, kas palīdz atrast kaut kādu talantu, ir izglītība, jo tad cilvēks iemācās meklēt. Un otrs — iespēju neatraidīšana. Ja nosēdēsi gadiem vienā kabinetā — nekas jauns nebūs! Visu mūžu kā kamerā. Bet, ja iesi, darīsi, sitīsies, laužīsies, lidosi, tu, pirmkārt, mēģināsi atrast savas galējās iespēju robežas, to, cik daudz tu vari panest.

Otrkārt, tad arī radīsies iespējas, tad arī uzzināsi, ko tu vari un ko nevari; kas patīk un kas nepatīk; kas sanāk un kas nesānāk. Vissliktākie brīži manā mūžā ir bijuši, kad nav gudru cilvēku līdzās. Tieši ikdienā visvairāk pietrūkst gudru cilvēku. Jo ir tā, ka tu domā, ko es šodien esmu izdarījis vai kas ir bijis labs, tas, kas riktīgi garšo... nekas... Tā ir visnozīmīgākā diena. Ja ir tā, ka bija interesanta tikšanās, guvu labu pieredzi, tad diena nav nodzīvota velti.

— Visai ekstrēms dzīves skatījums. Parasti cilvēki tā mierīgi mēģina dzīvot savā komforta zonā. Kas jums ir devis spēku saglabāt šādu attieksmi gan politikā, gan vispār dzīvē?

— Jebkuru procesu, ja gudri domā, var izskaidrot ar dabas parādībām. Piemēram, mēs varam šķendēties par vētru, bet principā vētra nolauž vājos un trauslos. Tie stipri paliek. Ja tu spēj tulkot dabas parādības, tad saproti, kas būs, jo cilvēks ir dabas sastāvdaļa. Mēs neapzināmies, ka cilvēks ir tikai viena no bioloģiskās daudzveidības sugām. Tā tas ir, bet cilvēks ir izdomājis, ka viņš visus pārējos spēs komandēt. Tas ir vissliktākais.

Turpretī, ja tu jūties kā dabas sastāvdaļa savā domāšanā, tad spēj arī labāk dabu tulkot. Tā ir tā pati cilvēka psiholoģija, kas ir dabiska lieta. Psiholoģija pēc būtības ir atbildes meklējums dabiskos procesos cilvēkā, viņa saskarsmē ar citiem cilvēkiem

vai krīzes situācijā. Principā viss ir daba, un to vairākums ikdienā nesaprot. Tāpēc arī sadeg, salūst, jo izvēlas darīt kaut kādas stulbas darbības.

— Šķiet, jūs varētu būt labs psihologs vai mācītājs. Vai nav bijušas šādas domas?

— Nē. Par mācītāju — nē. Drīzāk man patīktu būt par to, kas palīdz cilvēkiem paplašināt redzesloku. Teorētiski skolotājs to arī dara, bet negribētu tādā izpratnē kā skolotājs. Mācītājs — nē. Man vārds «mācītājs» nepatīk. Gan tiešajā nozīmē, gan... vispār.

Manā izpratnē, ja ticību var iemācīt, tad ticībai nav vērtības. Ja mēs iemācām ticību, tas ir dogmatisms, tur nav nekādas jēgas. Bet palīdzēt atrast ceļu, gūt izpratni, paplašināt redzesloku — to gan var. Es drīzāk varētu būt tāds ceļvedis, bet neuzmes tos kā vienīgā patiesā ceļa norādītājus.

Gada mūžs ir viens gads. (V. Silenieks)

— Jūs vienmēr esat pozitīvi noskaņots. Vai ir kaut kas tāds, kas jūs arī sadusmo?

— Stulbeņi, tas ir vistrakākais. Taču īstenībā es dusmojos uz sevi — kāpēc ar viņiem esmu kopā?! Cits nekas.

— Vai tieši politiskā vai arī visas dzīves pieredze ir veidojusi jūsu neordināro skatījumu? Ir cilvēki, kas dzīvo rutinā, jūs ejat citu ceļu. Cilvēkiem jums līdzās varētu būt arī grūti.

— Ja viņi negrib man nākt līdzī, es aizēju viens! Eju tālāk, viņi paliek. Tas mani neuztrauc. Pārsvārā ir interesanti ar tiem cilvēkiem, ar kuriem tu audz. Stagnējošie principā dzīvo kopā ar vēsturi, ar garīgiem aizgājējiem.

— Tomēr cilvēki bieži gremdējas pagātnē.

— Ja stāvēsi un skatīsies atpakaļ, nekas nenotiks, bet, ja iesi un skatīsies atpakaļ, ieskriesi stabā. Tāpēc skatīšanās pagātnē, manā izpratnē, ir viens no lielākajiem Latvijas tautas lāstiem. Es nesaku, ka pagātnei vajag aizmirst, — to vajag ņemt kā pieredzi, nevis uz tās balstīt nākotni. Ja uz pagātnei

balsta nākotni, tad principā turpina būvēt pagātnei.

Esmu mēģinājis uz lietām paskatīties dažādi. Praktiskajā ikdienā es mēģinu jebkuru jautājumu vērtēt no tāda redzējuma, kā tas izskatīsies Ministru kabinetā. Tā vienkārši, jo būtībā tur sēž nozaru vadītāji. Mēģinu iedomāties, kā viens un tas pats jautājums izskatīsies no izglītības viedokļa, kā no sporta viedokļa, kā no reģionālās attīstības un kultūras viedokļa. Taču, ja tu dzen tikai savu jautājumu cauri, tas nozīmē, ka interese ir vienīgi tev. Kas valstij no tā? Un tieši tā arī pietrūkst mūsu valstij politikā, lemtānā un domāšanā, ka katrs iet pa savu vagu un neredz, kas notiek blakus vagā. Un ārkārtīgi reti ir tādi cilvēki, kuri redz, kas notiek šajā tīrumā kopumā. Arī tie, kuri redz, kas notiek tīrumā, ne vienmēr saprot, kas notiek nozarē kopumā. Vislielākais eksperts kaut kādā šaurā jautājumā visbiežāk ir analfabēts nozarē kopumā. Jo viņš redz tikai savu vagu, bet vispār neredz, kas notiek, tā ilustratīvi sakot, ar kartupeļu tirgu pasaulē. Viņš redz savu vagu — tā ir izcila, bet vai tie kartupeļi kādam ir vajadzīgi? Es savukārt cenšos paskatīties no visām pusēm, un tad ieguvēji ir visi. Ja Ministru kabinetā jāgūst atbalsts, tad vajag, lai visi ministri balsotu par. Tāpēc ir jāpadomā, kāds viņiem būs labums no tava jautājuma. Nekas nenotiek, ja katrs dzen savu lietu, un tāpēc mums ir desmitiem identisku problēmu, katrā nozarē sava. Dažādā pieredze, ko esmu guvis, skatījums no dažādām pusēm — tas arī palīdz pieņemt ātrus lēmumus. Tu dari to gandrīz instinkti, pašsaprotami.

— Kas palīdzēja pieņemt lēmumu nākt uz Aizsardzības ministriju?

— Parlamentārā sekretāra pamatfunkcija, kas ir noteikta likumā, ir ministrijas interešu pārstāvēšana Saeimā. Saeimu veido deputāti, un ministrijas intereses ir jāizstāsta viņiem un jāpārliedina viņi. Savukārt ir tā, ka es nezinu nevienu Saeimas deputātu, ar kuru man būtu sliktas attiecības. Ar dažiem man varbūt to nav, jo mums dzīvē ceļi nav krustojušies.

— Kā tas iespējams, esot politikā?

— Es ļoti vienkārši pieeju lietām. Manā izpratnē, es tās nesarežģīju. Cilvēki mēdz atrast kaut ko tur, kur patiesībā nekā nav. Un tad viņi paši mokās.

◀ Sākums 4. un 5. lpp.

Taču ir arī sliktā puse — attieksme nedrīkst robežoties ar slinkumu un vienaldzību.

Vēl ir stāsts par cenšanos nebaidīties, arī tāpēc es piekritu. Bailes ir informācijas trūkums, jo cilvēks baidās no tā, ko nezina. Ja tu iegūsti informāciju, tev vairs nav no kā baidīties. Neziņa ir pats sliktākais, un tajā brīdī, kad neziņa sāk valdīt pār tevi, sākas panika.

— Kas jūs Aizsardzības ministrijā pārsteidza?

— Pārsteidza — kas šos 27 gadus tā reāli ir darījis? Radās iespaids, ka viss sācis notikt pēdējos trīs četros gados. Var redzēt, ka tad kaut kas svaigs un jauns sācis notikt. Pārsteidza, ka daudzviet ir diezgan nolaists... Ir tāda nožēla, kur palika tā visa nauda. Vēl tāda lieta, te uz daudziem jaūtājumiem skatās vienpusēji.

— Kurām jomām esat gatavs pievērsties?

— Neizdališu kādu atsevišķi, jo lietas nevar skatīt atrauti — viss ir cieši saistīts. Taču pamatā vēlos ieviest ilgtspējīgu attīstību visās aizsardzības nozares jomās. Primāri ir maksimāli jāiesaista vietējie ražotāji, jāizmanto vietējie dabas resursi gan enerģētikā, gan būvniecībā, gan ēdināšanā, gan transportā, gan tehnikas uzturēšanā un remontā, gan visur citur. Ar nozares palīdzību jāceļ tautas apziņa attiecībā uz veselīgu dzīvesveidu — veselīga pārvietošanās, veselīga vietējā pārtika, jo, ja

37 procentiem jauniesaucamo ir neatbilstošs veselības stāvoklis, tad jājautā, kāds ir valsti vidējais, jo uz dienestu nāk tie, kuri uzskata, ka ir veseli. Ja esam slima nācija, tad nav, kas aizsargā dzimteni. Veselīgs dzīvesveids nodrošina veselīgu domāšanu. Un tikai tad, kad ir veselīga domāšana, var būt ilgtspējīgi un stabili lēmumi.

— Vienības jau esat apmeklējis?

— Cenšos braukt. Mani neinteresē ķeksiša vizītes, gribu iedziļināties un saprast. Mans uzstādījums nav meklēt kaut kur vainīgos vai ko norādīt. Gribu piebilst, ka parlamentārā sekretāra funkcija nav kaut kas atšķirīgs. Tā ir ministrijas interešu pārstāvēšana Saeimā, un tām jābūt kopīgām, jo nevari pārliecinoši Saeimā argumentēt, ja pats netici. Tātad ir jādraudzējas ar visu nozari, kopā jārunā, jādiskutē, jāstrīdas, lai gūtu pārliecību, un tad to būs vieglāk arī pasniegt parlamentā. Otrs, mans politiskais viedoklis nevar atšķirties no ministra viedokļa, jo es esmu pakļauts ministram. No manis neko pretēju šajā ziņā nevarēs sagaidīt.

Tas, kas man patīk Aizsardzības ministrijā, — es neredzu, ka te meklētu vainīgos. Cilvēki nāk un pasaka — te es salaidu dēli, tas nebija pareizi. Cilvēcīgi, nevis mēģina ko noslēpt. Mani neinteresē, kurš ko sadarīja, man vajag rezultātu, vajag skaidrību, vajag pareizāko risinājumu. Jo kurš gan nekļūdās?! Taču sliktā lieta ir tā, ka karavīrs nesūdzas. Viņš nestāsta par problēmām, un tad tu neko nevari uzlabot. Kā tu palīdzēsi, ja viņš neko nestāsta? Tas ir tāpat kā — cilvēks aiziet pie ārsta un saka,

man viss ir labi. Nu, ko tad tu te nāc, ja viss ir labi?! Tas ir tas sliktais, jo nevar noteikt diagnozi. Ja nevar noteikt diagnozi, nevar iedot zāles. Te ir jāatrod kompromiss, lai karavīrs nevis nosūdz vai ziņo, bet nāk ar priekšlikumiem, kā uzlabot. Var jau būt, ka cilvēks kļūdās un tikai savā prātā tā domā. Es mēģinu iedziļināties un celt jaūtājumu visaugstākajā līmenī. Ja ir problēma — risinām, ja tās nav — ejam tālāk. Manā izpratnē nav neizdarāmu lietu, vienkārši ir jādara.

Ir tikai cilvēka faktors, kas nosaka kaut kādu savādāku rokrakstu, kā viss notiek.

— Ko jūs novēlat sev šajā amatā, kas nav nemaz tik vienkāršs?

— Galvenais, ka ir daudz aktīvu notikumu. Man nav grūti uzsākt darbu šajā vidē, jo, pirmkārt, daudzi cilvēki bija zināmi no iepriekšējās saskarsmes. Otrkārt, es nekaitrējos iet un runāt, jo es to nedaru savā, bet mūsu labā. Es atnācu, lai palīdzētu, lai kopā būtu labāk un jaudīgāk. Te ir tādi paši cilvēki kā jebkur citur. Un visas ministrijas ir līdzīgas, to darbības princips, sistēma. Ir tikai cilvēka faktors, kas nosaka kaut kādu savādāku rokrakstu, kā viss notiek. Šajā sistēmā nav daudz mākslinieku, kas diskutētu, kāpēc tā vai tā. Manā izpratnē, ministrijas vadība ir pragmatiska. Tas, ko man gribētos, ko mēs varētu pacelt, — ka aizsardzības joma kļūst plašāka un iesakņojas arī citās nozarēs, un cilvēki tam visam redz jēgu. Jo, ja ir aizsardzība aizsardzības pēc, tas nav labi. Bet, ja cilvēki redz, ka aizsardzība spēj iesakņoties visur citur un vienlaikus visas citas nozares spēj iesakņoties aizsardzībā, tas ir lielākais ieguvums.

Šajā ziņā Aizsardzības ministrija ir ieguvēja, jo tajā visvieglāk ir saskatīt pārējās nozares. Ir pārstāvēts sports, aktīvs dzīvesveids, kultūra, vēsture — mums pat ir savs orķestris, ir Kara muzejs —, vide — kaut vai Ādažu poligons, kur videnieki var pētīt, aizsargāt un vairot. Ir transports, izglītība. Pilnīgi visas nozares iekļaujas aizsardzības jomā. Jācenšas vairāk atbalstīt vietējos ražotājus, naudai jāpaliek Latvijā, jo — ja aizsardzības nozare nepalīdz tautai, tad kāpēc lai tauta steigotos palīgā aizsardzībai. Tas ir jāpanāk, un tad patriotisms arī veidosies.

Aktuālais informācijas tehnoloģiju drošības jomā

Sanita Žogota,

AM Krīzes vadības departamenta
Nacionālās kiberdrošības politikas
koordinācijas nodaļas vadītāja.

Foto — Gatis Dieziņš un no
ārvalstu interneta vietnes.

► Šā gada 19. jūlijā spēkā stājās grozījumi Informācijas tehnoloģiju drošības likumā, kas ievieš izmaiņas attiecībā uz informācijas tehnoloģiju drošības incidentu novēršanas institūciju. Līdz šim informācijas tehnoloģiju drošības incidentu novēršanas institūcijas uzdevumi un tiesības bija deleģētas tikai Latvijas Universitātes Matemātikas un informātikas institūtam, kuras uz deleģējuma līguma pamata veica tās struktūrvienība — Informācijas tehnoloģiju drošības incidentu novēršanas institūcija (CERT.LV).

Grozījumi likumā paredz, ka turpmāk CERT.LV informācijas tehnoloģiju drošības incidentu novēršanas institūcijas uzdevumus veiks attiecībā uz valsts un pašvaldību institūcijām, kā arī privāto tiesību juridiskām personām, izņemot Aizsardzības ministriju, tās padotībā esošās iestādes un Nacionālos bruņotos spēkus. Attiecībā uz pēdējiem informācijas tehnoloģiju drošības incidentu novēršanas institūcijas uzdevumus veiks Militārās izlūkošanas un drošības dienests un tā sastāvā esošā Militāro informācijas tehnoloģiju drošības incidentu novēršanas komanda (MILCERT). Paredzēts, ka abas minētās institūcijas savstarpēji apmainīsies ar to rīcībā esošo informāciju, lai nodrošinātu tām noteikto uzdevumu īstenošanu.

Aizsardzības ministrija, tās padotībā esošās iestādes un Nacionālie bruņotie spēki izdalīti atsevišķi, ņemot vērā aizsardzības nozares nozīmību, tai skaitā Aizsardzības ministrijas funkcijas, Nacionālo bruņoto spēku mērķus un uzdevumus, kā arī veicamos pasākumus to īstenošanai. Pastiprinātu interesi par aizsardzības nozares informācijas un komunikāciju tehnoloģijām rada arī NATO paplašinātās klātbūtnes Latvijas kaujas grupas un NATO spēku

integrācijas vienības klātbūtne Latvijā, kā arī Latvijā regulāri notiekošās Ziemeļatlantijas līguma organizācijas mācības, Nacionālo bruņoto spēku un sabiedroto bruņoto spēku mācības. Notikušās izmaiņas ļaus koncentrēt aizsardzības nozarei piešķirtos valsts resursus un pastiprināt informācijas un komunikāciju tehnoloģiju drošību.

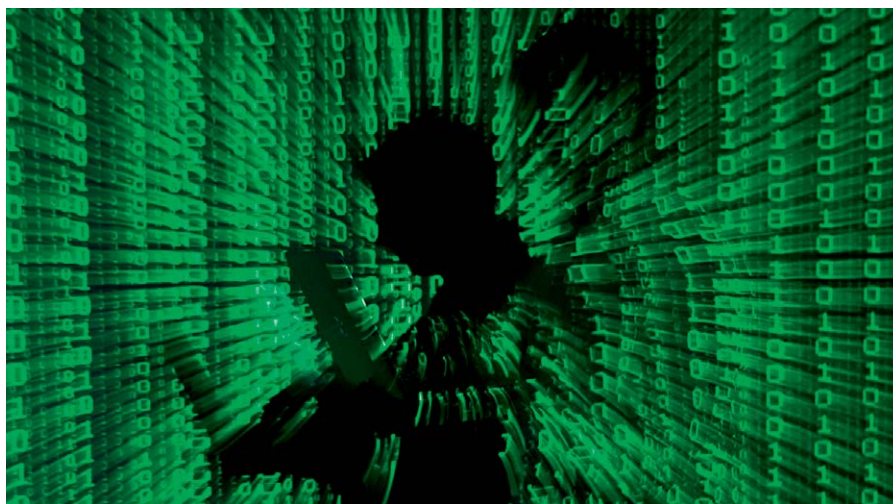
Grozījumi arī paredz informācijas tehnoloģiju drošības incidentu novēršanas institūcijām tiesības pieprasīt, lai augstākā līmeņa domēna «.lv» reģistra un elektroniskās numurēšanas sistēmas uzturētājs atslēdz «.lv» domēna vārdu ne vairāk kā uz piecām dienām. Piemēram, gadījumos, kad domēna vārda lietotājs vai servera, uz kura glabājas, piemēram, ļaundabīga programmatūra vai pikšķerēšanas lapa, uzturētājs ir ļaunprātīgo aktivitāšu organizētājs un labuma guvējs. Šādas tiesības varēs izmantot, ja domēna vārds būs iesaistīts informācijas tehnoloģijas drošības incidentā, kas būtiski apdraud informācijas sistēmu vai elektronisko sakaru tīklu drošību, un šo incidentu nav iespējams novērst citā veidā. Mērķis ir novērst un mazināt apdraudējumu lietotājiem, kas tiek radīts, izmantojot augstākā līmeņa domēnā «.lv» reģistrētu domēna vārdu.

► Ātrākai saziņai ar valsts iestādēm un pašvaldībām, izvēlei izmantot elektroniskos pakalpojumus Latvijā tiek nodrošināta iespēja ar roku rakstīta paraksta vietā

izmantot drošu elektronisko parakstu (e-parakstu). Līdzīgi e-parakstu var izmantot arī darījumiem juridisko personu starpā, piemēram, līgumu, rēķinu un citu dokumentu parakstīšanai.

Uzņēmumi, kas nodrošina e-paraksta izsniegšanu un izmantošanu, ir sertifikācijas pakalpojumu sniedzēji elektronisko dokumentu izpratnē. Šie uzņēmumi var saņemt kvalificēta sertifikācijas pakalpojuma sniedzēja statusu, ja tie atbilst Eiropas Parlamenta un Padomes 23.07.2014. Regulai Nr. 910/2014 par elektronisko identifikāciju un uzticamības pakalpojumiem elektronisko darījumu veikšanai iekšējā tirgū, ar kuru atceltas Direktīvas 1999/93/EK (eIDAS regula) noteiktās prasības.

Sertifikācijas pakalpojumu sniedzēju darbību un to kvalificēšanu veic Elektroniskās identifikācijas uzraudzības komiteja, kuras sastāvā ir valsts sekretāri no Aizsardzības, Satiksmes, Tieslietu, Iekšlietu un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas, kā arī Datu valsts inspekcijas vadītājs un CERT.LV vadītājs. Komiteja ir aizsardzības ministra pakļautībā un tās uzdevumos bez jau minētā ir uzraudzīt un reģistrēt kvalificētus un kvalificētus paaugstinātas drošības elektroniskās identifikācijas pakalpojuma sniedzējus un to sniegtos pakalpojumus (Fizisko personu elektroniskās identifikācijas likums).

MAN NAV BAIL, ESMU ĶIRURĢE

Džoanna Eglīte

Foto — Henrijs Plimaks, CIOR, no Valsts prezidenta preses dienesta arhīva un no B. Feldmanes personiskā arhīva.

Latvijas Rezerves virsnieku asociācija, kuru vada tās prezidente virsleitnante Benita Feldmane, pilda sava veida Latvijas diplomātisko funkciju, pārstāvēt mūsu valsti plašā starptautiskā līdzīgu organizāciju apritē. Vairākus savas dzīves gadus Benita Feldmane ir bijusi ārste Nacionālo bruņoto spēku (NBS) štābā, militārā vidē. Tomēr, vaicāta, kā viņa sevi izjūt, Benita viennozīmīgi saka, ka ir ķirurģe, nevis karavīrs.

B. Feldmani ar Pasaules rezerves virsnieku asociāciju konfederācijas ordeni par nopelniem apbalvo komandkapteinis Ričards Rolls. 2014. gads.

Sarunas gaitā atklājas vismaz viena kopīga iezīme, kas raksturīga gan labam karavīram, gan ārstam — spīts un drosme briesmu brīdī. Turklāt abās profesijās šī spēja prasa ilgu gadu pieredzi, lai kļūtu patiesa un dziļa, nevis tukši bravūrīga. Kādā sarunā ar Latvijas Aizsardzības ministrijas valsts sekretāru pirms vērienīga projekta vadības uzņemšanās sekretārs vaicājis: «Bail ir?» — un Benita Feldmane sev raksturīgajā tiešumā atbildējusi: «Es esmu ķirurģe. Man nav bail.»

Šķietami rotaļīgi, viegli, ar smaidu Benita Feldmane atkal un atkal dzīvē uzņemusies jaunus pienākumus. Toties īstenojusi tos ar lielu nopietnību, pamatīgu

darbu un atbildības izjūtu. Šī ambivalen-ce ir viens no iemesliem, kādēļ viņa no jauna izvēlēta vadīt Latvijas Rezerves virsnieku asociāciju. «Redzu, ka ir nepieciešams radīt jaunu motivāciju rezerves virsniekiem, iedvesmot viņus iesaistīties un uzrunāt atvaļinātos virsniekus, lai tie sniegtu savu pienesumu un uzturētu piederības izjūtu militārajai aprītei,» dažus no asociācijas prezidentes darbam nospraustajiem mērķiem formulē Benita Feldmane.

Lietas, kas neaizmirstas

13 gadu vecumā mamma Benitu vienu palaida uz Rīgu mācīties medicīnas skolā. No Ventpils ar koferīti rokā Benita ieradās galvaspilsētā. «Koferītis man joprojām stāv plauktā, kā piemiņa dullajam dzīves sākumam.» Viena pati, bez radiem un paziņām Rīgā, Benita ieguva savu patstāvības rūdījumu, bet pēc četriem mācību gadiem atgriezās Kurzemē, Vīrgas ciemā, kurp tika nozīmēta strādāt. 17 gadu vecumā viņa kļuva par tuvējās apkārtnes feldšeri vecmāti, kas ne vien pieņēma jaundzimušos, bet ārstēja visas dzīvās būtnes, gan cilvēkus, gan mājlopus, «jo cita ārsta tuvumā nebija». «Dalījām pacientus ar veterinārārstu, kurš mitinājās patālā,» atceras Benita Feldmane.

Reiz abu dakteru ceļi krustojušies. Veterinārārsts nopietni saslīmījis un izsaucis pie sevis jauno kolēģi. Benita diagnosticēja plaušu karsoni, ko pagājušā gadsimta piecdesmitajos gados ārstēja ar kampaņu injekcijām. Viņa paziņojusi, ka ievadis slimniekam vienu šī preparāta ampulu. Cilvēku un dzīvnieku ārstu izpratne par ampulas apjomu ievērojami atšķīrās. Cilvēkiem tie bija 2 mililitri, kamēr dzīvnieku ārstu arsenālā ampulas bija 20 mililitru — cilvēkam šāds daudzums būtu nāvējošs. Veterinārārsts manāmi sasprindzis no dzirdētā. «Tomēr vienojāmies, ka man nav nolūka kolēģi nogalināt un zināt, ko daru.»

Kāds cits darba piedzīvojums savukārt ļauj nojaust, kā Benitā attīstījusies spēja uzņemties sarežģītus uzdevumus un pienākumus šķietami viegli un bezbailīgi.

Vēlā rudens vakarā ar zirgu pajūgu pie Benitas mājām piebraucis vīrs, kura sievai bija sākušās dzemdības. Gaidījuši otro bērnu. Apdomājusi situāciju, Benita izkāpusi no ratiem dzemdētājās mājās pagalmā un mudinājusi vīru braukt uz pagasta veikalu sazināt ātro palīdzību, «jo ar dzemdībām nekad neko nevar zināt». Mājā sveču gaismā līdzās dzemdētājai bijusi viņas sirmā māmuļa un divus gadus vecais bērns.

«Dzemdētāja kliec, pulkstenis iet, bet dzemdības nevirzās,» stāsta Benita. Tumsā viņa tomēr nolēmusi, ka jāmēģina iztaustīt situācija. Pretī viņas cimdotojai mediķes rokai bijusi nevis mazuļa galviņa, bet gan mazītiņa rociņa. Benita aptvērusi, ka lauku mājā dzemdības nav iespējamās. Bija jātiek uz Liepāju, uz slimnīcu. Kamēr naktī atgriezās ciemā bērna piedzimšanu svinēt sākušais vīrs, kamēr pa galvu pa kaklu Benita saorganizēja iereibušo tēvu iecelt sievu pajūgā, kamēr pa lauku ceļiem ar zirdziņu tika līdz smagās mašīnas šoferim, ap sešiem rītā visa kompānija nokļuva Liepājas slimnīcā. Pēc nepilnas stundas pasaulē nāca veselīgs bērniņš. Vīrs vēlāk tā arī nav sapratis, kur bijis pamats satraukumam un kādēļ tāda steiga.

«Uzticēt jaunam un nepieredzējušam skuķim milzu atbildību, protams, ir tikpat dulli, kā mani vienu aizsūtīt uz Rīgu mācīties. Bet acīmredzot kāds tur augšā man stāvēja blakus, lai arī pašos trakākajos brīžos viss beigtos labi.»

Labi māku sarunāties, bet neprotu strīdēties

Spēja izdarīt šķietami nepaveicamo, vēl arī apsmaidot to, Benitai Feldmanei saglabājusies visu mūžu. Vairākus gadus nostrādājusi kā feldšere vecmāte, viņa nolēma, ka dzīvē jādodas tālāk. Benita atgriezās Rīgā, iestājās Medicīnas institūta vakara nodaļā un, apvienojot studijas ar radiologa darbu Onkoloģijas centrā, ieguva ķirurga specialitāti. Daudzus gadus strādāja par ķirurģi — flebologi (vēnu speciālisti).

«Valsts eksāmenus mēs kārtojām kopā ar tikko pasaulē nākušo dēlu. Viņš bija nesen piedzimis. Atstāju ratiņus pagalmā un gāju likt eksāmenu ķirurģijā.»

Pēc brīža kāds pasniedzējs pienācis topošo ārstu pulciņam un apvaicājis, kuram bērns ārā ratiņos kliedzot. «Manējais!» ar smaidu saka Benita, atceroties toreizējos apstākļus. «Man līdzās strādājot, dēls ir gulējis operāciju zālē un nakts dežūrās, bet izaudzis par foršu cilvēku. Viņam jau ir sava ģimene un bērni (man

DZĪVESSTĀSTS

ļoti mīli mazbērni), bet man viņš joprojām ir tuvākais sarunu biedrs.»

Benita Feldmane ir apdāvināta vairākās dzīves jomās, ne tikai medicīnā, tomēr viņa pati uzskata, ka vispiemērotākais viņas būtībai un raksturam ir ķirurga darbs.

«Ķirurģijā lēmumi jāpieņem nekavējoties, bez filozofēšanas. Viss ir ļoti skaidri. Rezultāts vai nu ir, vai nav. Dzīvē tik pragmatiski un tieši nav iespējams. Man kā asas dabas kurzemniecei ir nācies mācīties diplomātiju. Bet, lai cik ļoti man patīk cilvēki, mani joprojām var izsist no līdzsvara bezkaunība un muļķība. Es ļoti labi māku sarunāties, bet neprotu strīdēties.»

Otrs dzīves talants — organizatores spējas

Pēc aktīvo ķirurga darba gaitu beigšanas Benita Feldmane nokļuva bruņoto spēku štābā, kas tobrīd meklēja štata ārstu. Tādējādi viņa uzņēmās vadīt arī militāro ārstu sagatavošanu Rīgas Stradiņa universitātē (RSU).

«Lai gan jauno ārstu atsaucība specializēties militārajā medicīnā bija liela un bruņotajiem spēkiem bija un ir vajadzīgi kara mediķi, kuri dotos līdz starptautiskajās operācijās un sniegtu palīdzību kauju gadījumā, diemžēl šis projekts ilga vien divus gadus. Topošie kara ārsti bija pakļauti divām augstskolām — RSU un Nacionālajai aizsardzības akadēmijai. Abu augstskolu prasības praksē izrādījās nesavietojamas. Tāpēc Latvijā diemžēl kopš 2005. gada vairs nav iespējams apgūt militārā ārsta specializāciju.»

Daudz veiksmīgāks mūžs ir citiem Benitas Feldmanes vadītiem projektiem, kas

2017. gadā B. Feldmane tiek iecelta par Viestura ordeņa kavalieri un apbalvota ar Viestura ordeni.

vairāk raksturo viņas izcilās organizatores spējas. Benita Feldmane 23 gadus darbojās Latvijas Ķirurģu asociācijas vadībā, organizējot ķirurģu zinātnisko darbību un sadzīvi. Pašreiz viņa ir šīs asociācijas goda biedre. Ilgus gadus mediķu aprindās bija dzirdams, ka ķirurgi savstarpēji ir visdraudzīgākie ārsti. Tajā ir arī Benitas nopelns. Viņa, vērojot lielo kolektīvu it kā no malas, centās izprast katra kolēģa dotības un spējas, motivējot un mudinot tās likt lietā kopējam labumam.

Līdzīgi Benita Feldmane rīkojusies, desmit gadus (2003.— 2013.) vadot Latvijas Rezerves virsnieku asociāciju un šogad no jauna uzņemoties asociācijas prezidentes darbu. Viņas lielākais lepnums paveikto darbu sarakstā ir 2007. gadā Rīgā vadītais Pasaules rezerves virsnieku asociāciju kongress. Tas ik gadu tiek organizēts kādā no Pasaules rezerves virsnieku asociāciju

konfederācijas dalībvalstīm, un, pateicoties Benitas Feldmanes iniciatīvai un apņēmībai, pirms desmit gadiem kongress pirmo reizi notika Latvijā.

«Tā bija iespēja 800 dažādu pasaules valstu pārstāvjiem nedēļas garumā parādīt Latviju kā valsti, kas var sajūsmināt un pārsteigt. Mums — 12 cilvēkiem, kuri kopā šo pasākumu organizējām, tas patiešām izdevās. Joprojām Briselē, kur regulāri notiek pasaules rezerves virsnieku asociāciju prezidentu tikšanās, kolēģi atceras šo nedēļu Rīgā un apvaicājas, kad uzņemsimies organizēt šādu pasākumu vēlreiz.»

Latvijas Rezerves virsnieku asociācijas 150 biedri ir vien neliela saujiņa no aptuveni miljona rezerves virsnieku. Viņu visu intereses 36 dažādu valstu asociācijas pārstāv Pasaules rezerves virsnieku asociāciju konfederācijā. Tā ir apolitiska bezpeļņas organizācija, kuras mērķis ir regulāri uzturēt informācijas apmaiņu par rezerves virsnieku pienesumu un lomu gan sabiedrībā, gan militārajā aprītē.

Latvijas Rezerves virsnieku asociācija izveidota 1999. gadā. 2004. gadā asociācija iestājās starptautiskajā konfederācijā. Turpmāk tā piedalās gan oficiālās sarunās, gan sociālajā dzīvē — dažāda veida sporta pasākumos, ko pasaules asociācijas rīko kolēģiem savstarpējo neformālo attiecību uzturēšanai. ■

«Tēvijas Sargs»
sveic virsleitnanti
Benitu Feldmani
nozīmīgajā jubilejā!

Sāk ar kārtības uzturēšanu pagastā un izaug līdz *NATO*

Gaitis Grūtups,

S2. kājnieku bataljona zemessargs,
speciāli «Tēvijas Sargam».

Foto — no I. Kalniņa personiskā arhīva.

«Godīgs, atsaucīgs, prasmīgs un izturīgs, labs sportā, tostarp precīzs šāvējs,» — tā Jelgavā Zemessardzes S2. kājnieku bataljonā raksturo vecāko zemessargu Imantu Kalniņu. Bataljona komandieris Uldis Stroganovs piebilst, ka tādiem cilvēkiem kā Imants Kalniņš vienmēr var uzticēties un, ja likums un medīķi atļautu, noteikti gribētu viņu bataljonā paturēt. Taču laiks iet.

Sporta spēlēs Aizkrauklē, 1995. gads. Imants Kalniņš, ceturtais no kreisās.

Rīta rosmē skrien kā jaunais

Šis gads Imantam Kalniņam ir nozīmīgs, jo beidzas 26 gadus ilga dienests Zemessardzē. Jūnija beigās viņš vēl ar šauteni rokās skrēja rīta rosmi Jelgavas zemessargu vasaras nometnē Vilces pagastā. Kaujas vienības mācībās lidoja ar amerikāņu helikopteru «Chinook». Savukārt 22. jūlijā zemessargs Imants Kalniņš piedalījās kārtības uzturēšanā Jelgavas nakts pusmaratonā. Un 29. oktobrī, kad Imantam aprit tieši sešdesmit, beidzas viņa zemessarga apliecības derīguma termiņš. Viņš par to daudz nebēdā, jo jaunajiem turēt līdzī tomēr kļūst grūtāk. Apsargāt šautuvi, kur jaunie mācās, vai veikt kādu vieglāku uzdevumu viņš, protams, varētu, taču Zemessardzes likumā tāds vecākiem vīriem atvieglināts dienests vismaz pagaidām nav paredzēts. Atvaļinātiem zemessargiem tiek piedāvāta dalība veterānu organizācijā. Tur var nodarboties ar jaunsgargu audzināšanu. Imants Kalniņš domā, ka veterāniem pievienosies. Tur jau ir divi viņa pagasta vīri — Viktors Gūtmanis un Viesturs Ķibilds, ar kuriem viņš iepriekš dienējis plecu pie pleca.

Zemessardzē stājās tēvs un dēls

Septiņdesmito gadu beigās Imants bijis aizrautīgs sportists, pabeidzis Bulduru dārzniecības tehnikumu un sācis strādāt slavenajā kolhozā «Nākotne», kas atradās tagadējā Jelgavas novada Glūdas pagastā.

Pabeidzis Latvijas Lauksaimniecības akadēmiju, Imants atgriezās «Nākotnē», kur strādāja par dārznieku. «1987. gadā vajadzēja atrast vienu apzinīgo, ko ievēlēt par ciema izpildkomitejas priekšsēdētāju, kam alga bija tikai 170 rubļu pirms nodokļu nomaksas. Kolhoza partijas sekretārs Vilis Teterovskis izvēlējās mani,» smejas Imants. Vadot Glūdas ciema izpildkomiteju, Imants Kalniņš piedzīvoja atmodas, bariķāžu un valsts atjaunošanas laiku.

«Atceros — 1991. gada rudenī Jelgavā sanāca ciemu izpildkomiteju priekšsēdētāju sapulce, kurā vēlākais Jelgavas robežsargu bataljona komandieris Gustavs Kalniņš stāstīja, ka valstī kārtības uzturēšana būs jāveic pašiem un ka agrāko milicijas (policijas) izpalīgu jeb «druziņņiku» vairs nebūs. Nekādas Latvijas armijas toreiz vēl nebija,» stāsta Imants Kalniņš.

Tolaik zemessargos iestājās 18 tūkstoši brīvprātīgo. Motīvi bija dažādi, dažiem likās, ka tādā veidā būs vieglāk tikt pie ieročiem. Dominējošais bija patriotisms. 1991. gadā Zemessardzē Dobeles bataljonā iestājās arī Imanta tēvs, Latvijas Lauksaimniecības universitātes profesors Laimonis Kalniņš, kam tolaik jau bija sešdesmit gadu.

Šāviens ziemas naktī

Glūdas pagastā zemessargos pieteicās 43 vīri. Imants Kalniņš rūpējās, lai viņi visi nokārtotu iestāšanās dokumentus un

medicīniskās pārbaudes. Zvēresta došana notika Jelgavā, Raiņa ielā 6, kur atrodas pilsētas muzeja noliktavas.

Ar pašu pirkstu degvielu un formām Jelgavas bataljona zemessargi brauca sargāt robežu, ķēra no Pārlielupes cietuma izbēgušos noziedzniekus, dzēsa ugunsgrēku kūdras purvā, ārēja perimetrā apsargāja ASV prezidenta Dzordža Buša lidmašīnu Rīgas lidostā un veica daudzus citus uzdevumus. Mobilais telefons sākumā bija tikai retajam, bet darbojās savstarpējā apziņošanas ķēde — zemessargi cits pie cita skrēja uz mājām un tādā veidā nodeva ziņojumus. «Deviņdesmitajos gados kādu laiku bijām tādi kā apsargi, kas par maksu apsargāja uzņēmumus. Mana zemessarga alga toreiz bija 54 latī. Vienu diennakti dežūrē, trīs — brīvas. Brīvajās diennaktīs strādāju mājas saimniecībā un braucu uz mācībām. Mājās seifā stāvēja ložmetējs un pilna magazīna ar patronām,» atceras Imants Kalniņš.

Jautāts, vai kādreiz ir gadījušās bīstamas situācijas, kad jālieto ierocis, zemessargs atceras, ka reiz deviņdesmito gadu vidū šāvis, aizturot zagļus. «Toreiz mēs apsargājam firmu, kas Kārņos pārbūvēja Jelgavā, RAF rūpnīcā ražotos mikroautobusus «Latvija». Piepeši es pa logu skatos, ka pa ceļu nāk cūka, bet aiz tās divi vīrieši. Kur ziemā divos naktī pa asfaltētu ceļu var iet cūka! Nav jau suns, ko ved stāgāt! Tātad tie ir zagļi, kas cūku izlaiduši no

aizgalda un iet ārā no ciema, lai to nokautu!» Šāviens gaisā zaglus apturēja. Viņi iesvieda nazi krūmos un paklausīgi sagaidīja policiju. Nozagtā cūka, ko neviens vairs nedzina, pati aizgāja atpakaļ uz mājām. Nākamajā dienā policisti aizturētos atļaida. Vēl nebija beigusies Imanta dežūra, kad zagli atbrauca uz Kārņiem pēc krūmos aizsviestā naža un pamāja zemessargiem «sveiki».

Imants Kalniņš atceras, ka tajos laikos nereti bija tā, ka zemessargi nesavtīgi tērēja savu laiku un līdzekļus, lai aizturētu aizdomīgas personas. Taču pierādījumu trūkuma un varbūt arī kādas amatpersonas nolaidības vai ļaunprātības dēļ vainīgie izspruka cauri.

Reiz zemessargi sēdēja Imanta vieglajā automašīnā pie Latvijas un Lietuvas robežas

un gaidīja, kad brauks kontrabandisti. Pienācis klāt kāds vietējais vīrs un teicis: «Ko jūs te, dēliņi, sēžat! Kontrabandistiem ir mobilie telefoni, un viņi šoreiz aizbrauca pa citu ceļu.»

Uz pjedestāla kāpts ir daudz

No dienesta Zemessardzē Imantam Kalniņam labākās atmiņas saistās arī ar sportošanu.

52 gadu vecumā viņš startēja Jelgavas bataljona komandā un individuāli Nacionālo bruņoto spēku sacensībās izcīnīja 2. vietu militārajā daudzciņā, kurā ietilpst peldēšana, skriešana, granātas mešana un šaušana. «Sacentos ar vīriem, kas bija vecāki par 35 gadiem, taču ne visiem bija pāri piecdesmit,» ar gandarijumu saka Imants. Sevišķi viņam patikušas agrāk rīkotās

Zemessardzes spartakiādes, kurās bieži vien Jelgavas bataljonam pogas grieza ārā dobelnieki.

Imants Kalniņš atzīst, ka Zemessardze, kas apvieno patriotiski noskaņotus cilvēkus, būs vajadzīga arī nākotnē. «Ja mēs pašī nedomāsim par valsti, neviens mūsu vietā to nedarīs.» Viņš visai skeptiski novērtē domu, ka pēc lietuviešu parauga varētu atjaunot obligāto militāro dienestu. «Ja cilvēks negrib aizstāvēt Latvijas valsti, tad kāpēc gan tādām jāmāca rīkoties ar ieroci. Pietiek jau, ka saviesušās bruņotas apsardzes firmas, kas atstātas bez pietiekamas valsts kontroles. Zemessardze sākas ar to, ka domājam par savu pagastu. Tagad esam NATO un domājam plašāk. Zemessargam jāprot izlēkt no helikoptera un izvērsties kaujai.»

«Zemessardzes patruļa 2017»

No 1. līdz 3. septembrim Talsos un Talsu apkārtnē, Zemessardzes 46. kājnieku bataljona atbildības teritorijā, norisinājās starptautiskais pārbaudes vingrinājums «Zemessardzes patruļa 2017».

Šogad aprit 25 gadi, kopš tiek organizēts šāda veida vingrinājums, bet jau četrus gadus Zemessardzes patruļas norises vietās tiek rīkota arī Nacionālo bruņoto spēku diena. Tās ietvaros iedzīvotāji varēja apskatīt Latvijas armijas un sabiedroto spēku bruņutehniku, uzzināt par iespējām iestāties Nacionālajos bruņotajos spēkos un Zemessardzē, kā arī vērot Gaisa spēku paraugdemonstrējumus. Pasākuma laikā Nacionālo bruņoto spēku Štāba

bataljona Godasardzes rota izrādīja savu defilē programmu, uzstājās Zemessardzes orķestris, bigbends un koris.

Visas dienas garumā bērniem bija iespēja piedalīties spēlē «Vai Tu pazīsti Latvijas armiju?!».

Zemessardzes patruļā sacentās vairāk nekā 30 komandas no Zemessardzes, Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem, kā arī komandas no Kanādas vadītās NATO daudznacionālā bataljona kaujas grupas Latvijā. Katrā komandā startēja četri karavīri, zemessargi. Pasākumā piedalījās karavīri no Latvijas, Lietuvas, Zviedrijas, Dānijas, Vācijas, Kanādas, Slovākijas, Polijas un Albānijas.

Komandām bija jāizpilda uzdevumi ar dažādu grūtības pakāpi, kopumā pieveicot vairāk nekā 30 kilometru distanci ar tajā izvietotajiem kontrolpunktiem. Vingrinājumu galvenās tēmas — kaujas šaušana, orientēšanās, sakaru procedūras, šķēršļota apvidus pārvarēšana, loģikas uzdevumi un fiziskās sagatavotības pārbaudes uzdevumi.

Sacensību mērķis ir noteikt zemessargu un karavīru taktisko un fizisko sagatavotību, kā arī veicināt starptautisko sadarbību militārajā jomā. Sacensības norisinājās divu diennakšu garumā, un noslēguma posmus interesentiem bija iespēja vērot pilsētā. Sacensību ietvaros norisinājās šaušanas pārbaudes vingrinājumi šautuvē, kuri notika arī diennakts tumšajā laikā, tāpēc iedzīvotāji tika aicināti neuztraukties, izdzirdot šāvienu trokšņus.

Sagatavots pēc Aizsardzības ministrijas preses materiāliem.

PAR ko RAKSTĪJA

«TĒVIJAS SARGS»

Tieši pirms 25 gadiem dienasgaismu ieraudzīja laikraksts (vēlāk — žurnāls) «Tēvijas Sargs». Aizsardzības ministrijas izdevuma pirmais numurs nāca klajā 1992. gada jūnijā. Gadsimta ceturkšņa laikā «Tēvijas Sarga» formāts ir vairākkārt mainījies, bet nav mainījies «Tēvijas Sarga» uzdevums — informēt sabiedrību par mūsu valsts aizsardzības nozares aktualitātēm. Mūsu bruņoto spēku vēsturi nākotnē rakstīs, arī balstoties uz «Tēvijas Sarga» publikācijām. Šajā numurā sākam jaunu rubriku, kurā atskatīsimies uz to, kas gadu gaitā publicēts «Tēvijas Sargā», citējot interesantākos rakstus un tādējādi mudinot apzināties mūsu izdevumu kā vēstures avotu, bet agrākos notikumu vērtējot no šodienas skatpunkta un papildinot tos ar šābrīža situācijas komentāru.

1998. gada septembrī «Tēvijas Sargā» bija publicēts majora M. Buka raksts «100 mm lielgabalu divizionu vēsture».

«1995. gada ziemā Čehijas valdība nosūtīja Baltijas valstīm atbalsta ieroču dāvinājumu. Latvijas Republika saņēma šādu kaujas tehniku: 26 — 100 mm lauka lielgabalu K-53 (ar municiju), 26 — 120 mm mīnmetētājus (bez municijas). Lielgabalu nodeva Ādažu Mobilo strēlnieku brigādes noliktavā glabāšanā [...]. 1995. gada vasarā NBS štābā tika izveidots artilērijas inspektora dienests. Par NBS štāba artilērijas inspektoru tika iecelts pulkvedis P. Ziemeļis, bet par dienesta vecāko virsnieku pulkvežleitnants I. Vaskinēvičs. Abi šie virsnieki bija dienējuši Padomju armijas artilērijas daļās un ieņēmuši vadošus amatus. Sākot ar augustu, tika veikta artilērijas vadošo dokumentu izstrādāšana un apmācību programmas sastādīšana pulkveža P. Ziemeļa vadībā. [...] 1996. gada pavasarī Latvijā ieradās čehu armijas artilērijas

inženieri ar uzdevumu veikt 100 mm lielgabalu apkopi, kā arī iepazīstināt latviešu virsniekus ar šo ieroču īpatnībām. Lielgabalu apkalpes tika sakomplektētas no Atbalsta bataljona obligātā dienesta karavīriem. 1996. gada 5. jūlijā tika izdota aizsardzības ministra pavēle par 100 mm lielgabalu divizionu izveidošanu Ādažos, bet pavēle stājās spēkā 1. septembrī, ko var uzskatīt par Divizionu dzimšanas dienu.

1996. gada 31. maijā notika pirmā artilērijas kaujas šaušana atjaunotajā Latvijas armijā. Šaušana tika veikta pulkveža P. Ziemeļa un pltn. I. Vaskinēviča vadībā.»

Nekas šai dzīvē nestāv uz vietas, un pārveidojumi gadu gaitā ir notikuši arī šajās vienībās. Ādažu Mobilo strēlnieku brigāde transformācijas piedzīvojusi vairākkārt, arī mainot nosaukumu, un šobrīd šīs vienības turpinājums ir NBS 3. reģionālais nodrošinājuma centrs. Savukārt artilēristus gaidīja cita veida organizatoriski pārveidojumi: 2004. gada 1. septembrī Mobilo strēlnieku mācību centra Artilērijas divizionu apvienoja ar Zemessardzes 34. kājnieku (Daugavpils) bataljonu, izveidojot Zemessardzes 34. artilērijas bataljonu, kas ir Artilērijas divizona pēctecis un artilēristu tradīciju turpinātājs un simbolikas pārmantotājs.

2002. gada septembrī žurnālā «Tēvijas Sargs» publicēta Līgas Lakučas intervija ar tobrīd pirmo Lielbritānijas Karaliskās militārās akadēmijas beidzēju latvieti, Latvijas Nacionālo bruņoto spēku (NBS) leitnantu Rihardu Šķeltiņu.

— **Kā jūs nokļuvāt Lielbritānijas Karaliskajā militārajā akadēmijā?**

— Sākumā pieteicos uz studijām ārzmēs, izvēlējos tieši mācības Lielbritānijā. Bija jānokārto tests angļu valodā, psiholoģiskais un fiziskais tests. Lielbritāniju izvēlējos tāpēc, ka tur bija kājnieku specialitāte

un mācības ilga tikai vienu gadu. Iepriekš jau divus gadus biju mācījies mūsu aizsardzības akadēmijā. [...]

— **Kāds bija mācību sākums Lielbritānijā?**

— Sākumā devos uz valodas skolu Bēkonsfildā, tas bija tāds kā sagatavošanas kurss militārajai akadēmijai. Mēs bijām 14 kadeti no dažādām valstīm, pārsvarā no Lielbritānijas bijušajām kolonijām. Triju nedēļu laikā apguvām militāros terminus, arī sākuma apmācību poligonā.

— **Kas jūs visvairāk pārsteidza jaunajā vidē?**

— Sākumā pati valoda. Bēkonsfildā man bija skotu instruktori, tāpēc sākumā vienkārši nevarēju saprast, ko viņi saka. Otrajā nedēļā sāku iejusties. Ar laiku valoda grūtības vairs nerādīja, un saprašanās bija laba. Pabeidzot kursu, man pasniedza atzinības rakstu kā Bēkonsfildas kursa labākajam kadetam. Pēc tam devāties uz Lielbritānijas Karalisko militāro akadēmiju. Toreiz tā man bija lielais nezināmais.

Tur sākās visādi brīnumi. Sākumā mūs visas sadalīja pa rotām, tad pa vadiem. Es biju kopā ar kādu arābu Bahreinas sultāna dēlu. Esmu ieguvis paziņas daudzās karaliskās ģimenēs. Labs paziņa man ir Luksemburgas princis. Lielbritānijas Karaliskā militārā akadēmija ir viena no visprestīžākajām mācību iestādēm. Tur izglītojas gandrīz visu karalisko dzimtu atvases. No Latvijas es biju pirmais, bet šī septembra sākumā mācības tur uzsāka otrs latvietis. Kopumā mēs bijām četrpadsmit kadeti no ārvalstīm, visvairāk kadetu bija tieši no arābu valstīm. Mācību pirmā nedēļa pagāja, apgūstot pamatierindas soļus, jo britiem ierindas solis atšķiras no Latvijā pieņemtā. Sākumā mani šokēja vēl kāda lieta — vīles vajadzēja iegludināt pilnīgi visiem apģērba gabaliem — sākot ar lauka formu un beidzot ar džemperiem un T kreklītiem. Vienīgi zeķēm un apakšbiksēm ne. Tagad zinu, ka vilnas džemperim vīles iegludināt ir diezgan grūti. Brīva laika faktiski nebija, naktī gulējām kādas trīs četras stundas. Kāpēc tik maz? Piemēram, bija tāda specifiska apavu tīrīšanas procedūra, kas aizņēma aptuveni divas stundas. Vispirms apavus vajadzēja sagatavot spodrināšanai. Tad ar speciālu lupatiņu iezīst īpašu apavu krēmu, līdz apavi spīd gluži kā stikls. Izcilais spīdums pazuda pēc katras apavu uzvilšanas reizes, tas nozīmēja, ka divu stundu garā procedūra bija jāveic atkal, tā gandrīz katru dienu.

— **Akadēmijā droši vien bija īpaši kārtības noteikumi?**

— Kārtībai bija jābūt. Katru rītu pusseptiņos notika istabu pārbaude. Vada seržants, ienākot istabā, vienmēr mācēja atstāt kaut ko, kas nebija gluži tā, kā vajag.

Visiem formas tērpiem vajadzēja būt vienādi sakārtiem skapī, attālumiem bija jābūt vienādiem. Sākumā bija grūti, bet vēlāk pieradām. Ar īpašo gultas klāšanu man arī nebija nekādu grūtību, to jau biju apguvis Latvijā. Pareizi saklāt gultu es varēju septiņās minūtēs. Bet blakusistabiņā dzīvojošais sultāna dēls savu gultu pūlējās saklāt divas stundas, taču tas viņam neizdevās. Vienreiz es viņam parādīju, kā tas perfekti izdarāms. Pēc tam, lai gultu nesajauktu, viņš mēnesi gulēja gulammaisā uz grīdas. Skapja plauktos visām drēbēm bija jābūt salocītām A4 formātā, vienas parastas rakstāmpapīra lapas lielumā. Atnāk vada seržants, uzliek papīra lapu virsū un skatās, vai apģērbs ir salocīts tieši tādā izmērā.

— **Pastāstiet par militārajām nodarbībām, ko tajās apgūvāt?**

— Sākumā pašus pamatus, ieroču mācību, ierindu, topogrāfiju, taktiku. Vēlāk mācījāmies kaujas pavēļu došanu, apgūvām pretinieku taktiku un tehniku. Daudz ko jau biju iemācījies mūsu akadēmijā, līdz ar to bija vieglāk.[..]

Tagad Rihards Šķeltiņš, nu jau kapteinis, turpina dienestu Latvijas Nacionālajos bruņotajos spēkos. Ikdienā viņu — Jaunākā štāba virsnieka kursa vecāko pasniedzēju — var sastapt Latvijas Nacionālajā aizsardzības akadēmijā. Pēc Lielbritānijas Karaliskās militārās akadēmijas beigšanas dienesta gaitas R. Šķeltiņa bija aizvedušas uz Alūksni, kur viņš komandēja obligātā militārā dienesta karavīru vadu. Pēc tam sekoja dienests 1. kājnieku bataljonā un dalība starptautiskajā operācijā Irākā, tālāk — militārās izglītības apguve aiz okeāna, ASV, kur Rihards Šķeltiņš pabeidza

inženiera kapteiņa kursu un apguva militārā sapiera specialitāti.

Arī savu turpmāko dzīvi un karjeru viņš saista ar dienestu NBS. Pieredze, plašāks skatījums uz militāro profesiju, kauju pieredze balstīta profesionāla apmācība, kas lieti noder dienesta gaitā — tas ir galvenais, ko varēja smelties no studijām Lielbritānijā. Rihards Šķeltiņš stāsta, ka joprojām, izmantojot sociālos tīklus, uztur kontaktus ar saviem biedriem no Lielbritānijas studiju laika. Tiesa, tagad Bahreinas sultāna dēlam vairs nav saistību ar armiju, jo karalisko ģimeņu pārstāvjiem ir citi uzdevumi...

Sagatavojis **Dr. hist. Juris Ciganovs.**

Foto — Gatis Dieziņš un no R. Šķeltiņa personiskā arhīva.

ATCERIES!

1. septembris

- Zemessardzes Artilērijas bataljona gadadiena (2004. gads).
- 2015. gadā, iegūstot starptautiska militārā štāba statusu, aktivizēts alianses komandvadības elements Latvijā — NATO Spēku integrācijas vienība.

2. septembris

- Nodrošinājuma pavēlniecības 3. reģionālā nodrošinājuma centra gadadiena (1991. gads).

4. septembris

- 2014. gadā Latvijas un Lielbritānijas aizsardzības ministri NATO samītā Velsā paraksta līgumu par 123 kāpurķēžu kaujas mašīnu (CVR(T)) iegādi kājnieku brigādes mehanizācijai.

5. septembris

- 2001. gadā atklāts Baltijas valstu ūdenslidēju mācību centrs.

9. septembris

- Zemessardzes Inženiertehniskā bataljona gadadiena (1991. gads).
- 2003. gadā darbību sāk starptautiskajās operācijās dienāšo karavīru tuvinieku klubs.

15. septembris

- 2009. gadā, izveidojot NBS orķestri, likvidēts NBS Štāba, Jūras spēku un Sauszemes spēku orķestris.
- 1919. gadā dibināts Latvijas Kara muzejs.

19. septembris

- 1991. gadā dibināta Speciālo uzdevumu vienība.

Sagatavots pēc www.sargs.lv ziņām.

APGŪTS AUSTRIJAS BRUŅOJUMS UN PIEREDZE

Taivo Trams

Foto — <http://www.bundesheer.at/archiv/a2017/gg1a> un no A. Laizāna un J. Zvirgzda personiskā arhīva.

Latvijas bruņoto spēku stiprināšanas un modernizācijas gaitā šogad mūsu armija saņem M109A50e tipa pašgājējhaubiņu sistēmas, kā arī citu bruņojumu, tostarp 120 mm mīnmetējus. Bruņojums tiek iegādāts saskaņā ar Latvijas un Austrijas divpusējo līgumu. Šis līgums arī paredz Latvijas bruņoto spēku pārstāvju apmācību jaunā bruņojuma izmantošanā un uzturēšanā.

Prieks un lepnums par jauno tehniku

Leitnants Maksims Petrovs ir viens no Latvijas bruņoto spēku pārstāvjiem, kurš beidzis apmācību Austrijā — kurss ildzis no janvāra beigām līdz 11. augustam, un tajā mācījušies 17 karavīri no Latvijas. Viņš iedalīts ugunsvadības apmācību grupā, kur apguvis šaušanas datu aprēķināšanas prasmes. Mācību laikā kursanti apguvuši teoriju, studējot speciālo literatūru un veicot aprēķinus arī ar vecajām, labajām metodēm — izmantojot zīmuli un papīru.

Mācību turpinājums gan bijis krietni tehnoloģiskāks — tajā kursanti trenējušies, izmantojot Austrijas bruņoto spēku rīcībā esošo digitalizēto komandvadības un ugunsvadības sistēmu CNG (*Combat Next Generation*). Leitnants Maksims Petrovs kopumā apguvis šaušanas datu aprēķināšanas prasmes un uguns atbalsta virsnieka darbības komandpunktā.

Leitnants Maksims Petrovs, pirmais no labās.

«Pirmā nedēļa tika veltīta administratīvām lietām — drošības noteikumi, ieskatš pašgājējhaubiņu uzbūvē, Austrijas armijas rīcībā esošā sakaru sistēma. Nākamajās trīs nedēļās apguvām manuālās šaušanas datu aprēķināšanas prasmes. Pēc tam sekoja digitalizētās sistēmas apguve, un tā notika gan iekštelpās, gan arī apmācību poligonā, atrodoties pašgājējhaubicē.»

Pēc šī apmācību bloka kursanti pilnveidoja savas prasmes kaujas šaušanā. Iepazīstot Latvijas bruņoto spēku jauno bruņojumu, Maksims ir pārliecinājies, ka mūsu aizsardzības spējas noteikti ir būtiski palielinājušās. «Līdz ar šo pašgājējhaubiņu iegūšanu esam spējīgi atbalstīt manevrējošās vienības augstākā līmenī.»

Mācību laikā kursanti apguvuši teoriju, studējot speciālo literatūru un veicot aprēķinus arī ar vecajām, labajām metodēm — izmantojot zīmuli un papīru.

Leitnants Maksims Petrovs, atceroties mācību laiku, atzīst, ka vislielākais pārdzīvojums saistās ar brīdi, kad viņš pirmo reizi iejutās pašgājējhaubices komandiera amatā — bruņutehnikas iespaidīgais ārējais izskats, jauda, masa un tajā pašā laikā vieglums, ar kādu tā pārvarējusi šķēršļus, radījis nevēlotu prieku un lepnumu.

Pēc mācību kursa Maksims Petrovs apguvis pašgājējhaubices izmantošanu lietotāja līmenī, bet priekšā vēl paveras milzīgs darba lauks, iepazīstot jauno tehnikas vienību un tās izmantošanas iespējas detalizētāk. Austrijā gūtās zināšanas viņš ir gatavs nodot tālāk saviem dienesta biedriem Latvijā, jo uzskata, ka tas ir katra komandiera pienākums.

Dienests bruņotajos spēkos ir bijusi Maksima apzināta izvēle. «No bērnības esmu interesējies par visu militāro. Biju Jaunsardzē, pēc tam obligātajā militārajā dienestā, tad Zemessardzē, studentu militārajā apmācībā, un nu jau septīto gadu —

profesionālajā dienestā. Virsnieka pakāpē esmu tikai vienu gadu, te man vēl ir daudz ko mācīties.» Ikdienā viņš ir Zemessardzes 34. artilērijas bataljona lielgabalu vada komandieris. «Pārsvārē es nodarbojos ar administratīvajām lietām, gatavojos mācībām brīvdienās un apgūstu jaunas zināšanas uguns atbalsta jomā.»

Arī savu turpmāko dienestu Maksims vēlētos saistīt ar pašgājējhaubicēm un to uguns vadību. «Gribas ticēt, ka manas turpmākās dienesta gaitas tiks saistītas ar uguns atbalstu. Pirms tam es biju apmācību instruktors Kājnieku skolā Alūksnē, savukārt tagad esmu iesaistīts vienības uguns atbalstā, līdz ar to izmaiņas militārajā karjerā ir ļoti kardinālas.»

Brīvā laika Maksimam nav daudz, taču viņš cenšas to pavadīt aktīvi un piesātināti. Pret stresu labi palīdz un fizisko kondīciju uztur ikdienas krosa skrējieni. Maksims deļo tautas deļu ansamblī un ir iecienījis pārgājienus brīvā dabā. Viņa aizraušanās ir arī modelēšana. Protams, laiku prasa arī ģimene.

Zināšanas nodos tālāk

«Līdz mācību vietai braucām 29 stundas,» atceras Zemessardzes 34. artilērijas bataljona virsleitnants Andris Laizāns. Ceļš līdz Sanktmihāēlas ciematiņam Austrijas vidienē ir 1750 km garš. Tieši tur atrodas Austrijas bruņoto spēku 18. kājnieku bataljons, kurā no 19. marta līdz 12. maijam notika mūsu karavīru apmācība 120 mm mīnmetēja lietošanā. Kursa laikā Latvijas karavīri apguva Austrijas 120 mm mīnmetēja lietošanu ieroča apkalpes līmenī, kā arī šaušanas datu skaitļošanas procedūru. «Tā gan īpaši neatšķiras no mums zināmajām, tāpēc varējām demonstrēt labus rezultātus, kas bieži pārsteidza pat vietējos apmācību instruktorus.»

Apmācība sastāvējusi no četrām daļām — teorija, praktiskā apmācība darbā ar mīnmetēju, šaušanas datu skaitļošana un pati šaušana. Laika ziņā apjomīgākā bijusi praktiskā apmācība. Katras daļas noslēgumā ar dažādiem testiem tika pārbaudīta kursantu sagatavotība. Kursā piedalījušies 15 karavīri no dažādām bruņoto

spēku vienībām, tiesa, tajā pašā laikā citās Austrijas armijas vienībās mācījušies arī citu specialitāšu pārstāvji no Latvijas — visi kopā satikušies kursa noslēgumā, kad organizēts savstarpējās sadarbības treniņš poligonā.

Karavīriem no Latvijas bijuši dažādi sagatavotības līmeņi — daļai mīnmetēja izmantošana bijusi pilnīgi jauna pieredze, citiem — ikdienas darbs. Tomēr rezultāts noslēgumā visiem bijis teicams.

Virsleitnants Andris Laizāns pats ar mīnmetējiem darbojas jau kopš 2003. gada, tādēļ kursu drīzāk vērtē kā pamatīgu jau zināmo lietu atkārtotānu ar dažām nianšiem, turklāt svešvalodā. «Visādā ziņā es

to varu saukt par labu pieredzi un droši varu papildināt savu apgūto mīnmetēju sistēmu sarakstu.»

Kursa laikā viena no interesantākajām jauniegūtajām atziņām ir reljefa ietekme uz netiešā uguns atbalsta sistēmu izmantošanu. «Pārsteidzoši, cik tomēr liela loma ir kalniem — tie jūtami ietekmē gan pārvietošanos, gan pozīciju izveidi, bet visvairāk — trāpījumu precizitāti. Latvijā mēs to parasti neņemam vērā. Tas arī ir saprotams — kad pastāstījām instruktoriem, cik liels ir mūsu augstākais kalns, viņus tas ļoti, ļoti uzjautrināja,» atminas Andris.

Runājot par notiekošajām mīnmetēju iegādēm, A. Laizāns uzsver, ka būs nepieciešams apmācīt daudz personālu, līdz ar to Austrijā iegūtās zināšanas noteikti būs jānodod tālāk citiem kolēģiem. «Kāds to darīs tieši — veiks teorētisko un praktisko apmācību, kāds savukārt to darīs, sastādot mācību plānus un organizējot mācības, jo kursā piedalījās karavīri ar dažādiem amatiem, dažādām dienesta pakāpēm un no daudzām Latvijas vienībām.»

Virsleitnants Andris Laizāns atzīst, ka bruņotajos spēkos nonācis vairāku faktoru sakritības dēļ. «Bērnībā man bija sava pastkaršu kolekcija ar ieročiem un to spējām, varēju salīdzināt, kurš šauj tālāk, kurš ātrāk. Tad sāku krāt dažādus modeļus — mašīnas, liелgabalus, tankus. Tēvs daudz stāstīja par savām gaitām armijā. Pēc tam brālis tika iesaukts atjaunotās Latvijas robežsardzes pulkā, un pēc dienesta viņš man uzdāvināja savu formastērpa cepuri. Būtībā skolas laikā izlēmu, ka dienēšu.»

Būtiskākās mācību sadaļas — pašgājējhaubices visu elementu darbības pamatprincipu apguve, apkalpes iemaņu apgūšana un kaujas šaušana.

Pēc vidusskolas beigšanas Andrim bija jānodod obligātajā militārajā dienestā, taču Aglonas ģimnāzijas telpās viņš ievērojis plakātu par uzņemšanu profesionālajā militārajā dienestā — tas arī bijis pēdējais pamudinājums izdarīt izvēli.

Ikdienā virsleitnants Andris Laizāns lielākoties nodarbojas ar mācību plānošanu, organizēšanu, izpildi un kontroli, kā arī formalitāšu kārtotānu. «Brīžiem pat īsti neatliek laika darbam ar personālu. Daudz jāstrādā ar ārrindas zemessargiem. Jāiedziļinās personāla problēmās un pat sadzīves apstākļos.» Līdztekus viņš ir cieši saistīts ar 2015. gadā Zemessardzē uzsāktu 81 mm mīnmetēju apkalpju apmācību, kurā līdzdarbojas zemessargi gandrīz no visiem bataljoniem. Tā kā apmācību veic Zemessardzes 34. artilērijas bataljons, šī kursa vadīšana lielākoties uzticēta virsleitnantam Andrim Laizānam. «Mani pazīst visos bataljonus. Agrāk vēl skaitīju, cik kursu esmu novadījis, bet tagad vairs ne — sajuka.» Tiesa, tik apjomīgs darbs nebūtu iespējams bez zinošu instruktoru palīdzības — viņiem Andris ir ļoti pateicīgs par atbalstu un ieguldīto darbu.

► Turpinājums 16. lpp.

Virsleitnants Andris Laizāns kopā ar austriešu kolēģi.

◀Sākums 14. un 15. lpp.

Kursos Austrijā Andrim Laizānam noderējusi savulaik izdarītā izvēle mācīties vācu valodu — to viņš mācījies no skolas laika līdz pat Nacionālās aizsardzības akadēmijas 3. kursam. Tiesa, dienesta laikā mācības Austrijā bijusi tikai otrā reize, kad to nācies izmantot praksē, lai gan viss nav bijis tik vienkārši.

Viens no Andra Laizāna hobijiem ir motorizēto peldlīdzekļu uzlabošana, kā arī makšķerēšana. Austrijā viņam nācies dzīvot tieši blakus upei, kurā lielākoties mājō foreles. «Taču Austrijas bargo makšķerēšanas noteikumu dēļ vajadzēja divus mēnešus ar nopūtu skatīties uz sapņu forēlēm, bet par ķeršanu pat nedomāt.»

Smags darbs un saldi augļi

Leitnants Jānis Zvirgzds, Sauszemes spēku Mehanizētās kājnieku brigādes Kaujas atbalsta departamenta Uguns atbalsta

rotas 1. mīnmetēju vada komandieris, apguvis dažādas prasmes, kas nepieciešamas, lai sekmīgi izmantotu pašgājējhaubices un integrētu tās mūsu bruņoto spēku spējās.

«Kursa pirmajā daļā apguvu haubices apkalpes iemaņas gandrīz visās pozīcijās, izņemot šofera un komandiera pienākumus. Proti, labā līmenī apguvu tēmētāja, tēmētāja lādētāja un lādētāja darbu. Kursa otrajā daļā jau darbojos kā pašgājējhaubices komandieris. Ieguvu vērtīgu pieredzi, vadot apkalpes darbu un mācot nepieredzējušus karavīrus (mums bija piekmandēti austriešu obligātā dienesta karavīri), kas būs īpaši aktuāli, apmācot karavīrus Latvijā, kā arī guvu ieskatu vada komandiera darbā,» stāsta leitnants Jānis Zvirgzds.

Mācībās Austrijā viņš aizvadījis vairāk nekā pusgadu — kurss ilga no 30. janvāra līdz 11. augustam. Būtiskākās mācību sadaļas bijušas pašgājējhaubices visu elementu darbības pamatprincipu apguve, apkalpes iemaņu apgūšana, kaujas šaušana, esot vienam no apkalpes, un kaujas šaušana, esot pašgājējhaubices komandierim, kā arī darbības un kaujas šaušana taktiskās situācijās, esot pašgājējhaubices komandierim.

«Nevarētu teikt, ka mācību kursā bija kaut kas īpaši negaidīts vai pārsteidzošs, drīzāk tā bija nopietna, pārdomāta mācību programma. Tomēr kursa laikā bija daži īpaši brīži, piemēram, neaizmirstamas izjūtas bija, gan pirmo reizi pašam izšaujot un iniciējot šaušanas mehānismu, gan arī pirmo reizi dodot komandu «Uguni!», kad pats jau biju apkalpes komandieris.» Tagad leitnanta Jāņa Zvirgzda būtiskākais uzdevums ir Austrijā iegūto zināšanu nodošana tālāk:

«Tas, cik labi mums izdosies nodot savu pieredzi tālāk, ir pats svarīgākais.»

Līdz šim savā militārajā karjerā viņš vairāk strādājis ar mīnmetējiem, tagad dzīve ieviesusi korekcijas.

«Es joprojām esmu mīnmetēju vada komandieris, lai gan pēc atgriešanās no Austrijas ar mīnmetējiem saskarties principā nav sanācis un diezin vai vairs sanāks. Arī pirms braukšanas uz Austriju izdevās veltīt samērā maz laika tiešajiem pienākumiem, jo bija diezgan daudz administratīvu darbu, lai sagatavotos garajam komandējumam. Katrā gadījumā Uguns atbalsta rotā pašlaik notiek tik straujas pārmaiņas, ka nekāda rutina nedraud.»

Tagad svarīgākais uzdevums ir attīstīt netiešās uguns spējas jaunā līmenī, kurā katrs iesaistītais karavīrs var dot savu artavu šī lēnā un komplicētā procesa pilnveidošanā un attīstībā.

«Viss, ko redzu nākotnē, ir smags darbs. Cerams, arī saldi augļi.»

Dienestā Nacionālajos bruņotajos spēkos Jānis Zvirgzds nonācis pēc drauga ieteikuma pamēģināt. «Dažādiem izaicinājumiem es vienmēr esmu bijis gatavs, tādēļ militārais dienests šķita ideāls ilgtermiņa izaicinājums. Nevaru teikt, ka tā bija nejaušība, tieši tāpat nevaru apgalvot, ka par dienestu būtu sapņojis jau kopš bērnības. Taču es droši varu teikt — jūtu, ka esmu tur, kur man vajadzētu būt.»

Brīvajā laikā Jānim Zvirgzdam patīk ceļot, tāpēc Austrija bijusi ideāla komandējuma vieta. Viņam patīk arī sports, taču to par hobiju īsti nevarētu saukt — drīzāk par neatņemamu dzīves sastāvdaļu. Protams, pa vidu visam jāatlicina arī kāds laiks kopābūšanai ar draugiem. ☒

Leitnants Jānis Zvirgzds, otrais no labās.

PĀRNĒSĀJAMIE ZENĪTRAKEŠU KOMPLEKSI «STINGER»

Pārnēsājamie zenītraķešu kompleksi (PZRK) pieder pie tuvā darbības rādiusa pretgaisa aizsardzības ierociem, kas paredzēti pretinieka lidaparātu un spārnoto raķešu iznīcināšanai ar raķetēm, ko var aprīkot ar pasīvās pašuzvades sistēmu (PZRK «Stinger», «Igla», «Strela» u.c.), radiovadāmības sistēmu («Blowpipe») vai lāzestara uzvades sistēmu (RBS-70). PZRK «Stinger» ir pasaulē visvairāk pazīstamais savas klases ierocis, ko angļiski dēvē par MANPADS (Man-Portable, Air-Defense System) — pārnēsājamo pretgaisa aizsardzības sistēmu.

Nedaudz atskatoties «Stinger» tapšanas vēsturē, svarīgi minēt ASV programmu ASDP (Advanced Seeker Development Program), kura tika uzsākta pērnā gadsimta sešdesmito gadu beigās un kuru realizēja kompānija «General Dynamics». Atbilstoši programmai pie perspektīvā PZRK izstrādes «General Dynamics» ķērās 1972. gadā, lai radītu aizvietotāju novecojušajam PZRK «Redeye» (FIM-43). 1980. gadā tika pabeigti perspektīvā ieroča izmēģinājumi, bet 1981. gadā — uzsākta tā sērijveida ražošana un piegāde ASV un Eiropas valstu bruņotajiem spēkiem. Līdz mūsdienām ASV kompānijā «Raytheon» ir izstrādātas un tiek ražotas trīs «Stinger» modifikācijas, proti, bāzes modelis, «Stinger POST» (Passive Optical Seeker Technology) un «Stinger RPM» (Reprogrammable Micro Processor). Šie modeļi atšķiras tikai pēc dažādiem šaušanai izmantojamiem raķešu uzvades galviņu tipiem.

PZRK «Stinger» karadarbībā ir izmantots ne tikai Folklendu salu karā, bet arī Afganistānā (pret PSRS spēkiem), Dienvidslāvijas reģiona konfliktos un citur. Lai gan izgudrots pirms vairāk nekā 40 gadiem, «Stinger» joprojām saglabājis savu

aktualitāti, jo mūsdienu karadarbībai raksturīga augsta militāro vienību mobilitāte. Pēdējās aplēses liecina, ka līdz šai dienai kompānijā «Raytheon» un citās firmās (pēc licences) jau saražoti aptuveni 70 000 kompleksu «Stinger» dažādās modifikācijās. «Stinger» efektivitāti turpina atzīt daudzas pasaules valstis, iekļaujot to savā apbruņojumā. Skaitliski visvairāk šo kompleksu apbruņojumā ir iekļāvušas ASV, Lielbritānija un Vācija, taču «Stinger» izmanto arī Dānijas, Norvēģijas, Itālijas, Grieķijas, Spānijas, Slovēnijas, Nīderlandes, Turcijas, Horvātijas, Lietuvas, Somijas, Šveices un citās armijās.

Visiem PZRK, arī «Stinger», ir raksturīga ļoti augsta mobilitāte, kas nozīmē vieglu transportēšanu, kā arī ļoti ātru pāreju no pārgājiena stāvokļa uz pilnu kaujas gatavību un atpakaļ uz pārgājiena stāvokli. Tādējādi visiem PZRK ir augsts manevrētspējas rādītājs, proti, šādu ieroču apkalpēm (komandieris un strēlnieks operators) nepieciešams ļoti īss laiks, lai izdarītu arvien jaunus šāvienus jau no citām pozīcijām.

Kompānijā «Raytheon Missile Systems» tiek ražoti kompleksi «Stinger» un tiem paredzētās dažādos gados izstrādātās arvien modernākās raķetes (FIM-92A, B, C, D, FIM-92E Block I, FIM-92E Block II, F un G). FIM-92A ir ražošanā pati pirmā vienpakāpes cietās degvielas raķete, kuras galviņa strādā (meklē un pavadā mērķus) infrasarkanajā staru diapazonā. Raķeti palaiž ar starta paātrinātāja palīdzību, bet raķetes lidojuma dzinējs ieslēdzas dažas sekundes vēlāk, lai šaušanas laikā apkalpe būtu drošībā. Jaunākas raķetes FIM-92B galviņa strādā gan infrasarkanajā, gan ultravioletajā staru diapazonā.

► Turpinājums 18., 19. un 20. lpp.

PZRK «STINGER» PRIEKŠROCĪBAS

- Nelielā PZRK masa garantē sevišķi augstu mobilitāti un apkalpes manevrētspēju
- Augstas precizitātes mērķa meklēšanas un pavadīšanas sistēma nodrošina ļoti labus mērķa satriekšanas statistikas rādītājus
- PZRK raķete FIM-92 spēj sekot mērķim no aizmugures vai virzīties tieši preti mērķim lidojumā
- FIM-92 milzīgā lidojuma ātruma (2,2 Mach = 755 m/s) dēļ potenciālais mērķis (visu veidu lidaparāti vai spārnotās raķetes) nespēj veikt efektīvus izvairīšanās manevrus
- PZRK efektīvi lietojams jebkurā diennakts laikā un nelabvēlīgos meteoroloģiskos apstākļos
- Vienkāršs šaušanas process pēc principa «izšāvi — aizmirsi», turklāt to var veikt pat viens cilvēks
- Pateicoties vienkāršai apkalpes apmācībai (ar dažādām metodēm), īsā laikā iespējams sagatavot lielu skaitu operatoru, liekot pretiniekam rēķināties ar potenciāliem aviācijas vai BPL zaudējumiem kaujas laukā
- PZRK ir salīdzinoši zema cena, un palaišanas iekārta neprasa praktiski nekādu apkopi
- Pateicoties uzglabāšanas caurules hermētiskumam, raķetes bez tehniskās apkopes var glabāt 10 gadus

PZRK «*STINGER*»

TAKTISKI TEHNISKIE RĀDĪTĀJI

PZRK GARUMS
1520 MM

RAKETES *FIM-92* GARUMS
1520 MM

IEROČA KALIBRS
70 MM

RAKETES *FIM-92*
KOPEJĀ MASA
10,1 KG

RAKETES *FIM-92* KAUJAS
DAĻAS MASA
3 KG

RAKETES *FIM-92*
LIDOJUMA MAKSIMĀLAIS ĀTRUMS
755 M/S

PZRK MASA KOPĀ AR RAKETI
UN PALAIŠANAS ROKTURI
15,2 KG

PZRK DARBĪBAS RĀDIUSS
NO 4000 LĪDZ 8000 M
(JAUNĀKIE MODEĻI)

PZRK DARBĪBAS AUGSTUMS
NO 180 LĪDZ 3800 M

◀ Sākums 17. un 18. lpp.

Savukārt raķetes *FIM-92C* ir nokomplektētas ar pārprogrammējamu mikroprocesoru, kas ļauj adaptēt raķetes mērķēšanas sistēmu tā, lai pielāgotos uzdotajam mērķim un visefektīvāk pārvarētu šaušanas traucējumus. *FIM-92E Block I*, kas ir vienas no jaunākajām raķetēm, ir apgādāta ar divu diapazonu traucējumu aizsardzības kaujas galviņu (rozetes tipa), bet *FIM-92E Block II* — ir nokomplektēta ar pilna rakursa termovizoru kaujas galviņu, kuras optiskās sistēmas fokusa plaknē atrodas infrasarkanā detektoru matrica.

PZRK «*Stinger*» bāzes modelis sastāv no palaišanas iekārtas (konteinerā), optiskā tēmēkļa, palaišanas mehānisma, mērķu identificēšanas jeb šķirošanas aparātūras (IFF — *friend or foe system*) un vadāmās zenītraķetes. Palaišanas iekārta ir hermētiska stikla šķiedras caurule, kas pildīta ar inerto gāzi, un tajā glabājas zenītraķete. Caurules ārpusē ir tēmēšanas ierīce raķetes šaušanas sagatavošanai un palaišanas mehānisms.

Palaišanas mehānisms ietver elektrisko barošanas bloku, dzesēšanas balonu, komutācijas ierīci komandu un signālu pārraidīšanai un indikatora iekārtu. Atpazīšanas ierīce ietver antenu, elektronisko uztveršanas un pārraidīšanas bloku, blokhēmas, skaitļošanas ierīci un barošanas avotu.

PZRK «*Stinger*» pēc saviem taktiskajiem parametriem ir efektīvs bataljona — rotas līmeņa apakšvienību pretgaisa aizsardzības ierocis cīņai pret zemu lidojošām lidmašīnām, helikopteriem un spānotajām raķetēm. PZRK «*Stinger*» tehniskie rādītāji: PZRK garums: 1520 mm, raķetes *FIM-92* garums: 1520 mm, ieroča kalibrs: 70 mm, PZRK masa kopā ar raķeti un palaišanas rokturi: 15,2 kg, raķetes *FIM-92* kopējā masa: 10,1 kg, raķetes *FIM-92* kaujas daļas masa: 3 kg, raķetes *FIM-92* lidojuma maksimālais ātrums: 755 m/s, PZRK darbības rādiuss: no 4000 līdz 8000 m (tikai jaunākie modeļi), PZRK darbības augstums: no 180 līdz 3800 m.

«*Stinger*» raķetes ir pielāgotas arī izmantošanai no gaisa platformām (tips: *ATAS: Air-to-Air Stinger*), piemēram, helikopteriem «*AH-64 Apache*», kā arī no tuvā darbības rādiusa pretgaisa pašgājējsistēmām, piemēram, «*M1097 Avenger*».

2017. gada aprīlī ASV notika pirmais «*Stinger*» raķešu izmēģinājums pret mazgabarīta mērķiem — bezpilota lidaparātiem (BPL). No tuvā darbības rādiusa zenītraķešu kompleksa «*M1097 Avenger*»

uz *HMMWV* bāzes ar «*Stinger*» raķeti tika notriekti divi mērķi — viens BPL «*MQM-170C Outlaw*» un otrs mazāks BPL. Tā kā BPL izdala ļoti nēcīgu siltumstarojumu, izmēģinājumam tika izmantota nevis raķete ar tiešās iedarbības kaujas galviņu (kā lidaparātu iznīcināšanai), bet gan raķete ar kompānijas «*Raytheon*» izstrādāto jaunāko bezkontakta spridzekli (*proximity fuze*), kas ļauj raķeti detonēt izraudzītā mērķa tiešā tuvumā, radot iznīcinošu šķembu mākonī. Izmēģinājums pierādīja «*Stinger*» raķešu spējas cīnīties arī pret ļoti maziem BPL (masa variējas starp 2—20 kg). Šādi BPL mūsdienās kaujas laukā arvien biežāk veic izlūkošanu vai nes kaujas lādiņu, radot ievērojamus draudus draudzīgajiem spēkiem. Relatīvi negatīvs aspekts «*Stinger*» izmantošanai cīņā pret BPL ir potenciālā mērķa un munīcijas izmaksu nesamērīgums. Piemēram, ja ar 40 000 dolāru vērtu raķeti tiek notriekts vien dažus tūkstošus vērts izlūkošanas lidaparāts. Taču, no otras puses — šāds salīdzinoši lēts lidaparāts var radīt milzīgus dzīvā spēka vai kaujas tehnikas zaudējumus, ja tas veiksmīgi nogādās izlūkošanas datus pretiniekam.

Lai arī šaušanas apmācība ir relatīvi vienkārša, tomēr bez tās nevar iztikt, un regulāri apkalpju treniņi uzlabo šaušanas precizitātes rādītājus. Mūsdienās izmanto vairākas metodes PZRK «*Stinger*» apkalpju apmācībai. Pirmkārt, organizē reālu kaujas šaušanu ar kaujas raķetēm uz lidojošiem distances vadības mērķu imitatoriem, kas pēc gabarītiem līdzinās pilotējama lidaparāta izmēriem. Otrkārt, «*Stinger*» raķešu ražotājs «*Raytheon*» piedāvā lētāku apmācības risinājumu — apmācības lādiņus jeb raķetes — imitatorus, kas ir daudz lētāki par kaujas raķetēm.

► Turpinājums 20. lpp.

Divi PZRK «*Stinger*» (novietoti diametrāli pretēji viens otram), vidū — raķete *FIM-92*.

«*M1097 Avenger*».

BPL «*Outlaw*» uz palaišanas platformas.

Ši lētākā apmācības metode ļauj pilnveidot praktiskās šaušanas iemaņas un īpatnības, lai gan mērķa fiziskās notriekšanas fakts izpaliek.

Trešā, vismodernākā apkalpju apmācības metode ir virtuālais simulators — *IMTS* (*Improved Moving Target Simulator*). *IMTS* ir tehniskā ziņā būtiski uzlabota versija salīdzinājumā ar priekšgājēju — virtuālo pretgaisa aizsardzības speciālistu apmācības kupolveida trenāžieri «*Joint Fires*». Tirdzī ir pieejami arī citu firmu mazāki un lētāki trenāžieri.

Vienkāršotā veidā *IMTS* dēvē par «*Stinger*» kupolu, jo apmācība notiek lielā telpā ar kupolveida ekrānu. Gaisa telpas un lidojošo objektu attēlus uz kupolveida ekrāna veido ar 84 projektoriem, uz kuriem informācija tiek raidīta no septiņiem datoriem. Programmatūra nodrošina gandrīz 100 dažādu izmēru realitātē eksistējošu lidaparātu pārvietošanās simulāciju. Turklāt *IMTS* var ar augstu precizitāti modelēt ne tikai dažādus meteoroloģisko apstākļu scenārijus, bet variēt arī diennakts

Raketes — imitatora (ar rievotu korpusu) — ielādēšana palaišanas iekārtā.

gaišo un tumšo periodu. Trenāžieri vienlaikus var mācīties četri operatori, un 72 stundu standarta apmācības kursā karavīri izmanto bezvadu «*Stinger*» MANPADS. *IMTS* var izmantot gan iesācēju apmācībai, gan arī profesionālu pretgaisa aizsardzības apkalpju trenēšanai, modelējot ļoti intensīvus un sarežģītus kaujas lauka apstākļus.

Pateicoties *IMTS* tehnoloģiskajiem risinājumiem, apmācības noslēgumā PZRK «*Stinger*» operators ir spējīgs daudz labāk vizuāli identificēt lidaparātus pēc principa «savs — svešais» un daudz īsākā laikā pieņemt lēmumu par pretinieka mērķa iznīcināšanu. Lielākais izaicinājums lidaparātu praktiskajā identifikācijā ir tas, ka reālajā dzīvē tie tuvojas operatora atrašanās vietai (šaušanas pozīcijai) visdažādākajos leņķos. *IMTS* imitē visus iespējamus lidaparātu pārvietošanās scenārijus, tajā skaitā tuvošanos vai attālināšanos, ļaujot operatoriem pilnveidot vizuālās izšķirtspējas.

No vienas puses, *IMTS* virtuālās apmācības priekšrocības nespēj nodrošināt nedz apmācība ar kaujas šaušanu, nedz arī apmācība ar raketēm — imitatoriem. Taču pretgaisa aizsardzības jomas eksperti norāda, ka PZRK jauno apkalpju apmācībai un pieredzējušo apkalpju kvalifikācijas uzturēšanai nekas nevar būt labāks par «*Stinger*» reālu kaujas šaušanu poligonā. Šo strīdu, iespējams, varētu izšķirt kompromisa risinājums, proti, visaugstākajā līmenī «*Stinger*» operatorus varētu apmācīt, kombinējot visas trīs apmācības metodes.

Pēc ārvalstu preses materiāliem sagatavojusi
majore Vizma Kaļčeva.

Foto —

<http://spesifikasiweapons.blogspot.com/>;
<http://www.realitymod.com/>;
http://www.griffonaerospace.com/wp-content/uploads/2017/03/IMG_2588-e1490796361595.jpg;
<http://foxtrotalpha.jalopnik.com/>.

Izmantotie avoti:

<https://media.defense.gov/>,
<http://militaryarmament.tumblr.com/>,
<https://www.militaryfactory.com/>,
<http://www.raytheon.com/>.

Apkalpes apmācība šaušanas virtuālajā trenāžierī *IMTS*.

«DETONATORĀ»

IESAISTĀS JAUNAS VALSTIS

Taivo Trams

Foto — Normunds Mežiņš.

Kā ik rudenī, arī šogad Cekules mežos līdzās sēņotājiem un ogotājiem arvien biežāk var sastapt vīrus aizsargkrāsas tērpos, kuri, bruņoti ar speciālo aprīkojumu, meklē nevis meža veltes, bet gan aizvadīto karu atbalsis — mīnas, granātas, lādījumus un citus nesprāgušas munīcijas veidus. Tas nozīmē, ka notiek ikgadējās starptautiskās mācības «Detonators», kas pulcē nesprāgušās munīcijas neitralizēšanas (NMN) speciālistus no dažādām pasaules valstīm.

Cekule NMN speciālistiem ir īpaši interesants mācību poligons, jo tajā vairāku vēsturisku notikumu rezultātā brīvajā dabā ir atrodami dažādi, nereti arī visai reti munīcijas eksemplāri. Šogad mācības norisinās no 11. līdz 24. septembrim, un tās organizē Zemessardzes 54. inženiertehniskais bataljons. Mācībās piedalās vairāki nekā simt dalībnieku no Latvijas, Igaunijas, Polijas, Dānijas, Beļģijas, Albānijas, Spānijas un Portugāles.

Cekulei līdzās esošās teritorijas plānvēidīga attīrīšana aizsākās jau 2005. gadā, bet 2012. gadā šī iniciatīva pārtapa par starptautiskajām mācībām «Detonators», stāsta Zemessardzes 54. inženiertehniskā bataljona NMN rotas komandieris kapteinis Gatis Muižnieks. Šogad mācības ir īpaši interesantas, jo tajās piedalās trīs

jaunas valstis — Albānija, Spānija un Portugāle, kā arī Polija, kas pagājušajā gadā «Detonatorā» bija novērotāju statusā. Zviedrijas speciālisti šogad nav dalībnieku vidū, jo līdztekus «Detonatoram» notiek citas svarīgas mācības. Iepriekšējos gados tieši zviedri bijuši vieni no «Detonatora» smagsvariem, jo parasti ieradušies ar vispusīgu tehnisko ekipējumu.

Kā jau ierasts, katras valsts NMN speciālistiem mācībās tiek iedalīts kāds konkrēts atbildības rajons, kurā sākotnēji notiek vietas izpēte, tad — potenciālo atradumu vietu fiksēšana un tai sekojoša nesprāgušās munīcijas neitralizēšana un izvešana no teritorijas.

«Ja kāds savu atbildības rajonu izpēta un atrībo no atrastās munīcijas ātrāk, dodam jaunu lauku,» stāsta G. Muižnieks.

Divas dienas pirms mācību beigām Cekulē bija atrastas jau vairāk nekā 600 nesprāgušās munīcijas vienības — tas ir gandrīz tikpat daudz, cik visās pagājušā gada mācībās kopā. Kā interesantākos atradumus kapteinis G. Muižnieks min ASV ražotu munīciju — artilērijas lādījumus, kas izgatavoti īpaši Sarkanās armijas vajadzībām. «Uz lādiņa kapsulas ir munīcijas atšifrējums pēc amerikāņu standarta, uz čaulas — jau krievu burti.»

Iepriekšējos gados «Detonators» parasti notika oktobrī, bet šogad mācības notiek jau septembrī. «Tas mums sagādā problēmas ar sēņotājiem — to ir ļoti daudz, īpaši dienās, kad ir labs laiks. Diemžēl viņi neņem vērā nekādas brīdinošas un

aizlieguma zīmes, piemēram, sestdien bija pilns mežs. Mums drošības apsvērumu dēļ nākas viņus meklēt un raidīt ārā no mācību teritorijas,» teic G. Muižnieks. Cita veida problēmu ar vietējiem neesot — agrāk reizēm izskanēja kritika par pārāk skaļajiem neitralizējamās munīcijas sprādzieniem, bet tagad šādu traucēkļu vairs nav, jo visa atrastā munīcija tālākai iznīcināšanai tiek vesta uz Ādažu poligonu.

Cekules apkārtnes mežs kļūst arvien drošāks civiliedzīvotājiem. Savukārt mūsu NMN speciālistiem lielākais ieguvums no «Detonatora» ir iespēja darboties multinacionālā vidē, iegūt jaunas zināšanas, apmainīties kontaktiem un iepazīt tehniskās inovācijas citu valstu ekipējumā, uzsver G. Muižnieks.

Apmeklējot mācību norises vietu, Zemessardzes komandieris brigādes ģenerālis Ainārs Ozoliņš atzina, ka «Detonators» gadu gaitā ir uzkrājis vērā ņemamu pieredzi un kļuvis par paraugu sadarbībai, kas dod iespēju dažādu valstu NMN speciālistiem dalīties ar savām prasmēm un apgūt arvien jaunas metodes un tehnoloģijas, ko izmantot savā darbā.

«Ja skatām šos piecus gadus, jāsecina, ka katru gadu mācībās ir nākusi klāt kāda jauna valsts ar savām tehnoloģijām, procedūram un pieredzi. «Detonators» ir kološāla iespēja mūsu NMN speciālistiem iegūt unikālas zināšanas,» atzīst A. Ozoliņš.

Vienlaikus tas ir arī pluss valsts drošībai, jo «Detonators» stiprina valstu sadarbību, dod iespēju NMN speciālistiem apgūt vienotas procedūras un uzlabo savstarpējo komunikāciju. Savukārt Latvija ar šīm mācībām iegūst vēl vienu vietu, kur perspektīvā cilvēki varēs justies droši, atpūšoties dabā un baudot Cekules mežu skaistumu un dāsnumu.

Runājot par «Detonatora» perspektīvām, brigādes ģenerālis A. Ozoliņš atzīst, ka mācības noteikti neaprobežosies tikai ar Cekules apkārtni, jo Latvijā ir gana daudz citu ar nesprāgušu munīciju piesārņotu vietu. Viņš arī pieļauj, ka nākotnē mācību norisē aktīvāk tiks iesaistīti inženieri ar savām spējām. Zemessardzes komandieris ļoti augstu novērtēja savu NMN speciālistu devumu, paužot lepnumu par viņu darbu gan mācībās, gan ikdienā. ■

«Open Spirit 2017» — Baltijas jūra kļuvusi drošāka

Taivo Trams

Foto — Normunds Mežiņš un Gatis Dieziņš.

Irbes jūras šaurums Baltijas jūrai ir tas pats, kas Rīgai — Brīvības iela. Taču ir kāda būtiska atšķirība — Brīvības ielā, vienā no pašām noslogotākajām ielām Rīgā, braucējus apdraud tikai sastrēgumi, gaisa piesārņojums un ne pārāk inteliģenti autovadītāji, turpretī Baltijas jūras «kuģu maģistrālē» ir neliela, tomēr reāla iespēja uzskriet virsū kādai minai, kas saglabājusies no pasaules kariem. Lai šo iespēju samazinātu līdz minimumam, tiek rīkota starptautiska sprādzienbīstamo priekšmetu meklēšanas un neitralizēšanas operācija «Open Spirit». Šogad tā kārtējo reizi notika Latvijas teritoriālajos ūdeņos.

Jūrā vēl gaida tūkstošiem mīnu

Lai gan faktiski «Open Spirit 2017» ir mācības, to organizētāji un dalībnieki tās labprātāk dēvē par operāciju, jo to laikā tiek pildīti īsti kaujas uzdevumi — sprādzienbīstamo priekšmetu meklēšana un iznīcināšana. Šogad operācijas rezultāti ir vērā ņemami — «Open Spirit» norises laikā no 18. līdz 31. augustam atrasti un neitralizēti 58 sprādzienbīstamie priekšmeti — 56 mīnas un divas torpēdas, kā arī atrasti vairāki kuģu vraki, kas iepriekš nav fiksēti. Operācijas realizācijai dalībnieki tika organizēti trīs taktiskās vienības — Baltijas valstu kuģu eskadra (BALTRON), NATO 1. pastāvīgā jūras pretminu grupa

un ūdenslidēju atminētāju vienība. Kopumā operācijā piedalījās 15 kuģi un piecas ūdenslidēju atminētāju komandas no 10 valstīm — no Latvijas, Igaunijas, Lietuvas, Beļģijas, Kanādas, Francijas, Vācijas, Norvēģijas, Polijas un Lielbritānijas.

Kā zināms, operācija «Open Spirit» rotācijas kārtībā katru gadu notiek kādas Baltijas valsts teritoriālajos ūdeņos, un tās uzdevums ir attīrīt kuģošanas ceļus un zvejas rajonus no sprādzienbīstamajiem priekšmetiem, kas tur saglabājušies no Pirmā un Otrā pasaules kara. Vienlīdz būtisks uzdevums ir arī dažādu valstu vienību sadarbības pilnveidošana.

Sprādzienbīstamie priekšmeti, kas saglabājušies jūrā, rada pavisam reālu apdraudējumu. Abu pasaules karu laikā Latvijas teritoriālajos ūdeņos un Latvijas

ekskluzīvajā ekonomiskajā zonā tika izliktas vairāk nekā 15 000 mīnu, stāsta kapteinleitnants Lauris Arbidāns, operācijas «Open Spirit 2017» štāba apgādes virsnieks.

Testē prasmes un tehnoloģijas

«Kopumā ar mācību norisi un rezultātiem esmu ļoti apmierināts. Lai gan arī es piekritu, ka labāk ir lietot terminu «operācija», jo kopš pirmajām, salīdzinoši nelielajām mācībām, kas notika pirms 20 gadiem, tās ir pārvērtušās jau par lielu, reālu mīnu iznīcināšanas operāciju,» uzsver Jūras spēku komandieris flotiles admirālis Ingus Vizulis. Vēl labākus rezultātus sasniegt nedaudz traucējuši laika apstākļi, atzīst admirālis, taču kopumā operācijas mērķi ir sasniegti.

Mācību laikā motorlaivas nodrošina satiksmi starp krastu un ūdenslidēju bāzes kuģiem.

Viens no svarīgākajiem mācību mērķiem līdztekus mīnu iznīcināšanai bija sadarbības uzlabošana un jaunu tehnoloģiju un darba metožu apguve. «Šīs operācijas laikā izmantojām visu pieejamo ekipējumu, kas bija mūsu rīcībā, arī pavisam nesen iegūto autonomo zemūdens robotu, kas ražots Francijā. Mīnu meklēšanas laikā savā ziņā testējām jaunu aprīkojumu un eksperimentējām ar dažādiem tehnikiem paņēmieniem, cenšoties tam atrast pareizāko un efektīvāko lietojumu. Ņemot vērā, ka mācībās ir ūdenslidēji no vairākām valstīm, kuri ir strādājuši ar līdzīgiem aparātiem, mums ir ļoti vērtīgi apgūt šo pieredzi,» norāda I. Vizulis.

Sprādziena izraisītais trieciena vilnis liek nodrebēt kuģa korpusam pat vairāku simtu metru attālumā.

Zemūdens robots palīdzēs jūrnikiem

Autonomā zemūdens meklēšanas sistēma *ALISTER* sprādzienbīstamo priekšmetu meklēšanai būtiski atvieglos mūsu mīnu meklēšanas speciālistu darbu. «Atšķirībā no visām iepriekšējām mūsu rīcībā esošajām iekārtām šī ir pilnībā autonoma, tā darbojas bez vadiem un tikai ar savu akumulatoru palīdzību zem ūdens var strādāt aptuveni 10 stundas. Būtībā šī iekārta dara visu, ko mēs tai liekam — varam ieprogrammēt sprādzienbīstamo priekšmetu meklēšanu noteiktā apgabalā, un robots ar to arī nodarbojas,» stāsta dižmatrozis Arnolds Skalde.

Strādājot ar jauno iekārtu piekrastes ūdeņos, mīnu meklēšanā vairs nav nepieciešams iesaistīt kuģus — pilnīgi pietiek ar divām laivām. Vienā atrodas mīnu meklēšanas speciālisti, otrā — monitoringa iekārtas un operatori, kas seko ierīces darbam

un atradumiem. «Par iekārtas kvalitāti liecina arī tas, ka tagad mēs atrastās potenciālās mīnas varam uzreiz apskatīt ar video palīdzību. Protams, tas iespējams tikai labas redzamības apstākļos, taču reizēm izdodas pat veikt atrastā kontakta identifikāciju, neiesaistot papildspēkus.»

Jūras spēku rīcībā ir divi šādi aparāti.

plānošanas konferences, katru divu dienu garumā. Daudz laika ieguldīts, izstrādājot mācību plānu un analizējot situāciju. Veikta sadarbība ar mūsu partnervalstīm, arī pašlaik turpinām cieši sadarbīties ar Zviedriju, lai apzinātu esošos mīnu laukus un izvēlētos prioritātes, kurā vietā mums vajadzētu strādāt turpmāk,» pastāsta komandlejtants J. Auce.

Dabas apstākļi ievieš savas korekcijas

Arī operācijas «*Open Spirit 2017*» spēku grupas komandieris komandlejtants Jānis Auce atzīst, ka nelabvēlīgie laika apstākļi ir ļoti ietekmējuši operācijas rezultātus. «Šogad atšķirībā no iepriekšējiem gadiem mēs strādājām augusta beigās, nevis maijā. Būtībā tas jau ir ziemas tuvošanās periods, kad ir ļoti smagi laika apstākļi — jācinās ar vējiem, ar zemūdens ūdens kondīciju, jūrā veidojas dažādi zemūdens slāņi un ievērojami pasliktinās redzamība. Var teikt, ka mums ir izaicinājumiem bagāta vide.»

Operācijas norises laiks mainīts, ņemot vērā visu iesaistīto valstu iespējas un saskaņojot kopējo mācību kalendāru. Visādā ziņā darbs sarežģītākos apstākļos dod arī vērtīgu pieredzi, kas noderēs nākotnē.

«Ja skatāmies visu mācību sagatavošanas procesu, jāsecina, ka esam strādājuši gandrīz vai gadu. Ir notikušas trīs

Ūdenslidēji dzīvo lauka nometnē

Visciešākā kontaktā ar atrastajiem sprādzienbīstamajiem priekšmetiem nonāk ūdenslidēji. «*Open Spirit 2017*» ūdenslidēju vienība bija īpaši liela un starptautiska — tajā darbojās speciālisti no piecām valstīm — no Latvijas, Igaunijas, Norvēģijas, Kanādas un Lielbritānijas. Ūdenslidēji bāzējās Miķeļtornī, vecās Pizes skolas teritorijā. Arī tas ūdenslidējiem savā ziņā bija jaunums, jo iepriekšējos gados ūdenslidēju bāzes lielākoties tika izvietotas pilsētās, tādēļ speciālisti dzīvojuši kazarmās vai viesnīcās. Tas savukārt nav bijis visai godīgi attiecībā pret kuģu komandām, kas mācību laikā visu diennakti atradušās dienestā. Šogad šī dažādība ir likvidēta. «Var teikt, ka Miķeļtornī mēs dzīvojam lauka apstākļos — karavīri dzīvoja teltīs, ēšana arī sākotnēji bija paredzēta ārā,

► Turpinājums 24. lpp.

Latvijas Jūras spēku flagmanis A-53 «Virsaitis» pārstāvēja NATO vienību SNMCMG1.

◀ Sākums 22. un 23. lpp.

taču karavīri pielāgoja ēdnīcas vajadzībām vienu no skolas telpām. Bet darbam tas nāca tikai par labu — ja neesam ostā, tad varam izmantot mazākas laivas, kas dzīvi padara nedaudz grūtāku, taču atbilstošu reālajiem apstākļiem,» uzsver komandleitnants Armands Ronis, Jūras spēku Ūdenslidēju komandas komandieris, mācību «Open Spirit 2017» ūdenslidēju vienības komandieris.

Operācijas pirmajā daļā ūdenslidēji jūrā pie Miķeļtorņa vispirms trenējās, lai iepazītos ar vidi un apstākļiem, kādos nāksies strādāt. Savukārt operacionālās fāzes laikā ūdenslidēji jau veica sprādzienbīstamo priekšmetu meklēšanu un neitralizēšanu. Operācijā iesaistītajām valstīm ir dažāda pieredze nesprāgušās munīcijas

meklēšanā — Baltijas valstis «Open Spirit» pašsaprotami piedalās kopš pirmā gada, bet, piemēram, Lielbritānijas ūdenslidēji šeit strādā pirmo reizi. «Kanādieši ar mums sadarbojas kopš 2014. gada, tāpēc arī viņus nu jau var dēvēt par stabiliem sadarbības partneriem,» secina komandleitnants A. Ronis.

Komandleitnants Viljams Barthers, Kanādas ūdenslidēju komandas komandieris, saka atzinīgus vārdus par veiksmīgo sadarbību ar citām ūdenslidēju vienībām. «Kanādas piekrastē šādu no pasaules kariem palikušu sprādzienbīstamu priekšmetu nav, tāpēc strādājam kopā ar Latvijas Jūras spēkiem un piedalāmies sprādzienbīstamo priekšmetu iznīcināšanā Baltijas jūrā. Šādu pieredzi Kanādā mums nav iespējams gūt, un tā mums ir ļoti vērtīga,» atzīst V. Barthers.

Ūdenslidējam jūrā palīdz tehnoloģijas

Protams, ir dažas atšķirības gan ekipējumā, gan darba metodēs, ko valstis izmanto, tomēr kopumā tās cita citu papildina. Dažādība ļauj arī iepazīt citu pieredzi. Piemēram, Norvēģijas un Igaunijas ūdenslidēju komandas ir ieradušās ar saviem atbalsta kuģiem, savukārt autonomās zemūdens sistēmas mīnu meklēšanai ir Lielbritānijas, Norvēģijas un Igaunijas pārstāvjiem, bet kanādiešu ūdenslidēji šim pašam mērķim izmanto rokas sonāru — tas ļauj ūdenslidējam, jau zinot aptuveno kontakta atrašanās vietu, to precizēt. «Ūdenslidējs viens pats milzīgā jūrā neko atrast nevar. Līdzīgi kā kuģiem sava darba veikšanai ir nepieciešami sonāri, ar kuru palīdzību tiek atrasti sprādzienbīstamie priekšmeti, tāpat arī plaši tiek izmantotas zemūdens autonomās sistēmas jeb roboti. Kad mīna vai torpēda jau ir atrasta un klasificēta, uz kontaktu tiek sūtīti ūdenslidēji, kas veic identifikāciju un neitralizēšanu vai iznīcināšanu,» paskaidro komandleitnants A. Ronis.

Mācību otrajā daļā viesiem un žurnālistiem bija iespēja vērot mīnas sprādziena demonstrējumu — ar 600 kg trotila palīdzību klātesošie varēja pārliecināties, kā ap 24 m dziļumā detonētu īsta mīna ar līdzīgu jaudu. Savukārt pēc sprādziena notika paraugdemonstrējums cilvēka evakuācijai no kuģa, kurā sadarbojās Jūras spēku kuģa A90 «Varonis» un Gaisa spēku helikoptera komandas. Interessants fakts — paraugdemonstrējumā «evakuējamie» cilvēki bija Apvienotā štāba priekšnieks brigādes ģenerālis I. Mogilnijs un viņa vietnieks atbalsta jautājumos pulkvedis I. Ziediņš, kurus nogādāja uz Rīgu, lai viņi ātrāk tiktu pie saviem ikdienas darbiem Apvienotajā štābā. ☒

ES KDAP UN IEGUVUMI NO LATVIJAS BRUŅOTO SPĒKU DALĪBAS **ES militārajās operācijās**

Valērijs Bodnieks,

MVP štāba virsnieks, kapteinis.

Nobeigums. Sākums šā gada augusta numurā.

Ieguvumi no Latvijas Nacionālo bruņoto spēku karavīru dalības ES militārajās operācijās

Vērtīgākais un nozīmīgākais ieguvums Latvijai no dalības ES militārajās operācijās ir kolektīvās sadarbības veidošana un stiprināšana, kas ietver katras valsts spēju un kapacitātes pilnveidi. Latvijas dalības apjoms ES militārajās operācijās ir atbilstošs iespējām. ES militārās operācijas ir svarīgs klātesamības apliecinājums starptautisko krīžu risināšanā. Iesaistoties kolektīvās saiknes stiprināšanā un solidarizējoties ar partnervalstīm, Latvija ir daļa no koalīcijas spēkiem, tādējādi Latvija ir drošības garantiju sniedzēja, nevis tikai saņēmēja. Tas rāda, ka Latvija ir aktīva ES valsts un ar iesaisti Kopējā drošības un aizsardzības politikā (KDAP) apliecina rūpes par ES drošību un nākotni.

ES militārās operācijas politiski nozīmē sabiedroto atbalstu, kad Latvijai tas būs nepieciešams, jo, balstoties uz kolektīvo aizsardzību, ir svarīgi izrādīt vēlmi piedalīties. Piemēram, pēc Francijas atbalstīšanas ES operācijā Centrālāfrikas Republikā EUFOR RCA ir vieglāk komunicēt ar Franciju politiskajos jautājumos un veidot uz nākotni vērstu sadarbību.²¹ Būtiski, ka Latvijai dalība ES militārajās operācijās ļauj būt klāt un piedalīties lēmumu pieņemšanas procesā. Turklāt tas nozīmē politiskās ietekmes palielināšanu un iespēju prezentēt Latviju, kā arī uz operāciju laikā izveidotās sadarbības pamata veidot plašākus kontaktus un saņemt atbalstu ne

tikai no tiešās sadarbības partnervalsts. Būtībā tas ir signāls citām valstīm, ka Latvija uzņemas atbildību.

ES militārās operācijas ir daudznacionālas, un Latvijas karavīriem tas nozīmē pieredzes gūšanu no citu valstu karavīriem. Karavīriem dalība ES militārajās operācijās ir pastāvīga prasmju uzlabošana, iespēja demonstrēt spējas, saskaņotas rīcības panākšanu uzdevumu izpildes laikā. ES militārās operācijas atšķiras no NATO operācijām, un to ietvaros var apgūt vai uzlabot dažādas valodas un to lietojumu atšķirīgos apstākļos (franču, itāļu, angļu un citas valodas), organizēt un plānot aktivitātes karsta klimata apstākļos. Līdzīgs ir arī jūrnieku

Kopumā dalība ES militārajās operācijās veido īpatnējo pieredzi, kas ir papildu izaiicinājums un prasmju apliecinājums.

Secinājumi

Ieguvumi no Latvijas dalības ES militārajās operācijās ir pietiekami plaši, tamdēļ Latvijas karavīriem ir jāiesaistās starptautisko krīžu risināšanā. Latvijai iesaistīšanās KDAP ir nozīmīga, jo tai ir papildinoša loma Latvijas aizsardzības politikā kolektīvās saiknes veidošanā. Latvijas karavīru ieguldījums citu valstu konfliktu risināšanā, kas ES gadījumā pamatā ir Āfrikas kontinents, uzskatāms par ieguldījumu visas Eiropas un Latvijas aizsardzības no-

Iesaistoties kolektīvās saiknes stiprināšanā un solidarizējoties ar partnervalstīm, Latvija ir daļa no koalīcijas spēkiem, tādējādi Latvija ir drošības garantiju sniedzēja, nevis tikai saņēmēja.

individuālais ieguvums — darbība starptautiskajā vidē nozīmē iepazīšanu un labāku informācijas procedūru saprašanu un analizēšanu, ko var izmantot vēlāk apakšvienībās.²² ES militāro operāciju specifika ir nedaudz atšķirīga salīdzinājumā ar citām operācijām, kas attiecas uz nacionālā kontingenta pārapgādi, ekipējumu, karavīru nogādāšanu un atgādāšanu uz Latviju, jo tas jāveic patstāvīgi.²³

Nozīmīgs ir fakts, ka uz ES militārajām operācijām sūta noteiktas jomas ekspertus un iegūtā karavīru pieredze tiek nodota tālāk, apmācot citus karavīrus Latvijā.²⁴ Apmācība notiek, arī gatavojoties nākamajām operācijām. Īpaši apmācībā pirms misijas svarīga nozīme ir pēcmisijas ziņojumiem, jo tajos iekļauti operācijas uzdevumi, rezultāti, pieredzes izvērtējums.

drošināšanā, jo mūsdienās pilntiesīgu aizsardzību ir iespējams garantēt tikai ar kolektīviem pūliņiem.

Dalība Eiropas Savienības militārajās operācijās nodrošina klātesamību lēmumu pieņemšanas procesā, politisko ietekmi un iespēju prezentēt savu valsti un karavīru prasmes, tās vienlaikus pilnveidojot.

Turklāt ES militāro operāciju ietvaros gūtā karavīru pieredze ir neatsverams profesionalitātes uzlabošanas veids. Tā tiek nodota tālāk atbilstoši gūtajai specifiskajai pieredzei un operāciju veidam. ES militārajās operācijās Latvija sevi pozicionē kā pilntiesīgu un attīstītu valsti, kas izpaužas spēju uzturēšanā un attīstības valstu karavīru apmācībā, nododot tālāk gūtās zināšanas. ■

²¹ Intervija 13.05.2017. ar AM Aizsardzības politikas departamenta departamenta direktoru R.Heniņu

²² Intervija 13.05.2017. ar NBS AŠ Operatīvās plānošanas departamenta Operāciju pārvaldes priekšnieku, pulkvežleitnantu K.Pudānu

²³ Intervija 02.05.2017. ar NBS AŠ J-3/5/7 departamenta Operāciju vadības daļas vecāko virsnieku, majoru S.Dzilnu

²⁴ Intervija 20.03.2017. ar NBS AŠ J-3/5/7 departamenta priekšnieku G.Kauliņu

Jaunsardzes instruktors Andris Pērkonis ar savām komandām: uzvarētājiem — Dobeles jaunsargiem un šogad pirmo reizi startējušajiem — Auces jaunsargiem.

DOBELES JAUNSARGI OTRO GADU PĒC KĀRTAS IZCĪNA DALBIŅA KAUSU

Džoanna Eglīte

Foto — Gatis Dieziņš.

Šim rudenim neierasti saulainā 16. septembra sestdienā Bauskas valsts ģimnāzijā, plīvojot trim Baltijas valstu karogiem, norisinājās jaunsargu sacensības «Pulkveža Jura Dalbiņa kauss». Sacensības notika desmito gadu. Tajās piedalījās vairāk nekā 100 cilvēku: deviņas Latvijas komandas un pa vienai no kaimiņvalstīm — Lietuvas un Igaunijas. Jau otro gadu pēc kārtas pirmo vietu pārliecinoši ieņēma un ceļojošo uzvarētāju kausu mājup aizveda Dobeles novada jaunsargu vienība. Arī otro vietu «Dalbiņa kausā» šogad otro gadu pēc kārtas ieguva Bauskas un Rundāles novada apvienotā komanda, bet trešo vietu dalīja Gulbenes jaunsargu komanda un Jēkabpils un Viesītes novadu apvienotā jaunsargu komanda.

«Lai gūtu panākumus, nepietiek ar fizisko sagatavotību, kāda nenoliedzami bija daudziem sacensību dalībniekiem. Viens no galvenajiem spēcīgas komandas stūrakmeņiem ir spēja mērķtiecīgi darboties saliedētā komandā,» saka Andris Pērkonis, Dobeles novada un Auces jaunsargu vienību instruktors.

«Pārbaudījums ir izturēts tad, kad to paveicis vajāmais komandas dalībnieks, nevis stiprākais un veiklākais. Šo pleca sajūtu un rūpes par ikvienu vienībā mācu saviem jaunsargiem kā pamatvērtību. Savukārt sacensības jauniešiem praksē parāda, kādēļ tas ir svarīgi.»

Sacensības palīdz attīstīt karavīra vērtības

Šogad katrā no vienpadsmit sacensību komandām startēja astoņi jaunsargi —

četri 12 līdz 15 gadu un četri 15 līdz 18 gadu vecumā. Komandā bija jābūt divām meitenēm.

«Dalbiņa kausa» sacensības tika dalītas divos posmos. Pirmajā — visas komandas veica NATO šķēršļu joslā, kurā bija jāpārvar 14 dažādi šķēršļi. Savukārt otrajā bija jāveic vienpadsmit dažādi uzdevumi Bauskas valsts ģimnāzijas sporta laukumā — šaušana, ieroču izjaukšana un salikšana, riepās velšana, ievainotā nešana un citi.

Uzrunāt un uzmundrināt jaunsargus pirms starta bija ieradies arī pats pulkvedis Juris Dalbiņš, kas 2008. gadā iedibināja tradīciju rudens sākumā Bauskā rīkot sacensības jaunsargu komandām. Dienesta gaitu pirmsākumos Juris Dalbiņš bija Zemessardzes Bauskas 53. bataljona štāba priekšnieks. Šogad pulkvedis novēlēja, lai katrs jauniešs paveik šajās sacensībās labāko, ko spēj. Viņš uzsvēra, ka sacensības no dalībniekiem prasa gan disciplinētību, gan savstarpēju vienotību. «Šīs spējas ir vērtīgas un attīstāmas tiem, kuri apņemas sargāt dzimteni un kalpot savai valstij.»

Kas šogad bija jāpārvar sacensību dalībniekiem

NATO šķēršļu joslā, kas ir standarti-zēts pārbaudījums pasaules valstu profesionālajās militārajās organizācijās, šī gada sacensību uzvarētāji dobelnieki startēja pirmie, uzskatāmi parādot, ka darbojas saskaņoti, līdzsvarojoši vienības dalībnieku spēkus un iespējas un stiprākajam noslēdzot šķēršļu skrējienus.

«Pārējie sacensību posmi katru gadu mazliet atšķiras un tiek veidoti tā, lai piedalīties būtu interesanti,» stāsta pasākuma

organizators un galvenais sacensību tiesnesis Jaunsardzes un informācijas centra sporta metodikis Gatis Berdinskis.

Sacensību dalībnieki atzina, ka «Dalbiņa kausam» gatavojās jau laikus. Tomēr ne visu novadu jaunsargiem ir iespēja pašiem savā apkaimē trenēties NATO šķēršļu joslas pārvarēšanā, jo šādu vietu Latvijā nav daudz. Savukārt mūsu kaimiņvalstu komandām — lietuviešiem un igauņiem — tādu treniņa iespēju nav vispār. «Ja kaimiņvalstu komandu šī gada kodols piedalīsies arī nākamajā «Dalbiņa kausā», visticamāk, arī viņu rezultāti būs ļoti labi, jo nu jau kaimiņiem ir praktisks priekšstats, kādi ir šķēršļi un kas trenējams katra pārvarēšanā,» uzsver Gatis Berdinskis.

Sacensību galvenais tiesnesis kā disciplinētāko šī gada komandu izcēla Igaunijas jauniešu vienību un tās instruktoru, kuri ne vien sacensību laukumā, bet arī uz pasākuma organizatoru sarūpētajām brokastīm un pusdienām kārtīgi soļojuši divās kolonnās.

Šogad — bez asākā sacensību posma

Gatis Berdinskis pastāstīja, ka ilgstošo lietavu dēļ šogad nav bijis iespējams organizēt tradicionāli visgrūtāko vairāku kilometru sacensību posmu apvidū, jo gan Mēmelē, gan Mūsā vietās, kas ik gadu rudenī ir pārbienamas, ūdenslīmenis pašreiz sniedzas līdz pieauguša cilvēka zodam. Drošības apsvērumu dēļ nolemts šogad nerīkot apvidus sacensību posmu. «Apvidus sacensību posmā tradicionāli piedzīvotas visasākās dalībnieku emocijas, jo pārbaudījums patiesi ir gan fiziski, gan psiholoģiski grūts — uz muguras jānes smagumi, jāstumj transportlīdzeklis,

jābalansē dažu metru augstumā, jābrien pa ūdeni un jāsteidzas, lai nezaudētu laiku,» grūto posmu raksturo sporta metodikis Gatis Berdinskis.

Lai gan šķietami ērtākie un patīkamākie apstākļi, kādi šogad tika piedāvāti «Dalbiņa kausa» dalībniekiem, varētu likt domāt, ka jaunsargi priecāsies par iespēju izvairīties no apvidus posma, patiesībā vairāku komandu dalībnieki atzina, ka bija to gaidījuši, jo tieši šo grūtību pārvarēšanā, kad nereti nākas glābt un nest mazākos, spēkus zaudējušos komandas dalībniekus, visspēcīgāk varot piedzīvot grupas vienotību, kas ļoti iedvesmojot un savstarpēji tuvinot.

«Tā ir domāšana un pieredze, kas bieži atšķir jaunsargu no citiem viņa vecuma jauniešiem,» saka uzvarētāju komandas instruktors Andris Pērkons. Šogad viņš uz Dalbiņa kausu bija atvedis jaunu jaunsargu komandu no Auces. Ar šiem novada jauniešiem instruktors sācis strādāt tikai pirms gada, tāpēc ir nepieciešams laiks, lai viņos nostiprinātu jaunsargu vērtības un vienotības garu.

«Nākamgad Dalbiņa kausā arī Auces komanda noteikti sasniegs labus rezultātus,» ir pārliecināts Andris Pērkons.

Gaidāma saspringta cīņa par 2018. gada kausu

Saskaņā ar sacensību nolikumu — ja Dalbiņa kausu izcīnā trīs gadus pēc kārtas, tas pāriet trīskārtējo uzvarētāju īpašumā, bet sacensībām izgatavo jaunu kausu. Līdz šim tas vēl nav noticis, bet dobelniekiem nākamgad ir liela motivācija to izdarīt un kļūt par pirmajiem kausa pastāvīgajiem īpašniekiem.

LATVIEŠI ASV UN SPĀNIJAS KARĀ 1898. GADĀ

Juris Ciganovs,

Dr. hist., LKM direktora vietnieks pētniecības darbā.

Foto — no O. Akmentiņa archīva.

Mūsu tautieši ir karojuši daudzās pasaules malās un daudzos karos. Mūsu tautas vēstures annālēs ir daudz ierakstu par latviešu piedalīšanos dažādos militārajos konfliktos dažādos kontinentos — par kaut ko mēs zinām, par kaut ko neesam dzirdējuši vai esam piemirsuši. No šodienas skatpunkta raugoties, tālajā 1967. gadā latviešu trimdas izdevumā «Daugavas Vanagu Mēnešraksts» bija publicēts ASV dzīvojošā latviešu publicista, rakstnieka un redaktora Osvalda Akmentiņa raksts par latviešu piedalīšanos militārajā konfliktā Amerikas kontinentā 19. gadsimta beigās.

1895. gadā Kubā sākās sacelšanās pret spāņu koloniālo administrāciju. Sacelšanos politiski un arī finansiāli atbalstīja ASV, jo šai valstij ar Spāniju toreiz bija saspīlētas attiecības. Lai demonstrētu savu atbalstu kubiešiem, 1898. gada janvārī Havannas ostā iebrauca ASV bruņukuģis «The Maine». Vēl joprojām līdz galam nenoskaidrotu apstākļu dēļ tā paša gada 15. februārī šis karakuģis, ASV Jūras kara flotes lepnums, uzsprāga un nogrima. Neilgi pēc šī notikuma ASV pieteica Spānijai karu, kura darbība norisinājās ne vien Karību jūrā, bet arī Klusajā okeānā. Spānija šo karu zaudēja, turklāt par labu ASV zaudējot savus īpašumus Filipīnās, Guamā un Puertoriko, bet Kuba ieguva neatkarību.

Bruņukuģa «The Maine» katastrofā dzīvību zaudēja vairāk nekā 250 virsnieku un matrožu, kuru vidū, iespējams, bija arī latvieši. Par to raksta O. Akmentiņš:

«No karakuģa «Meinas» 353 personu apkāpes ap 2/3 jūrnieku dzimuši ārpus ASV, par viņiem norādījumi toreiz publicēti laikrakstos, bet trūkst ASV iestāžu apstiprinājuma, ka uz kuģa būtu atradušies latvieši. Šāda apstiprinājuma trūkst [...] arhīvos Sentluisā. Bet ir atkal citas norādes, kas liecina, ka tiešām 14 latvieši gājuši bojā uz šī karakuģa.

Latviešu skaits 1898. gadā ASV bija samērā mazs, varbūt ap 2000, bet ir ziņas par viņu piedalīšanos šajā karā. [...] Minēts, ka bojāgājušo vidū ir tādi, kas dzimuši

Zviedrijā, Somijā, Dānijā, Īrijā, Ungārijā un Japānā, bet nevienam jūrniekam par dzimšanas vietu nav minēta Krievija, Polija vai Baltija (toreiz Krievijas province). Šis fakts rada aizdomas par toreizējo cariskās Krievijas varas politiku. Jāzina, ka toreiz ASV ieradās daudzi bēgļi no Latvijas un Krievijas, tādēļ nebūtu ticams, ka matrožu vidū nebūs neviena no šīs Eiropas daļas. Tāpat jāzin saimnieciskais līgums, kas toreiz (1883. g.) bija nolīgts Krievijas un ASV starpā, kurā krievi bija iepinuši klauzulu par kriminālnoziedznieku savstarpēju apmaiņu. Šis līgums [...] bieži radija konfliktus ar iecelotājiem, jo krievi arī politiski apsūdzētos uzskatīja par kriminālistiem.»

Latvieši, kas gāja jūrā uz Krievijas tirdzniecības kuģiem, bieži tos pameta, iestājoties ASV flotes dienestā, taču, lai neradītu sev sarežģījumus, viltoja savus dzimšanas datus, norādot citu dzimšanas vietu. Viņi esot mainījuši pat uzvārdus.

ASV un Spānijas kara dalībnieks Jānis Treimanis Manilā, Filipīnās.

Kā norāda O. Akmentiņš: «Ir ļoti iespējams, ka «Meinas» latvieši uzdevuši par savām dzimšanas vietām Skandināvijas u.c. zemes, bet nebūs minējuši ne Kurzemi, ne Vidzemi. «The New York Times» 1898. gada 17. februārī publicēja «Meinas» upuru vārdus un uzvārdus. To vidū viens otrs izklausās gluži latvisks, piem., Michael Salmin, bet tas par savu dzimšanas vietu uzdeva Ņujorkas Bruklinu. Bez dzimšanas vietām pieminēti: C. P. Galpin, E. Johanson, W. J. Jordan, Jozeph Lutz, J. H. Roberts u.c. Kādā avīzes izgriezumā minēts arī August Blume, Jozeph Peterson, Dole, Simanson, Ch. Purvis, Carl Rubuss, John Vickstrom,

Albert W. Catlin, Charles Lohmas, Peter Mikkelson, Fred Blumberg, Heinrich Brinkman, Henry Baum. Protams, tie visi nav latvieši, bet plivurs ar to vēl nav atsegtš.»

Tāpat Akmentiņš piemin Ņujorkas latviešu luterāņu draudzes locekles Austras Truces sarakstīto un 1944. gadā izdoto grāmatu par draudzes ilggadējā mācītāja Kārļa Podiņa (1872—1944) dzīvi un darbību. Šajā izdevumā ir minēta K. Podiņa liecība par to, ka kopā ar «The Maine» bojā gājuši 14 latvieši. Minēts, ka Podiņš visu mūžu bija darbojies Ņujorkā un bija ļoti labi informēts par savu tautiešu likteni.

Par citiem latviešiem šajā karā O. Akmentiņš raksta:

«Par latviešu piedalīšanos ASV—Spānijas karā vēl piemin pirmais latviešu mācītājs ASV Ansis Rēbane, rakstot par kādu veterānu, kas zaudējis prātu un nokļuvis ārprātīgo namā. Rēbane raksta: «Ar smagu sirdi man jāziņo, ka Bulvega kungs, kurš agrāk dzīvoja Filadelfijā, Sabiedroto [ASV] un Spānijas kara laikā iestājās Sabiedroto valstu kara dienestā, tur nodienēja savu laiku un tad izceļoja uz latviešu koloniju dienvidu Dakotā. Tagad viņš atrodas Juktonē, Dienviddakotas vājrātīgo namā... (Amerikas Vēstnesis, 1900).

Pirms dažiem gadiem Bostonā, satiekoties ar veclatviešu [latviešu pirmie iecelotāji Ziemeļamerikā] fotogrāfu Ed. Miķelsonu, tas pastāstīja par latvieti Jāni Treimani, kurš dienēja ASV karapulkos pavisam tālu — Manilā (Filipīnās) [...]. Šis latviešu vīrs piedalījies Manilas dumpja apspiešanā un vesels atgriezies Bostonā, pēc tam strādājis Čārlstaunes kuģu būvētavā pie Bostonas. [...] Minētie ir tikai nejausi uzieti gadījumi, bet, ja būtu iespējas iepazīties ar veclatviešu draudžu un biedrību protokolu grāmatām, kas diezgan sīki reģistrējušas biedru gaitas, tad varbūt atrastu vēl citus latviešu cīnītājus šai karā [...].»

Latviešu dalība ASV un Spānijas militārajā konfliktā 19. gadsimta beigās šobrīd vēl ir nepētīta lappuse mūsu tautas vēsturē. Līdzīgi kā daudzi citi kari, kuros, iespējams, ir piedalījušies latvieši. Ikviens ziņa vai informācija ir vērtīgs papildinājums mūsu militāri politiskās vēstures mozaikā. Kā šī, jau krietnu laiciņu atpakaļ trimdā rakstīta publikācija par kādu aizmirstu epizodi... ☞

LATVIEŠU KARAVĪRI CĪNĀS PAR BAUSKU 1944. GADA AUGUSTĀ UN SEPTEMBRĪ

Uldis Neiburgs,

Dr. hist., Latvijas Okupācijas muzeja pētnieks.

Foto — no Latvijas Okupācijas muzeja un Latvijas Kara muzeja krātuves.

1944. gada augusta un septembra kauju atcere pie 2012. gadā pilsētā atklātā pieminēkļa Bauskas aizstāvjiem pret otrreizējo padomju okupāciju nu jau kļuvusi par stabili atmiņu tradīciju. Mūsdienu militāro vēsturnieku skatījumā tieši pusotru mēnesi ilgās cīņas un Sarkanās armijas apturēšana Bauskas apkārtnē, iespējams, bija tas apstāklis, kas novērsa Latvijas galvaspilsētas Rīgas sagraušānu un ātrāku ieņemšanu. Šo Latvijas Otrā pasaules kara militāro norišu svarīga iezīme ir arī tā, ka sākotnējo padomju spēku triecieni un arī vēlākos uzbrukumus pilsētai lielā mērā atturēja desmitkārtīgā pārspēkam brīvprātīgi ceļā stājušies pilsētas un tās tuvākās apkārtnes iedzīvotāji, kas kopā ar citām vācu un latviešu karavīru vienībām cīnījās līdz pēdējai iespējai, lai aizsargātu savu zemi pret otrreizēju padomju okupāciju.

Bauskas brīvprātīgo bataljona kaprālis J. Zītaris pozīcijās pie Mēmeles upes. 1944. gada augusts.

Sarkanās armijas uzbrukums

Pirms gada nosvinējusi 500. jubileju, Bauska 1944. gada jūlija beigās uz pusotru mēnesi nonāca tiešas karadarbības zonā. Sarkanā armija uzbrukuma operācijas «Bagrations» laikā 1944. gada vasarā iebruka Latvijā un 29. jūlijā pietuvojās Bauskai. Pilsētai bija stratēģiska nozīme, jo tā aizsprostoja ceļu uz Rīgu. Kaut arī 1. Baltijas frontes karaspēkam izdevās izlauzties līdz Iecavai, un dažas tanku vienības bija tuvu tam, lai sasniegtu Daugavu, tomēr sekoja vācu pretuzbrukums, kas stabilizēja radušos situāciju. PSRS uzbrukuma mērķis paredzēja nepieļaut arī vācu armijas atkāpšanos no Vidzemes, ko gan izdevās īstenot tikai uz trim nedēļām, kas sekoja pēc padomju 8. gvardes mehanizētās brigādes pārsteidzošā trieciena 1944. gada 30. jūlijā līdz Rīgas jūras līcim.

Bauska vēl nesen bija bijusi frontes dziļā aizmugurē, kuru nesargāja ne lielāki vērmahta formējumi, ne nopietni izbūvētas nocietinājumu sistēmas. Pilsētas ātru krišanu novērsa Bauskas apriņķa priekšnieka un aizsargu pulka komandiera majora Jāņa Uļuka 29. jūlijā saformētais kaujas bataljons, ko veidoja ap trīs simti 13. Bauskas aizsargu bataljona aizsargi un policisti, kam pievienojās arī brīvprātīgie un mobilizētie pilsētas iedzīvotāji. Tie bija gan jauni puisi, gan nobrieduši vīri ar Pirmā pasaules kara un Neatkarības kara pieredzi, saimniekdēli, pilsētas strādnieki un inteliģences pārstāvji, tērpušies aizsargu, vācu policijas un Latvijas armijas formastērpos, arī civilā, tikai ar «šucmaņa» lenti ap roku. Krekls no vienas, bikses no citas formas, dažam Latvijas armijas laiviņa ar saulīti.

Bataljons ieņēma aizsardzības līniju Lielupes krastā pretī Bornsmindes sēklīm un jau pirmajā kauju dienā iesaistījās izmisīgā cīņā ar uzbrūkošo Sarkano armiju. Bauskas aizstāvji vēl nebija paspējuši lāgā ierakties, kad ienaidnieks no upes pretējā krasta jau atklāja ložmetēju un pat šautenju uguni. Kamēr bataljons aizturēja ienaidnieku pirmās līnijās, tikmēr policijas vads

izkārtēja iedzīvotāju evakuāciju no apdraudētās pilsētas. Latviešu karavīri sākotnēji nebija pietiekami apbruņoti, tāpēc lielu daļu automātisko ieroču ieguva kaujas laikā kā kara trofejas no nogalinātajiem vai gūstā saņemtajiem sarkanarmiešiem. Pēc pirmajām trim kauju dienām Bauskas brīvprātīgo bataljonu aizstāja 380. vācu grenadieru pulks pulkvežleitnanta Herbsa vadībā, kam tika piedalītas arī vairākas latviešu vienības.

Dažas dienas vēlāk Bauskas aizstāvēšanā iesaistījās arī 319-F un 322-F latviešu policijas bataljoni, kas līdzās citām vācu vienībām ietilpa speciāli izveidotajā kaujas grupā ar vācu SS oberfireru Ģizeki priekšgalā. Vācu 215. kājnieku divīzijas sastāvā kaujās pie Bauskas piedalījās arī 23. latviešu policijas bataljons, kas ar izcilu varonību izcēlās cīņās 11. un 12. augustā, iznīcinot lielākas pretinieka vienības un saņemot gūstā 46 sarkanarmiešus, kā arī iegūstot trīs prettanku lielgabalus un daudz citu ieroču. Turpmāko kauju laikā bataljons gan tika aplenkts un atkāpās uz Ķegumu un Lielvārdi. Līdz augusta vidum Bausku aizstāvēja arī 15. divīzijas apmācību bataljona rotas, kas bija izvietotas Rundāles pilī, Viļa Plūdoņa pamatskolā Rīgas ielā un citur. Karavīri izremontēja gan savas mītnes, gan Pilsdārza paviljonu, kur ierīkoja kareivju klubus. Jūlija beigās Bauskā ieradās vēl viena rota leģionāru (aptuveni 300 vīru), kuri bija ļoti labi apbruņoti ar šautenēm, mašīnpistolēm, trieciensautenēm, ložmetējiem («kaulu zāģiem») un granātmetējiem, bet viņiem trūka kaujas pieredzes.

Cīņu laikā Mūsas tilta rajonā izveidojās ap četrus kilometrus plats un vienu kilometru dziļš aizsardzības placdarms. Sarkanās armijas 1. strēlnieku korpusa komandierim ģenerālim Vasiļjevam tika dots uzdevums ieņemt pilsētu. 18./19. augusta naktī padomju 179. divīzijas spēki pārcēlās

► Turpinājums 30. un 31. lpp.

Ciņu laikā sagrautie nami Bauskā.
1944. gada augusts—septembris.

Deg Bauskas nami.
1944. gada augusts—septembris.

◀Sākums 29. lpp.

pāri Lielupei, bet nākamās dienas agrā rītā pēc spēcīgas artilērijas apšaudes 306. divīzijas apakšvienības šķērsoja Mūsu pa Dir-das sēkli. Tas ļāva iznīcināt vāciešu aizsardzības līniju Mūsas tilta placdarmā, ieņemt dzelzceļa staciju un ar triecienbataljonu, kas sastāvēja no sodītajiem karavīriem, pāri tiltam izlauzties līdz pilsētas centram. Tomēr vāciešiem, iesaistot cīņā papildspēkus, t.sk. «Ferdinand» un «Tiger» tankus, pēc vairākām stundām izdevās atspiest pretinieku uz Mūsas dienvidu kras-tu. Lai arī atkāpjoties tika uzspriecināts Mēmeles tilts, vācu un latviešu spēki spēja šķērsot upi un atgriezties sākotnējā aizsardzības līnijā. Daži no soda bataljona karavīriem bija paslēpušies kādas ēkas pagrabā un jutās priecīgi, ka var padoties vāciešiem, jo atkāpjoties savējie viņus nošautu.

«Naktī uz 19. augustu ap plkst. 2 no rīta vadības grupa pamostas no kaujas trokšņa. Uzejot augšā pa trepēm, pie durvīm, kuras veras uz lielceļu, dzirdam un arī redzam, ka no pilsētas, pāri Mēmeles tiltam, šauj krievu Maksis. Vīri no krogu pagraba nāk laukā un steidzas uz ierakumiem. Bukāna rotas rajonā dzirdams kaujas trokšnis. Krievi šauj ar mīnmetējiem pa atklāto apvidu. Vadības grupai ir viena Degterova patšautene ar vienu pilnu ripu un pistoles. [...] Paskrejot nedaudz soļu, gaisa spiediens mūs nogāž pie zemes. Vācieši uzspriecinājuši Mēmeles tiltu. Sabrucis arī Raga krogs ar rotas kantīni un daļa rotas munīcijas. [...] Kritis bija virsnieka vietnieks Baranovs no tieša prettanku lielgabala šāviņa. Ar atsevišķu varonību

izcēlās kareivis Ruskulis. Redzot, ka krievs uzmet viņa brālim ap galvu šautenes sik-snu un, aiz stobra turēdams, ved to gūstā, viņš riskējis un nošāvis krievu, tā atbrīvojot brāli no gūsta,» šādi šo cīņu norise ir attēlota leģiona apmācību rotas karavīra A. Zariņa dienesta ziņojumā. 18. un 19. augusta kaujā krita 400, bet gūstā tika saņemti ap 150 sarkanarmiešu, bet pilsētas aizstāvju zaudējumi bija daudz mazāki.

Bauskas pilsētas un tās iedzīvotāju liktenis

Bauskas civiliedzīvotāji jau 1944. gada jūlija beigās tika evakuēti no pilsētas, kur kauju laikā turpināja darboties brīvprātīgo ugunsdzēsēju vienība, strādāja arī alus darītava. Vēl augustā norisinājās rudzu plauja pilsētas apkārtnē. Kārtību Bauskā uzturēja latviešu policija ar virsleitnantu Arvidu Upmali priekšgalā. Par ievainotajiem karavīriem rūpējās latviešu žēlsirdīgās māsiņas. Tomēr padomju artilērijas apšaušana prasīja arī civiliedzīvotāju upurus. Ievainoto vidū bija Bauskas katoļu baznīcas prāvests Jāzeps Maskvītis, kuru pie pašas baznīcas kājā ievainoja kāda granātas šķemba. Rīgā klajā nākušais vācu okupācijas laika centrālais laikraksts «Tēvija» 1944. gada 21. augustā rakstā «Bauska — priekštilta pozīcija» propagandiski vēstīja par kopīgo cīņu pret komunistisko imperiālismu un citēja vācu armijas komandieri pulkvedi-leitnantu Herbsu, kas izteica pārliecību, ka «mēs visi reiz sagaidīsim dienu, kad atkal būs brīva ne tikai Zemgale un Latgale, bet arī visas tās zemes, kuras tagad smok zem boļševiku okupācijas un kuras apdraud komunistiskais imperiālisms. Vācu karavīri un vācu tauta grib aizstāvēt Latviju tāpat kā savu zemi». Tomēr kauju laikā neiztika bez kara apstākļos nonākušās pilsētas postīšanas, marodierisma un pat sadursmēm latviešu un vācu karavīru vidū.

Kā vēlāk atcerējās SS pulka «Kurt Eggers» latviešu kara ziņotājs Juris Ziverts, 1944. gada augustā Bauska nonākusi padomju mīnmetēju apšaudes lokā. Sākotnēji pilsētā dislocētā 15. rezerves un apmācību bataljona komandieris majors Fricis Rubenis esot devis iedzīvotājiem iespēju brīvi pārvietoties un izvest personiskās mantas, lai pienācīgi sagatavotos bēgļu gaitām, bet vēlāk, pastiprinoties sarkanarmiešu triecienuzbrukumiem pilsētas virzienā, vācu policijas vienību komandieris SS oberfirers Gizeke pavēlējis divu dienu laikā evakuēt pilsētu. Tomēr augusta vidū latviešu bataljona štābā esot ienācis arvien vairāk ziņojumu par uzlauztiem

dzīvokļiem un laupīšanu, ko bija veikuši Bauskas apkārtnē izvietotie vācu karavīri. J. Zīverts pat atceras gadījumu, kad ar mašīnpistolēm un rokasgranātām bruņota latviešu leģionāru grupa pārsteigusi vācu karavīru pulciņu ar kādu leitnantu priekšgalā, kuri centušies izlaupīt kāda Bauskas gleznotāja dzīvokli, ko izdevies pārtraukt, piedraudot vāciešiem ar nošaušanu. Šo marodierismu gan pavisam nav izdevies novērst, tāpēc nereti notikušas apšaudes latviešu un vācu karavīru starpā, kuri pat ar pajūgiem ieradušies izlaupīt civiliedzīvotāju atstāto mantību. Nepatikams gadījums bijis arī pazīstamā latviešu dzejnieka Viļa Plūdoņa bibliotēkas izlaupīšana, ko veikusi kāda vācu vienība, kas iekārtojusi viņa dzimtajās mājās «Lejniekos» štābu, septiņus kilometrus no Bauskas. Pretēji latviešu virsnieku vairākkārtējiem aizrādījumiem saudzīgi apieties ar dzejnieka bibliotēku un darbistabu, vācieši papīrus, kas atrasti rakstāmgaldā un plauktos, lie-tojuši kā iekures materiālu, bet grāmatas izsvaidījuši, daļu aizvedot uz pulka štābu, bet daļu pat izmantojuši tualetes vajadzībām. Vēlāk gan izdevies panākt, ka V. Plūdoņa bibliotēka sapakota kastēs un nosūtīta uz Rīgu Mākslas un sabiedrisko lietu departamenta rīcībā.

14. septembra uzbrukumā Sarkanajai armijai varēja būt pat desmitkārtīgs pārspēks, kādi 15 000 — 20 000 vīru vai trīs kājnieku divīzijas un viena tanku brigāde pret vienu vācu pulku un dažiem latviešu bataljoniem.

Sešu nedēļu ilgajās cīņās Sarkanā armija neveiksmīgi centās ieņemt Bausku, šķērsojot Mūsu pa Dirdas, Vimbu krogā, Bornsmindes un Mežotnes sēkliem. Padomju artilērija apšaudīja pilsētu no Kaucmindes puses. Lai atvieglotu Bauskas ieņemšanu, 11. septembrī to sāka bombardēt padomju aviācija, tā nopostot trešdaļu pilsētas un aizdedzinot zemnieku mājas un mežus visā uzbrukuma sektorā. Ap 100 sagrauto namu vidū bija arī Bauskas valsts ģimnāzijas ēka, kas pilnībā izdega. Visvairāk tika sagrauta toreizēja «jaunā Bauska» (Uzvaras ielas apbūve un teritorija līdz Mūsai), arī vecpilsētas koka ēkas cieta no aizdedzinošiem šāviņiem. Pēc Bauskas krišanas tajā ienākušie sarkanarmieši pamestajā un sagrautajā pilsētā mantu meklējums sāka revidēt mazāk cietušās ēkas.

Bauskas krišana

Jau 12. septembra rītā austrumos no Bauskas sākās Sarkanās armijas tanku uzbrukums. Smagās kaujas mašīnas pārrāva fronti, un tanku ķīlis tuvojās pilsētai. To izdevās apturēt tikai kādas vācu artilērijas baterijas karavīriem (cīņā iesaistījās pat rakstveži) ar kapteini Fitcemeijeru priekšgalā smagā tuvciņā ar rokasgranātām un tā sauktajām šķīvju minām. Vācu 215. kājnieku divīzijas štābs apzinājās, ka ir iespējams atsist pretinieka izlūku grupas un nelielas triecienvienības, bet trūkst resursu lielāku uzbrukumu apturēšanai. Tāpēc cerības apturēt pretinieku priekštilta pozīcijās Mūsas kreisajā krastā bija lemtas neveiksmei.

Novērst Sarkanās armijas iebrukumu Bauskā izdevās līdz 1944. gada 14. septembra rītam, kad sākās masīvs padomju sauszemes un aviācijas spēku uzbrukums frontes sektorā no Grāvendāles līdz Jaunsaucei. Uzbrukuma smagumpunkts bija starp Mūsu un Mēmeli Bungas iecirknī Stabuļu māju virzienā, lai sasniegtu Bausku no austrumiem. Daži vācu trieciēnlielgabali un citi prettanku ieroči nespēja apturēt padomju tankus T-34 un tiem sekojošo kājnieku ķēžu uzbrukumu. Stundas laikā tika iznīcināts 435. grenadieru pulkam palīgā atsūtītais 390. pulka bataljons, kas masīvās uguns priekšā bija spiests nogulties un atvairīt pret viņiem raidīto granātmetēju uzbrukumu. Pusdienlaikā tika pārrauta vācu fronte starp Mūsu un Mēmeli, dūmu un putekļu mākoņi aizsedza sauli, un līdz pusdienas laikam Bauskas aizstāvju pretestība bija salauzta.

Bauskas aizstāvēšanā iesaistīto latviešu un vācu karavīru kopskaits nebija liels — trīs līdz četri tūkstoši vīru. Vienai pašai vācu 215. kājnieku divīzijai bija jāaizstāv 30—40 kilometru garš frontes sektors no Mežotnes līdz Jaunsaucei. Turpretī, spriežot pēc padomju avotiem, 14. septembra uzbrukumā Sarkanajai armijai varēja būt pat desmitkārtīgs pārspēks, kādi 15 000 — 20 000 vīru vai trīs kājnieku divīzijas un viena tanku brigāde pret vienu vācu pulku un dažiem latviešu bataljoniem. Pilsētas atstāšanu veicināja arī tas, ka pretinieka tankiem izdevās izlauzties līdz Mežotnei un Bauskai draudēja aplenkums. Aizstāvju vienības atstāja degošo pilsētu zem ie-naidnieka ložu krusas, brienot līdz krūtīm pāri Mēmeles upei un nesot līdzī savus ievainotos. Kritušie cīņu biedri bija jāpamet degošā pilsētā, kur iepriekšējās cīņās bojāgājušie pēdējo atdusas vietu bija raduši Pilsdārza apstādījumos, pie Svētā Gara baznīcas, Vecajos kapos, kā arī Codes,

Piemineklis Bauskas aizstāvjiem. 2012. gads.

Butku un Ceraukstes Ķīķerkalna kapos. Sarkanās armijas zaudējumi bija daudz-kārt lielāki, par to liecina vēlāk Bauskas apkārtnē ierīkoti daudzie padomju kara-vīru brāļu kapi.

Bauskas aizstāvju piemiņu godinot

2012. gadā Krievijas un tās ietekmē esošo krievu valodā Latvijā iznākušo me-diju sašutumu izraisīja pieminekļa atklāšana Bauskas aizstāvjiem pret otrreizējo padomju okupāciju. Krievijas Federācijas vēstniecība pat pasteidzās izplatīt paziņo-jumu ar kategorisku nosodījumu par paš-valdības līdzekļu ieguldīšanu piemineklim «Waffen-SS policijas soda bataljonu kauji-niekiem». Līdzīgu klaji maldinošu un fak-tiem neatbilstošu nostāju pauda arī Rīgā iznākušais laikraksts «Vesti Segodnja», no-saucot to par «pieminekli slepkavām» un pārmetot nacisma slavināšanu.

Tomēr, kā atzinis vēsturnieks un paš-reizējais Bauskas pilsētas mērs Raitis Ābelnieks, šim piemineklim nav nekāda sakara ar nacismu, jo tas veltīts latviešu karavīriem, kas cīnījās par savu dzimteni. «Pusotru mēnesi ilgās cīņās par Bausku sarkanās armijas rindās nekarēja neviens Latvijas Republikas pilsonis. Toties vācu virspavēlniecības pakļautībā kā mūsu pil-sētas aizstāvji piedalījās šādas latviešu vie-nības: 23., 319. un 322. policijas bataljons, Atsevišķais leģionāru bataljons un Bauskas brīvprātīgo bataljons, kura personāl-sastāvu veidoja galvenokārt pilsētas un apriņķa aizsargi, arī policijas darbinieki. Daudzi bausķenieki krita vai tika smagi ievainoti, aizstāvot savu pilsētu.»

LHASA

OTRAIS TIBETAS CEĻOJUMS

Edmunds Vītols,

NBS rezerves kapteinis.

Autora foto.

Turpinājums. Sākums šā gada janvārā, aprīlā, jūlijā un augusta numurā.

Naktī pāri pilsētai brāzās negaiss ar zi-
beņošanu un pērkonu grāvieniem, pa palo-
dzi ribināja lietus. Nekāda mierīgā gulēša-
na nesanāca, un bieži modos visas nakts
laikā. Īsi pirms rītausmas negaiss mitējās,
un jau pēc stundas bija skaists un saulains
rīts, putni čivināja aiz loga. Sarmītei visa
vakardienas programma bija gājusi secen
galvassāpju dēļ, ko izraisīja straujās aug-
stuma maiņas, taču šorīt viņas pašajūta
bija jūtami labāka un brokastis devāties
kopā. Piesēdām pie brokastu galda, kur sē-
dēja izraēlietis Tomers. Pēc pieklājības frā-
zēm viņš pavaicāja, ar ko mēs nodarboja-
mies savā ikdienā ārpus ceļojumiem, tad
sekoja jautājumi par Latviju. Saruna ievir-
zījās par Latvijas vēsturi, gan par valstiskās
neatkarības iegūšanu, zaudēšanu un atgū-
šanu. Tomers bija izglītotš, dienējis Izra-
ēlas bruņotajos spēkos, leitnants, taču ka-
radarbībā nebija piedalījies. Viņš zināja
par Latviju gana daudz, par to liecināja
precīzi formulētie jautājumi ekonomikas,
tautsaimniecības un vēstures jomā. Snie-
dzu viņam atbildes un komentārus, redzot,
ka viņš manis sacīto salīdzina ar savā rīcībā
esošo informāciju, jo nemitīgi kaut ko mē-
ģināja precizēt. Latvijas vēstures kontekstā
bija arī jautājumi par Otro pasaules karu.
Tomers ieminējās, ka, vācu karaspēkam
ienākot Latvijā, ebreju kopienai sākušies
šausmīgi laiki. Jūtot, ka mans sarunu
biedrs ievirza diskusiju Latvijas tēlam ne
visai glaimojošā gaismā, ņēmu iniciatīvu
savās rokās un apturēju viņa izklāstu, pa-
vaicājot, vai viņš grib stāstīt savu versiju un
redzējumu par manu dzimteni vai dzirdēt
latvieša teikto par Latviju?! Sarmīte mani
mēģināja nobremzēt, jo manīja, ka aiz-
svilstos. Sāku ar to, ka vēsturiskus notiku-
mus nevar skatīt atsevišķi, neredzot kopējo

notikumu kontekstu. Lai saprastu, kas un
kāpēc ir noticis, jāskatās plašākā laika un
notikumu plaknē, ņemot vērā virkni ār-
kārtīgi svarīgu faktoru, bez kuriem tā laika
ģeopolitisko situāciju pasaulē un reģionā
saprast neizdosies. Izstāstīju Tomeram par
situāciju Eiropā 20. gadsimta trīsdesmita-
jos gados, par hitleriskās Vācijas un PSRS
robežu satuvināšanos agresīvā ceļā, par
komunistu ienākšanu Baltijā, arī Latvijā
1940. gadā un par represijām, ko tie pa-
spēja sastrādāt viena gada laikā. Pieminē-
ju arī savus senčus, kas tika izsūtīti uz
Sibīriju. To, ka no viņiem tikai daži atgrie-
zās, ka mana māte ir piedzimis Sibīrijā
un ka šāda traģēdija skāra toreiz teju pusi
Latvijas iedzīvotāju. Izraēlietis uzmanīgi
klausījās un, sagaidījis, kad tiku līdz vācu
armijas ienākšanai Rīgā, uzdeva jau pavi-
sam konkrētu jautājumu, proti, minēja
Rumbulu, Arāja zonderkomandu un
Waffen-SS leģionu. Biju gatavs šim pavēr-
sienam. Viktora Arāja zonderkomandas
kontekstā minētos notikumus Rumbulā
nenoliedzu, taču latviešu leģionāru tēmu
izklāstīju viņam, uzsverot, ka mums nav
par ko kaunēties — tie vīri karoja par savas
Dzimtenes brīvību, jo komunisms gada
laikā (1940.—1941.) bija sevi tā sakom-
promitējis latviešu tautas acīs, ka kļuva par
ienaidnieku numur viens. Nobeigumā vēl
pateicu viņam kā bijušajam armijas virs-
niekam, ka latviešu karavīri Otrā pasaules
kara frontē karoja lieliski, ka 19. divīzija
nolika ieročus tikai pēc tam, kad Berlīne
bija kritusi. Nezinu, ko mans sarunas
biedrs juta, bet pēc šīs sarunas viņš kļuva
ar mums ļoti draudzīgs, pat uzmanīgs, jo
nekādas plātišanās un iepriekš izrādītās
bravūras vairs nebija. Sarunu nobeidzām,
apspriežot abpusēji neitrālas tēmas, — par
norisēm starptautisko operāciju jomā un
par Latvijas dalību NATO.

Sasēdāmies džipā un braucām uz
Gjantse — pilsētu, kas atrodas tikai 90 vai
100 kilometru attālumā no Šigatse. Ie-
priekš mēs bijām nobraukuši lielāku ceļa
posmu, nekā bija plānots, tāpēc bija iespēja

vairāk laika veltīt Gjantse kultūrvēsturis-
ko objektu apskatei. Auto ripoja, salonā
atkal spēlēja skaļa tibetiešu mūzika, un
mēs priecājāmies, ka ceļa segums kādu ga-
rāku posmu bija labs, jo tad nevajadzēja
iekraupēties rokturos, lai noturētu līdz-
svaru sēžot. Asfaltētais taisnais ceļš ļāva
džipam ieskrieties, un liekas neticami Ti-
betas apstākļos, bet ieskrējām Ķīnas Tau-
tas Republikas ceļu policijas rokās par āt-
ruma pārsniegšanu. Kamēr šoferitis un
gids kaulējās par soda naudas, drīzāk —
nosacītās soda naudas — apmēru, mēs iz-
tīrījām šo paradoksu caur humora priz-
mu. Kad mūsu pavadoņi ar ceļu policiju
jautājumu bija atrisinājuši un atgriezās
džipā, izskatījās, ka tie ir apmierināti, ka
tikuši vaļā ar pieņemamu «ziedojumu».

Pa ceļam šoseju šķērsoja milzīgs jaku
bars. To bija vismaz simts, un tikai viens
pavadošais — gans. Taču tam palīgos bija
pieci lieli suņi, kas lieliski pieskatīja šo mil-
zīgo dzīvnieku bara virzību. Gandrīz vi-
siem jakiem kakla siksnā ir iekārti zvaniņi,
un, kad džips apstājās šosejas vidū, zvani-
ņu džinkstoņa uz kādu brīdi radīja tādu
stereo efektu, ka mēs nevarējām sadzirdēt,
ko saka blakus sēdošais.

Pabraucām garām arī dažām apmet-
nēm un atsevišķām mājelēm ceļmalā. Vie-
na no apmetnēm bija veidota no liela iz-
mēra telts, kurai apkārt pamišus uzslīetas
arī mājeles no akmens šķēpelēm, kuras
sastiprinātas ar saistvielu no jaku mēs-
liem, smiltīm un ūdens. Izjūtas, redzot
šādos apstākļos dzīvojam cilvēkus, ir diez-
gan sirreālas. Izteicām vēlmi pietāt, un
gids piekrita. Apmetne atradās kādus simt

metrus no šosejas, un mums šo gabaliņu nācās mērot kājām, jo šoferis atteicās braukt nost no šosejas, aizbildinoties, ka varot pārdurt riepas uz asajiem akmeņiem ceļmalā. Kamēr gājām līdz apmetnei, mūs pamanīja, bet neviens no vietējiem nepievērsa kādu īpašu uzmanību svešiniekiem, izņemot bērnus un suņus. Vieni saskrēja bariņā un vēroja, kas tad tur nāk, bet otri mūs citīgi aprēja, stāvot savas apmetnes pozīciju robežās. No mūsu mazās kompānijas gājām visi, taču Džeks, kas varen rūpējās par saviem glaunajiem kovboju zābakiem, bija pirmais, kurš ar skaļu un izteiksmīgu amerikāņu leksiku nobļāvās, ka iekāpis mēšlos un noķēzījis zābakus. Pēc tam vēl dažiem gadījās. Apmetnē mitinājās vienas lielas ģimenes pārstāvji vairākās paaudzēs, kopumā saskaitījām kādus sešpadsmit cilvēkus, no kuriem lielākā daļa bija dažāda vecuma bērni un pusaudži. Divi vīrieši panāca mums pretī, un gids tos uzrunāja, mēģinādamas paskaidrot, ka esam tūristi, kas interesējas par tibetiešu reālo ikdienas dzīvi. Izskatījās, ka vīrieši īsti nesaprot, kas tie par jefiņiem un kādu reālo dzīvi tie te meklē!

Šī situācija šķita diezgan alegoriska, jo nosacīti pārtikušie svešinieki no Rietumiem, kas dzīvo savā mākslīgi radītajā pasaulē, brauc uz Tibetu, lai ieraudzītu, kāda izskatās reālā dzīve. Ritausmas vai saulrieta vērošanas vietā mēs vērojam banālus telešovus vai bakstām ar pirkstu viedtālruni, dzīvojot pirkšanas un pārdošanas pasaulē. Esam aizmirsuši, ka var pacelt zodu, lai ieraudzītu zvaigžņotu debesjumu virs galvas, kas allaž raugās uz mums un gaida, kad tiks pamanīts. Ja tā izdarīsim biežāk, Visums mūs apbalvos ar mieru sirdi, ar iekšēju klusumu, kuram mums parasti nekad nav laika. Šiem ļaudīm piemīt tieši tas, ko esam aizmirsuši, ko esam nomainījuši pret modernā laikmeta «rotallietām», pret šķietamo komfortu un iluzoro labklājību. Vai esat ievērojuši, cik bieži pie mums, sasveicinoties un sniedzot roku, cilvēki pat nepaskatās acīs viens otram? Tibetā cilvēki saliek plaukstas kopā un paklanoties saka «*Taši Delek*», tādējādi sveicot Dievu otrā cilvēkā. Viņi nepēta, kāds tev ir mobilais telefons, cik dārgs tavš pulkstenis. Viņi paskatās otram acīs, kur redzams šī cilvēka dvēseles plašums. Šie cilvēki dzīvo ģimenē, katru brīdi redz savus bērnus, vecākus un vecvecākus. Viņi zina, kā garšo uz dzīvas uguns gatavots ēdiens, ko visa ģimene bauda kopā. Viņi zina, kā sunīti pabarot un paglaudīt, kā kaziņu izslaukt, mīļi runājoties. Zina, ka būt kopā ar savējiem ir pašas svētākās jūtas. Ja Rietumu

cilvēkos vēl ir kaut kas no tā, tad tikai epizodiski un sadrumstaloti. Apjēga par to zūd ar katru paaudzi arvien vairāk. Tāpēc braucam uz Tibetu, lai ieraudzītu... fragmentu no savas pazaudētās patiesības, patiesības par mums pašiem.

Ārēji šķietamo komunikācijas barjeru nojauca sīks Džeka žests, kad viņš izvilkā no jakas kabatas 0,35 litru blašķīti ar Nepālā iegādātu 45 grādus stipru brendiju. Pēc brīža mēs tikām aicināti iekšā lielajā teltī, kur valdīja pustumsa, jo saule tajā iespīdēja tikai pa atveri jumtā, pa kuru izplūda pavarda dūmi. Divas nenosakāma vecuma tibetietes, tumšās nokvēpušās drēbēs, bet ļoti skaistām tirkīza un koraļļu rotām ap kaklu un ausis, smaidīgām sešām piedāvāja mums sviesta tēju. Uz pavarda bija lieli katli, kuros tapa ēdiens visai saimei. Džeks ar abiem vietējiem iemalkoja pa mēriņam brendiju un mēģināja ar gida palīdzību kaut ko uzzināt par šo cilvēku sadzīvi. Izrādījās, ka arī gidam ir grūti saprasties ar šiem ļaudīm, jo viņi runāja kādā nomadu dialektā. Tad nu aprobežojamies ar tējas slavēšanu un pieticīgu klusēšanu. Savukārt Džeks runāja amerikāņu angļu valodā un negaidīja, kad viņa teiktais tiks pārtulkots, jo abi tibetieši, noskurbuši jau pēc diviem mēriņiem, citīgi klāstīja kaut ko amerikānim, kurš, protams, nesaprata ne vārda. Tas bija uzjautrinoši visiem pārējiem.

Atrodoties šai vidē tikai pusstundu, radās priekšstats, ka visu nosaka abas tibetietes, kas, cienājot mūs ar tēju un kaut ko runājot savā mēlē, ik pa brīdim deva īsas komandas gan vīriem, gan bērniem, jo šim īsajam norādēm sekoja tūlītēja rīcība. Izdevās noskaidrot, ka jaku bars, ko sastāpām uz šosejas pāris kilometrus iepriekš, ir šīs ģimenes īpašums un galvenais iztikas avots. Turklāt viņi esot visnotaļ turīga saime. Pārējie pieaugušie esot iesaistīti dažādos darbos — dažs gādā kurināmo, dažs

gana jakus, vēl citi mazgā veļu, tāpēc mums laiku veltīt varēja tikai šie četri pieaugušie. Bērniem tika konfektes, viesmīlīgajām namamātēm iedevām dažus juanus, bet vīriem tika Džeka sarūpētais brendija malks, par ko tie bija vairāk nekā laimīgi. Tikšanās bija īsa, bet sirsnīga. Atvadījušies un suņu reju pavadīti, stampājām atpakaļ uz šoseju. Kad iekāpām džipā, jau pēc brīža smaka salonā bija kā stacijas labierīcības padomju laikā. Klāt vēl nāca dūma smaka, ar ko mūsu drēbes piesūcās, kamēr sēdējām teltī. Par šo romantiku visi gardi smējāmies, īpaši izceļot Džeka glaunos, bet noķēzītos zābakus.

Jau iztālēm, tuvojoties Gantse pilsētas robežām, pamanījām fortifikāciju apveidus stāva kalna galā. Pēc brīža iezīmējās arī liela budistu klostera siluets, kas ievērojami izcēlās uz apkārtējo celtnu fona. Arī šī pilsēta uzreiz mani uzrunāja kā kopta un mājīga vieta. Atkal bijām patikami pārsteigti, ka viesnīca, kurā mūs izvietoja, bija ļoti ērta. Varēja baudīt siltu dušu. Šīs lietas atkārtoti uzsveru, jo salīdzināju ar savu pieredzi no Tibetas pirmā apmeklējuma — pirms diviem gadiem uz Rietumtibetā esošo Kailasa kalnu devos no Nepālas. Tur tolaik šādu ceļu vēl nebija un nakšņošanas vietas par viesnīcām arī nosaukt nevarēja, nemaz nerunājot par dušu, kur nu vēl siltu ūdeni. Šoreiz viss bija daudz civilizētāk, bet tas nenozīmē, ka iepriekšējā ceļojumā gūtā skarbo apstākļu pieredze būtu peļama. Tieši otrādi, grūtības un askētiskie apstākļi kopumā atstāja neatkārtojamu iespaidu par šo ceļojumu manā dzīvē.

Šīs dienas mērķi bijām sasnieguši jau pēc pāris stundām. To ļāva nelielais attālums starp Šigatse un Gjantse, un tagad bija laiks apskatīt šejienes ievērojamākās kultūrvēsturiskās vietas, kuras bija saglabājušās pēc ķīniešu iebrukuma Tibetā.

Turpinājums sekos.

Gjantse ielas ainava.

PLĀNO MAINĪT IEROČU APRITES LIKUMUS

Igaunijas aizsardzības ministrs Jiri Luiks iesniedzis izskatīšanai valdībā izmaiņu projektus ieroču aprites likumos. Ja izmaiņas tiks akceptētas, Igaunijas aizsardzības jomas uzņēmumi iegūs tiesības transportēt, uzglabāt, remontēt, modernizēt, kā arī ražot ieročus, munīciju un citus ar bruņojumu saistītus elementus. Izmaiņu projekta pamatojumā ir uzsvērti Igaunijas biznesa un ekonomiskā attīstība, ko tiešā veidā veicinās vietējo militāro uzņēmumu iesaistīšana Aizsardzības spēku bruņojuma un ieroču remontā un apkopē. Veicot attiecīgās izmaiņas pašreizējos likumos, arī Igaunijas nacionālās aizsardzības nodrošināšanas process kopumā kļūs efektīvāks. Ministrs norādījis, ka vietējie militārie uzņēmumi jauno pasūtījumu izpildei ne tikai veidos jaunas darbavietas, bet arī nākotnē attīstīs jaunas ražotnes.

Saskaņā ar Igaunijas Aizsardzības rūpniecības asociācijas (*Estonian Defence Industry Association, EDIA*) veiktajām aplēsēm izmaiņas ieroču aprites

likumdošanā varētu Igaunijas uzņēmumiem nodrošināt aptuveni 60 miljonu eiro apgrozījumu gadā nacionālajā tirgū, turklāt šie rādītāji varētu vēl pieaugt, piedaloties un uzvarot ieroču pasūtījumu konkursos ārvalstīs.

Likumdošanas izmaiņas ne tikai paredz jaunu tiesību piešķiršanu militāriem uzņēmumiem, bet arī nosaka virkni jaunu kontroles mehānismu, lai varētu efektīvi uzraudzīt juridisko un fizisko personu darbību ar bruņojuma jomu saistītos darījumos. Likumdošanā tiks nostiprinātas arī tehniskās normas un procedūras, kādā veidā var demilitarizēt un ievest Igaunijas teritorijā militāras nozīmes preces vai bruņojumu.

Estonian
Defence Industry
Association

EDIA apvieno vairāk nekā 16 vietējos ar drošību un aizsardzību saistītus ražošanas uzņēmumus.

TURPINA REALIZĒT ARMIJAS MODERNIZĀCIJAS PROGRAMMU «SCORPION»

«Griffon» konceptuālais attēls.

Vasaras beigās Francija pirmo reizi demonstrēja jauno daudzvērpju bruņumašīnu «Griffon» (6x6 šasijs), kas ir daļa no programmas «Scorpion». Vēl pēc šīs programmas tiek izstrādāta kaujas izlūkošanas bruņumašīna «Jaguar» un vieglā bruņumašīna VBMRL (*Véhicule Blindé MultiRôle-Léger*), kā arī notiek tanku «Leclerc» kardinālā modernizācija. Jaunie «Griffon» un «Jaguar» aizstās

novecojušās 4x4 riteņu šasijas VAB HOT (*Véhicule de l'Avant Blindé*), kā arī AMX10RC un «l'ERC-90 Sagaie».

Pirmajā «Griffon» partijā, ko Bruņotie spēki saņems jau 2018. gadā, būs 319 vienības. Kopumā paredzēts iegādāties 1722 daudzvērpju bruņumašīnas «Griffon», kas tiks ražotas piecās modifikācijās, arī kā bruņutransportieris un komandvadības centrs. Šajā bruņumašīnā varēs pārvietoties līdz 10 karavīri (ieskaitot 2 apkalpes locekļus). Bruņojumā būs distances vadības kaujas modulis ar 12,7 mm vai 7,62 mm kalibra ložmetēju, vai arī 40 mm kalibra granātmetēju.

«Jaguar» konceptuālais attēls.

IEROSINA VEIDOT MILITĀRO ŠENGENAS ZONU UN REFORMĒ NACIONĀLO KIBERDROŠĪBAS SISTĒMU

Ši gada 6. un 7. septembrī notika Eiropas Savienības aizsardzības un ārlietu ministru tikšanās, kas bija veltīta jaunu praktiskās sadarbības iniciatīvu apspriešanai savienības ietvaros. Lietuvas aizsardzības ministrs Raimunds

Karoblis izteica pārliecinošu atbalstu aizsardzības sadarbības padziļināšanai, ES militāro izdevumu līmeņa paaugstināšanai un stabili aizsardzības spēju veidošanai Eiropā.

Viens no Lietuvas atbalstītajiem praktiskās sadarbības padziļināšanas veidiem ir tā sauktās militārās Šengenas zonas izveide. Lietuva kopā ar Beniluksa valstīm, Somiju un Igauniju ierosināja veidot šādu zonu, lai būtiski paātrinātu un atvieglotu sabiedroto valstu militāro spēku pārvietošanos Eiropā. Izveidojot šādu zonu, ne tikai mainīsies likumdošanas bāze, bet arī tiks veicinātas investīcijas saistītās infrastruktūras attīstībā un modernizācijā. R. Karoblis norādīja, ka no militārās Šengenas zonas izveides daudzās jomās ieguvēja būtu ne tikai ES, bet arī NATO.

Kopš 2004. gada funkcionē ES kiberdrošības struktūra — ENISA (European Union Agency for Network and Information Security).

Kā otru ES dalībvalstu praktiskās sadarbības uzlabošanas virzienu R. Karoblis akcentēja kiberdrošības jomu, kurā nepieciešams stiprināt un padarīt efektīvākas ES kolektīvās reaģēšanas spējas kiberdraudu atvairīšanai. Kiberdrošības veicināšanas kontekstā ir aktuāla arī ES ciešāka sadarbība ar NATO.

Vienlaikus ar starptautiskām kiberdrošības uzlabošanas iniciatīvām Lietuva ieviesīs būtiskas izmaiņas šajā jomā arī nacionālajā līmenī. Aizsardzības ministrijas (AM) vadībā visas valsts mērogā uzsākts process, kura mērķis ir konsolidēt valsts kiberdrošību un informācijas tehnoloģiju (IT) drošību garantējošās institūcijas un noteikt vienotu atbildības un pilnvaru sadalījumu. AM reformēs savas iekšējās kiberdrošības apakšvienības un integrēs vienotā struktūrā funkcijas, kas līdz šim atradās citu valsts kiberdrošības struktūru pārziņā un atbildībā. Konsolidējot valsts kiberdrošības nozari vienotā organizatoriskā un pakļautības struktūrā, AM varēs izstrādāt vienotu un efektīvu valsts kiberdrošības politiku.

Saskaņā ar līdzšinējo kārtību AM bija vadošā loma kiberdrošības un IT drošības jautājumos, taču paralēli strādāja arī citas valstiskās apakšstruktūras, kas veica līdzīgus uzdevumus, tādējādi radot funkciju un atbildības dublēšanos. Rezultātā tika neefektīvi tērēti valsts piešķirtie finanšu resursi, nelietderīgi izmantots augsti kvalificēta kiberdrošības personāla potenciāls, kā arī pieauga visas jomas administratīvie izdevumi.

Lai valsti veidotu efektīvu kiberdrošības jomu, jau līdz 2018. gada pirmajam ceturksnim iecerēts AM pakļautībā no mazākām struktūrvienībām saformēt trīs lielāka mēroga integrētas struktūras. Šāds risinājums ļaus vienlaikus pāriet uz vienotu IT personāla apmācības sistēmu un nodrošinās investīciju efektīvu apgušanu IT jomā, kā arī būtiski ļaus uzlabot kiberdrošības spējas reģionālā mērogā.

2017. gada pirmajā pusē Lietuvas sabiedriskās organizācijas patrināja kiberdrošības organizatorisko un tehnisko prasību ieviešanu dzīvē, bet valdība akceptēja kritisko informācijas resursu sarakstu. Jomas sakārtošanu tagad turpina AM, realizējot kiberdrošības vides strukturālo un funkcionālo konsolidāciju. Kad visi procesi tiks pabeigti, par kiberdrošību atbildīgās struktūras sniegs palīdzību valsts iestādēm un iedzīvotājiem atbilstoši vienas pieturas aģentūras principiem.

PALIELINĀS MILITĀROS BUDŽETUS

Polija tuvāko 15 gadu laikā valsts aizsardzībai papildus piešķirs 55 miljardus dolāru, paziņojis aizsardzības ministra vietnieks Tomašs Žakovskis. Tādējādi valsts tuvinās militārā budžeta līmeni 2,5% no iekšzemes kopprodukta (IKP). Saskaņā ar valdības akceptēto budžeta veidošanas plānu 2032. gadā aizsardzības resora finansējums gandrīz dubultosies un sasniegs 22 miljardus dolāru gadā. Finanšu līdzekļi tiks virzīti Polijas Bruņoto spēku kardinālai modernizācijai. Tostarp tiks palielināts Sauszemes spēku personāls un iepirkts jauns un NATO standartiem atbilstošs bruņojums. Pēc T. Žakovska paustā, aptuveni 2/3 no BS bruņojuma un ekipējuma veido vēl padomju ražojumu paraugi un Polijas armijas mantojums no Varšavas līguma laikiem. Ministra vietnieks atzīmēja,

Polijas BS iegādāsies ~100 jaunus pašgājējminmetētjus RAK-M120G. Attēlā — tiek testēts RAK kāpurķēžu variants tikko uzbūvētajā izmēģinājumu poligonā.

MODERNIZĒS BRUŅUAUTOMOBĪĻU PARKU

Beļģijas Aizsardzības ministrijas izsludinātajā konkursā noteikta vajadzība iegādāties 440 jaunus komandvadības un sakaru bruņuautomobiļus, turklāt kopā ar piegādi ražotājam ir jānodrošina arī kompleksais līgums par tehnikas turpmāko apkopi. Jaunā tehnika aizstās pašlaik apbruņojumā esošos 437 bruņuautomobiļus «Iveco LMV Lynx», kurus Beļģija 2007. gadā iegādājās no Itālijas.

Konkursa uzvarētājs tiks izraudzīts līdz 2018. gada beigām, bet pirmo jaunās tehnikas partiju piegādes noteiktas, sākot ar 2021. gadu.

Jauno bruņuautomobiļu iegādei Beļģijas Sauszemes spēkiem ir piešķirti 125,05 miljoni eiro, bet vēl 16,24 miljoni eiro — Gaisa spēkiem un medicīnas dienestam.

«Iveco LMV Lynx» tika iepirkti tikai ar 120 personāla papildu aizsardzības komplektiem. Jaunajiem bruņuautomobiļiem ir noteikta prasība ievērot NATO standartu 2a/2b, kas ietverts NATO publikācijā AEP-55 (STANAG 4569). Tas nozīmē, ka jaunajiem bruņuautomobiļiem ir jāpasargā personāls no strēlnieku ieročiem, rokas granātām, artilērijas šāviņu šķembām un improvizētajiem spridzekļiem.

Savukārt 80 jaunās tehnikas vienības, izmantojot beļģu armijas rezerves, tiks aprīkotas ar distances vadības kaujas moduļiem, kas iekļauj arī 7,62 mm kalibra ložmetētjus. Arī vadības un sakaru sistēmas jaunajiem automobiļiem netiks pirktas, bet ņemtas no armijas noliktāvām.

ka Jūras spēku finansējums tiks samazināts, atsakoties no daudzfunkcionālo fregašu iegādes. Savukārt, lai modernizētu Gaisa spēkus, jautājums par pietiekami paaudzes iznīcinātāju iegādi atkārtoti tiks skatīts ne agrāk kā 2028.—2030. gadā.

Francijas Aizsardzības ministrijas augusta beigās izplatītajā paziņojumā teikts, ka 2018. gadā valsts aizsardzības budžets palielināsies par 2,2 miljardiem dolāru — līdz 41,8 miljardiem dolāru. Šāds militārā budžeta pieaugums notiks atbilstoši agrāk akceptētajam plānam, kas paredz līdz 2025. gadam AM finansējumu palielināt līdz 2% no IKP (~60 miljardi dolāru). Nākamā gada finansējuma pieaugums ļaus pilnvērtīgi finansēt militārās attīstības programmu 2014.—2019. gadam, uzlabot terorisma apkarošanas pasākumus un pilnveidot Bruņoto spēku personāla aizsardzības spējas. Daļa no nākamā gada militārā budžeta tiks novirzīta Francijas militāro kontingentu izvērsīšanai un uzturēšanai ārvalstu misijās.

Čehijas premjerministra Boguslava Sobotkas birojs informējis, ka ar aizsardzības ministru Martinu Stropnicki panākta vienošanās, ka laika posmā no 2018. gada līdz 2020. gadam nepieciešams nodrošināt militārā budžeta pieaugumu vismaz līdz 1,4% no IKP. Pēdējos četrus gadus militārā joma netika finansēta pilnā apmērā, atliekot virkni bruņojuma iegādes projektu. B. Sobotka atzina, ka viņa vadītās valdības pilnvaru termiņš drīz beigsies, taču nākamajai valdībai noteikti būs jāturpina realizēt līdz šim apstiprinātos armijas modernizācijas projektus, kā arī jāpanāk militārā budžeta pieaugums līdz 1,4% no IKP.

Lai gan **Zviedrija** nav NATO dalībvalsts, militārā budžeta palielināšana ir aktualizēta arī šajā Skandināvijas valstī. Zviedrijas valdība ir akceptējusi militārā budžeta palielināšanu 2018. gadā par 250 miljoniem dolāru, bet līdz 2020. gadam Aizsardzības ministrija papildus saņems vēl 750 miljonus dolāru. Papildu finansējums nepieciešams gan sadarbības padziļināšanai ar NATO sabiedrotajiem, gan Karalisko bruņoto spēku kaujas spēju atjaunošanai pēc ilgstoša finansēšanas deficīta perioda, gan nesen atjaunotās militārās klātbūtnes nodrošināšanai Gotlandes salā, gan arī šogad atjaunotās obligātā militārā dienesta (OMD) sistēmas uzturēšanai. Jau 2018. gadā OMD Karaliskajos bruņotajos spēkos uzsāks 4000 jauniešauktu.

Jaunajai teknikai izvirzīta arī prasība, lai tā būtu transportējama ar lidmašīnām C-130, kā arī A400M, kuras Beļģija plāno iegādāties tuvākajā nākotnē.

Beļģu «Iveco LMV Lynx» parādes laikā.

Pēc ārvalstu preses materiāliem sagatavojusi **majora Vizma Kaļčeva**.

Foto — www.enisa.europa.eu; www.defence24.com;

<https://upload.wikimedia.org>; www.army-technology.com.

LĀZERIEROČI — VAI TIEM IR NĀKOTNE?

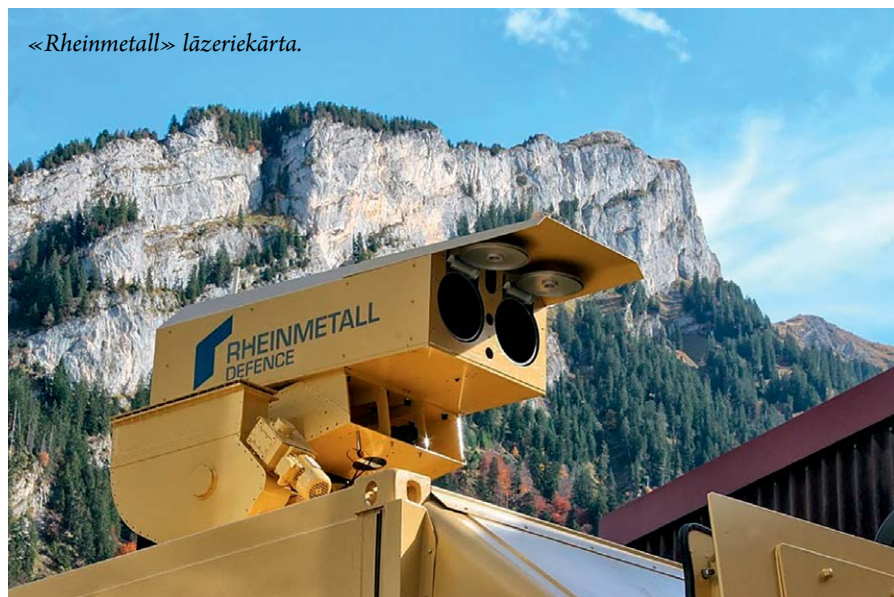
Lāzerieročiem ir daudzfunkcionāls lietojums, un tiem ir milzīga priekšrocība salīdzinājumā ar citiem bruņojuma tiptiem. Lāzera stars nodrošina mērķa iznīcināšanu sekundes tūkstošdaļā, un tas nozīmē, ka izvairīties no šāda šāviena praktiski nav iespējams. Turklāt viena lāzera šāviena izmaksas nesasniedz pat vienu dolāru. Salīdzinājumam — lielkalibra ātršāvīgo ieroču zalve var izmaksāt pat vairākus tūkstošus dolāru.

ASV ieņem vadošo lomu lāzerieroču izstrādē pasaulē, taču arī citās valstīs tiek īstenota virkne projektu šajā jomā. ASV jaunākā un jaudīgākā (30 kW) izstrādne ir kompānijas «Lockheed Martin» kaujas lāzersistēma *ATHENA* (*Advanced Test High Energy Asset*), kas bāzējama uz kuģa. Saskaņā ar ASV Aizsardzības ministrijas programmu *SDI* (*Strategic Defense Initiative*) vienlaikus tiek izstrādāti gan stacionārie, gan uz sauszemes transporta, gan uz kuģiem un lidaparātiem bāzējami lāzerieroči ar dažādiem enerģijas avotiem. Vairākus gadus lāzerieroču attīstību bremsēja atbilstošu tehnoloģiju neesamība, drošības ierobežojumi un izstrādes nesamērīgā dārdzība. Taču tagad vērojams tehnoloģiskais izrāviens lāzerbruņojuma jomā — notikusi pāreja uz cietvielu lāzeriem, izgudroti lētāki enerģijas ieguves un efektīvāki lāzera kontroles risinājumi.

Pašlaik «Lockheed Martin» strādā pie tā, lai samazinātu gabarītus gan pašai sistēmai *ATHENA*, gan tās baterijām un tādējādi nodrošinātu opcijas *ATHENA* uzstādīšanai uz lidaparātiem un sauszemes transporta. Lāzerierocis ar 30 kW jaudu spēj iznīcināt bezpilota lidaparātus, helikopterus vai patruļlaivas līdz pat 1500 m attālumā.

Arī Vācijā veiksmīgi notiek lāzerieroču izstrāde, un kompānija «Rheinmetall» ir radījusi 50 kW jaudas lāzersistēmu. Tā jau tiek izmantota pretgaisa aizsardzības sistēmās, artilērijas iekārtās un citās kaujas mašīnās. Vācu lāzersistēmas pamatā ir pozicionēšanas tehnoloģija *BST* (*Beam Superimposing Technology*), kas ļauj divus lāzerstarus (30 kW + 20 kW) apvienot vienā, būtiski palielinot iznīcinošo efektu. Vācu ražojuma lāzeru var efektīvi izmantot jebkuros meteoroloģiskajos apstākļos. Nākamais «Rheinmetall» izvirzītais mērķis ir 100 kW jaudas lāzerieroča izstrāde.

«Rheinmetall» lāzeriekārta.

Lielbritānija pašlaik sponsorē jaunās paaudzes kaujas lāzeru izstrādes programmu — *LDEW* (*Laser Directed Energy Weapon*), atvēlot tai 30 miljonus sterliņu mārciņu. Programmu vada tehnoloģiju laboratorija — *DSTL* (*Defence Science and Technology Laboratory*), bet programmas izpilde uzticēta konsorcijs «UK Dragonfire», kurā ietilpst kompānijas *MDBA*, «QinetiQ», «Leonardo», *GKN*, «Arke», «BAE Systems» un «Marshall ADG».

«UK Dragonfire» ir uzdots izstrādāt vairākas lāzerieroču sistēmas, kuras nepieciešamības gadījumā varētu apvienot vienotā kompleksā. 2019. gadā paredzēti pirmie jauno lāzerieroču testi, un veiksmes gadījumā Lielbritānijas Karaliskie bruņotie spēki aptuveni 2025. gadā varētu saņemt bruņojumā pirmos lāzerieročus.

Francijā lāzerieroču izstrādes jomā kompānijas «Nexter» un «Thales» realizē

ilgtermiņa programmu, kuras pirmā posma noslēgumā jaunajai aptuveni 10 kW jaudas cietvielas lāzerierīcei ir jāspēj iznīcināt mazizmēra mērķus līdz 5 km rādiusā. Programmas otrajā posmā iecerēts izstrādāt 100—150 kW jaudas lāzeru, kas spēs iznīcināt pretinieka raķetes 5—10 km attālumā. Bet jau 2020. gadā Francija izvirzījusi mērķi izstrādāt 300 kW jaudas lāzersistēmu, kas bāzētos uz kuģiem un spētu veikt aizsardzības un uzbrukuma uzdevumus jūrā 10—15 km rādiusā.

Ieroču jomas eksperti atzīst, ka jaudīgākie lāzeri nākotnes kaujas laukā var kļūt

par lētu un ļoti efektīvu kinētiskās enerģijas papildinājumu. Pie lāzerierošu nenoliedzamajām priekšrocībām ir pieskaitāma ne tikai ideāli taisnā trajektorija ar precīzu tēmēšanu (atšķirībā no artilērijas šāviņa), bet arī zibenīgā un klusā darbība, kas mazina pamanāmību. Lāzeri var būt īpaši efektīvs ierocis pret raķetēm, artilērijas šāviņiem, mīnmetējiem vai bezpilota lidaparātiem. Papildu pluss lāzerieročiem ir tas, ka plašā diapazonā iespējams koriģēt enerģētiskā kūļa jaudu atkarībā no iznīcināmā objekta, turklāt ir iespējams aktivizēt arī neletālu jaudu pret dzīvo spēku kaujas laukā. Un lāzerierocim nekad neaptrūks munīcijas, kamēr vien tam būs pieejams enerģijas avots.

Pēc ārvalstu preses materiāliem sagatavoja
majore **Vizma Kaļčeva.**

Foto — www.dsnews.ua; <http://www.armymil.lv>

ĢENERĀLIS Vilis SPANDEGS

Ģenerālis Vilis (Viljams) Spandegs dzimis 1890. gada 19. decembrī Dikļu pagasta Mežmuižā. Beidzis Liepiņa tautskolu Valmierā, mācījies reālskolā Valkā. Beidzis Viļņas kara skolu (1914), Kara akadēmiskos kursus (1930), Augstākos militāros kursus (1939). No 1911. gada dienējis Krievijas armijas 91. kājnieku pulkā. 1915. gada septembrī virsnieks 7. riteņbraucēju rotā, vēlāk 5. riteņbraucēju bataljonā. No 1916. gada oktobra 7. armijas sakaru priekšnieka palīgs, no 1917. gada oktobra sakaru priekšnieks. 1917. gada maijā sasniedzis štābkapeiņa dienesta pakāpi. 1918. gada 24. janvārī atvaļināts no armijas. Latvijas pagaidu valdības bruņotajos spēkos Ziemeļlatvijas brigādē no 1919. gada jūnija. No 1919. gada 19. jūnija līdz 7. augustam — Ziemeļlatvijas brigādes štāba priekšnieks. No 1919. gada augusta Dienvidu frontes štāba priekšnieks, bet no 1920. gada jūlija Vidzemes divīzijas štāba priekšnieks. Vilis Spandegs no 1920. gada septembra bijis Apsardzības ministrijas kancelejas priekšnieks. Darbojies arī kā lektors virsniekuursos. No 1924. gada marta pildījis 4. Valmieras kājnieku pulka 2. bataljona komandiera pienākumus, bet no 1925. gada — 1. Liepājas kājnieku pulka komandiera palīgs. Pa militāro pakāpju kāpnēm kāpis vienmērīgi. 1920. gadā bijis pulkvežleitnants, 1927. gadā — pulkvedis, bet 1940. gada jūlijā — ģenerālis. No 1926. gada

jūlijā komandējis 2. Ventspils kājnieku pulku. Savas darbības laikā sarakstījis vairākas grāmatas: «2. Ventspils kājnieku pulka vēsture», «Taktika», «Saisinātā signalizācijas sistēma armijai». Bijis Armijas sporta kluba dibinātājs un vadītājs (1923—1926). No Ventspils pulka V. Spandega ceļš aizvijas uz 7. Siguldas pulku, kur viņš bijis komandieris no 1936. gada. 1940. gada 30. jūlijā viņš pildījis sevišķu uzdevumu virsnieka pienākumus un ir bijis armijas komandiera rīcībā.

1940. gada 2. augustā bija tā diena, kad ģenerālis Vilis Spandegs bija sasniedzis augstāko amatu armijā — viņš tika iecelts par Kurzemes divīzijas komandieri, bet pēc īsa laika, proti, 1940. oktobrī, tika atvaļināts. Sekoja arests 1941. gada 16. maijā. Ģenerāli izved uz Krieviju, kur Maskavā viņam piespriež nāves sodu, ko izpilda Butirku cietumā 1941. gada 16. oktobrī.

V. Spandegs apbalvots ar Lāčplēša Kara ordeņa III šķiru (Nr. 2068) par cīņām pie Iecavas 1919. gada 18. novembrī, ar Triju Zvaigžņu ordeņa III un IV šķiru, Viestura ordeņa (ar šķēpiem) II šķiru, kā arī vairākiem ārzemju ordeniem.

Sagatavojis **Gunārs Kušķis**.

Foto — no Latvijas Kara muzeja krājuma.

DAILES TEATRS

Tomass Vinterbergs Mogenss Rukovs

SVINĪBAS

Trāģikomēdija 2 cēlienos

Filmas scenārija adaptācijas autors - Bo Hr. Hansens

Pirmizrāde - 2017. gada 20. septembrī

LOMĀS: Ģirts Ķesteris, Rēzija Kalniņa, Artūrs Skrastiņš, Lauris Dzelzītis, Indra Briķe, Ilze Ķuzule-Skrastiņa, Kristīne Nevaraуска, Aminata Grieta Diarra, Dāinis Gaidelis, Artis Robežnieks, Lauris Subatnieks, Āris Rozentāls, Lidiņa Pupure, Juris Bartkevičs, Ieva Florence, Lelde Dreimane, Edijs Zalaks, Mārtiņš Upenieks, Rūta Hasnere, Annika Auziņa, Raivis Medīss

Piedalās: mūziķu grupa

Scenogrāfs - Mārtiņš Vilkārsis

Kostīmu māksliniece - Ilze Vītoliņa

Horeogrāfe - Inga Krasovska

Mūzikas konsultants - Juris Vaivods

Video mākslinieks - Artis Džērve

Gaismu mākslinieks - Jevgeņijs Vinogradovs

Režisors - Aleksandrs Morfovš

Darba iestudēšanas atļauja: „Nordiska ApS” Kopenhāģēna, Dānija

WWW.FACEBOOK.COM/ZURNALSTEVIJASSARGS

WWW.TEVIJASSARGS.LV

WWW.SARGS.LV

